

Mag.
09.69899
Pa

Udførlig Beretning

om den Plan der blev lagt og udført

i Anledning

af den store

Pludebrand i Kiøbenhavn

1795.

Efter hvilken

den afbrændte Deel af Staden mere regulær,
bequem og brandsikker kunde opbygges.

Historisk forfattet og udgivet

af

J. H. Kawert,

professor og Stadskonduktor.

Kiøbenhavn 1800.

Trykt hos Directeur Joh. Fred. Schultz,
Kongelig og Universitetsbogtrykker.

THE NATIONAL ARCHIVES
COLLECTIONS

~~09.472~~

~~89~~

RECORDS OF THE
GENERAL INVESTIGATIVE
DIVISION

1955

Office Files

INVESTIGATION OF THE
ACTS OF VIOLENCE

Office Files

at

J. Edgar Hoover

Director of the Federal Bureau of Investigation

Washington, D. C.

File No. 100-442887-100

Serial 7232

7232

Til Kiøbenhavns høivise Magistrat!

Det var mit Niemed ved Udarbejdelsen af dette lille Skrift, at levere Esterkommerne en historisk og notorisk Beretning om den Staden Kiøbenhavn overgangne store Ildbrand Aar 1795. Hvorvidt jeg heldig har opnaaet dette mit tilfigtede Niemed, derom vil en høivis Magistrat bedst kunde domme, som saa meget var syffelsat med, og i høi Grad drog Omsorg for, ei allene at befordre Stadens Interesse i Almindelighed, men endog hver enkelt Borgers i Særdeleshed.

Maatte dette mit nærværende Arbeid vinde den høi respektive Magistrats gunstige Bifald, og dette mit Tillegnelles Skrift blive anseet som en Folge af min Hengivenhed og Attraae efter at fortjene Høisammes Bevaagenhed; saa har jeg ogsaa heri naaet mit tilsigtede Maal, og jeg tør haabe og vente en blid Dom af hver den som ikke kan være vidende om det overspendte Arbeid jeg havde en lang Tid efter Branden, og i hvilke snævre Dieblikke Udarbeidelsen af denne Beretning er affattet.

Unbefalende mig med udmærket Høiagtelse

Kjøbenhavn, den 16 August 1800.

underdanig

J. H. Kawert.

F o r t a l e .

Forgieves søgte man, i Anledning af seneste store Ildbrand her i Staden, nogen Oplysning og Efterretning om den forhen i Maret 1728 indtrufne, der kunde have tient til Veiledning for de Bestemmelser, som til Gadernes Udvidelse og de opførende Bygningers Brandfasthed skulle tages, med hvad mere deraf dependeerde. Der fandtes nemlig intet om Principerne og de Regler, hvorefter Godtgørelsen den Tid blev bestemt for Arealet af de Stykker, der til Gadernes Udvidelse, den Gang ligesom nu, bleve udlagde, samt for de Fundamenter, som derved bleve forrykkede &c.

Denne Mangel opvakte Tanken hos mig om at udarbejde og meddele udførlig Beretning om, hvad der i Anledning af den seneste Ildbrand fra først til sidst blev foretaget, foreslaget og afhandlet, for at udbringe et Resultat, hvorledes de nødvendigeste Forandringer kunne iværksættes, hvad derved var at iagttage, og hvorledes disse skulle udføres. Hvorudi den ved saadanne Ventilationer foranledigede Plan til det Hele bestod; hvorledes den blev udført; hvilke Hindringer derved mødte, og hvorledes de bleve hævede;

efter

F o r t a l e .

efter hvilken Maalestok Godtgjørelsen for det indrykkede og udliggende Areal, og for de forfløttende Fundamenter blev beregnet; paa hvad Maade Erstatningen blev erlagt, og hvorledes den hertil medgaaende Fond skulle tilveiebringes; med hvad mere der for Publikum i den Henseende kunde have Interesse.

Jeg holder for, at man skylder Nutidens Medborgere Oplysning om denne Plan og dens Udførelse; hvorved da og endeel vrange Fortolkninger og Begreber høves, samt nærmere Grunde gives for et og andet, man maaskee havde fundet ønske anderledes; hvorfor mangt forblev som det var og nu er, med hvad mere der kan udbrede Lys over Ting, der forekomme mørke. Det er og Pligt at levere vore Efterkommere de Efterretninger om denne Ildbrand, som vi denne Gang savnede om hiin, for at undgaae billig Daddel.

Foruden ovenansførte Beretning, har jeg tilføjet noget om de Foranstaltninger, der ere giorte og skulle gøres, for at betrygge Staden i Fremtiden mod og i Tilfælde af Ildbrand, og om de i den Anledning optagende Brandkarter. Det er og min Hensigt at udgive en Generalplan eller et Kart over den hele Stad, naar den ny Maaling, hvormed jeg endnu er beskæftiget, er tilendebragt, hvis Størrelse omtrent vil blive 36 Tommer høit og 46 langt. Planen

F o r t a l e .

skal ellers stikkes og illumineres saaledes, at alle Stadens forskellige Quarterer, Brand- og Fattig-Distrikter, samt alle Kongelige og offentlige Bygninger, ved særskilte Farver kunne antydes, ligesom og Grændserne af de Strækninger der saavel ved forrige som ved seneste Ildbrand, bleve ødelagde, skulle ved punkterede Linier vorde betegnede.

Med Skelet- og Detailmaalingen til ovennævnte Brand-Karter, og hvoraf et Generalkart skal uddrages, venter jeg at komme saa vidt til næste Foraar, at den uafbrændte Deel af Staden skulde blive færdig. Jeg har levnet den afbrændte Deel til allersidst, for at give desto længere Tid til dens Opbyggelse; og tildeels fordi jeg troede, at det strængere meest med Opmaalingen over den Deel af Staden, hvor gamle og i Ildbrands Tilfælde ufordeelagtige og farlige Steder og Indretninger existere; og hvorover man i den Henseende allerførst kunde behøve at have Karter, for naar at lære kende de farligste Steder, og for saameget snarere at kunde være betænkte paa de fornødne, og til hvert Sted især meest passende Anordninger.

Først 3de Aar efter Ildbranden bragte jeg i Erfaring, at vort Ministerium havde korresponderet med den danske Minister i Sverrig, i Anledning af Ildbranden 1728; og at der fandtes ved det udenlandske Departement en Rap-

F o r t a l e .

port fra det Kongelige danske Gesandtſkab i Stokholm, om de Midler ſammesteds vare anvendte til Bedſte for de Brandlidte efter Ildbranden paa Syder Malm 1723.

Fra Departementet for de udenlandske Sager erholdt jeg en Gienpart af den Indberetning, ſom ſtrax efter Branden 1728 blev meddeelt fra det Kongelige Gesandtſkab i Stokholm, dateret ^{Nov.} 27 Dec. 1728, og ſom i det Væſentligſte er af følgende Indhold:

”Den danske Miniſter har næie underrettet ſig om, hvad Midler man betiente ſig af her for 5 Aar ſiden, da næſten alle Huſe udi Syder Malm bleve lagde i Aſke, og hvoraf de fleſte vare af Træe, Riſbmændenes Pakhuſe undtagne, ſamt nogle private Huſe. I den Anledning blev en Forordning udstædt, at ingen Træhuſe meer maatte bygges, uden for ſaalænge de andre vare under Bygning.

Tabet ved denne Ildbrand, ſom og det man leed ſiden efter, da St. Jaques Kirke brændte, blev ikke erſtattet af Statens Penge; thi hvad Penge ſom bleve givne af chriſtelig Medlidenhed, og hvad Kongen gav af hans egen Kaffe, ſom beſtod i nogle tuſinde Dukater, var ikke tilſtrækkelig; ſaa at man var nødt til at lade en Kollekt gaae om for Kirkens Gienophbyggelse. Riſbmændene opførte deres Pakhuſe igien, uden nogen Eſtergivne i deres Told eller Lettelse

F o r t a l e .

i deres Handel. Der er altsaa ikke anvendt een Skilling af Statens Penge til at holde de Brandlidte skadesløse, ei heller er dem given nogen Bygnings Hielp eller Privilegium; men enhver har maattet arbeide til deres egen Vedligeholdelse, saavidt deres Kredit strakte, uden for saavidt forberørte Hielp kunde række.

Denne Skade, iberegnet den ved St. Catharines Kirke, som afbrændte nogle Uger efter St. Jacques Kirke, er heller ikke saa stor som den, det beklagelige Kjøbenhavn leed'. Saaledes omtrent lyder Indberetningen.

Om de afbrændte Huse have været forsikrede i nogen Brandkasse, og Brandskaden paa den Maade bleven erstattet, derom nævnes ikke et Ord. Ventelig har Tilfældet været det samme der, som det var her 1728, at der ingen Brandkasse existerede. Derfor maae og hine Brandlidtes Tab have været betydelig søleligere, end det var for dem i denne sidste Ildbrand; thi fraregnes nogle Faa, hvis Bygninger vare assurede meget lavt, er dog de øvriges Tab, som Huuseiere, nogenledes bleven erstattet. En stor Deel havde endog deres Møbler og Vare forsikrede. Og maaskee at mange af dem, hvis Huse ikke brændte, og som have gamle ufordeelagtig indrettede Bygninger, vil i Tiden tabe meer ved denne Ildbrand, end de Brandlidte selv, hvis Huse eller

F o r t a l e .

Bygninger ere blevne bequommere indrettede, Værelserne modernisfereede, og i det Hele mere brandsikre, følgelig søges meer til Behoelſe. Karstiden var og nutids Brandlidte gunstigere end dentids.

Det meget Arbeide der foresaldt ved Byggeriet, kom den ringere og arbejdende Folkelasse til Fordeel, og de store Pengesummer der kom i Cirkulation derved, var en ikke ubetydelig Resource for handlende og andre med Bygvæsenet beskæftigede Borgere. Brand-Assurancen paa Gaarde og Huse i den afbrændte Deel af Staden, var for Branden 4629550 Rdlr., og nu er den til Dato, paa de igien opførte Bygninger, nogle faa i den uafbrændte Deel iberegne^{de}, som siden 11te Septbr. 1795 ere byggede, 8589450 Rdlr. Hvoraf erfares, at de nye Bygninger staae deres Eiere dobbelt saa dyre, som de gamle og afbrændte stode deres Eiere. Der er da og en fordoblet Kapital kommen i Cirkulation. De offentlige Kasser, samt andre Private der have havt Prioriteter staaende i afbrændte Bygninger, have da ogsaa maattet finde Udvei til at udrede omtrent fire Millioner meer, end hvad der tilforn stod i samme Bygninger.

De bedrøvelige Tider ere Gud skee Tak rundne hen, da Jammerens dybe Indtryk, og Brandens gyselige Scener,

F o r t a l e .

ner, endnu vare som levende i vore Siæle — da den blotte Tanke om, og Forestillingen af hine Ødelæggelser, og de rasende Luers voldsomme Virkninger vare som Dolkesting i vore Hierter. Dette Ildhav, hvis blotte Gienskin paa Atmosphæren var rædsom, og hvori den ellers lykkelige Borgers Glæde drognede sig for en Tid — hvori saa manges Formue og Belfærd syntes for evig nedsinket. — Denne Strækning som Ildhavet saa ødelæggende oversvømmede, kneiser nu stoltelig af de Mindesmærker, som driftig Vindskibeligbed har reist ud af Støvet. Beundrende standser hver opmærksom Fremmed, der seer en saa betydelig stor Deel af Staden, efter kun saa Aars Forløb, fornyet skøn opreist af sin Aske, at prange med dyrket Kunst — at give Mønstre for Smagen — ja endog mere praktfuld end tilforn; og fremviser, hvad dog Mennesket formaacr at udrette, naar overordentlige Tilfælde møde, og opfordrer det til Anstrængelse.

Det udvendige af vore nye Bygninger vidner i det Hele om en regelret Bygningskunst, om Soliditet, en god Inddeling af Partier, og, paa nogle saa nær, en god Proportion. I Kompositionen vises overalt temmelig Afværling og Orden, hvor ikke Hang efter formegen Nyhed har affødet nogle architectoniske Misfoster. I Anlægget

F o r t a l e .

og Distributionen af Børelser og Trappegange spores meere udbredt Kundskab om Bequemmelighed og Benyttelsen af Rummet, end forhen. I Udøringen af det Indvendige, finder man mange Steder en heldig Anvendelse af vor bedste Artisters Exempler. Blant alle Gaarde udmærke sig kiendelig de af vor saa meget savnede Harsdorf. Kun Skade, at disse skønne Bygninger ere beliggende paa Steder, der altformegit ere indskrænkede, og hvor der intet Synspunkt gives, fra hvilket saa svære Bygnings-Masser kunne overskues, og det Harmoniske i dets Dele bliver vaer.

At jeg ikke har kundet overlevere dette Skrift til den belovede Tid, kommer deraf, at jeg har maattet oppebie Sager tilendebagte, som jeg unødigt vilde udelade. Da jeg i øvrigt har havt Anledning til at øse af selve Kildeveeldet, saa tør jeg haabe, at man vil finde Udførlighed og Tilforladelighed.

F o r f a t t e r e n .

Om Udnævnelſen af Regulerings-Kommiſſionen, dens Ven-tilationer, Forhandlinger og Beſtemmelſer. =	54
Om de Principer og den Maaleſtol ſom fulgtes i Beſtemmelſen af Godtgjørelſen for Areal og Fundamenter. =	80
Om Klaffifikation over Godtgjørelſen for Areal i de afbrændte Gader, i Forhold til diſſe Gaders Grundart. =	82
Summariff Extract over Godtgjørelſen for Areal af det ſom til Gadernes Udvidelſe ſkulde udlægges. =	85
Kongelig Reſolution paa Kommiſſionens Beſtemmelſer, om Bebyggelſen af de Gader ſom allerførſt bleve indſtillede til Approbation. = = =	88
Plakat i Anledning af foreſtaaende. = = =	92
De af Kancelliet forlangte Beregninger over Beløbet paa Befoſtningerne af de i Forſlag bragte Gader, til 14 og til 16 Alens Brede. = = = = =	95
Den herpaa ſaldne Kongel. Reſolution. = = =	103
Kongelig Reſolution, hvori den af Magiſtraten truſne Afkord med Huuſeierne mellem Høibroec og Færgelſtræde, om deres Grunde approberes. = = =	105
Kongelig Reſolution, at de Grunde ſom ikke ſærffilt kunne bebygges, maatte tilſtaaes ſamme Godtgjørelſe for det hele Areal, ſom er beſtemt for den Deel, hvilken til Gaden udlægges. = = = =	106
Kongelig Reſolution om Tilveiebringelſen af den Sum, ſom til Gadernes Udvidelſe og Nedlæggelſe tilſtaaes. =	108

Om Afregnings-Kommissionens Udnævnelſe, Undersøgelſer, Underhandlinger og Beſtemmelſer. =	III
Formularen til Fremgangsmaaden ved Opmaalinger og Be- regningen af de forrykkede Fundamenter. =	113
Forſkrift for Vandmeſterne til Taxationer over Vandets Forrykning. = = = =	117
Grundene hvorpaa Beregningerne for Fundamenterne ere byggede. = = = =	118
Kongelig Reſolution om Fritagelſen for at beforteres en tredie Deel af Godtgjørelſen for de Fundamenter ſom Eierne ſelv benyttede. = = =	121
Fortegnelse over det ſummariske Beløb paa Erſtatning for Areal, Fundamenter og Vand. = =	123
Nogle Oplyſninger om en eller anden Omſtændighed der er mødt ved Udførelſen af den lagde Plan. =	125
Om Forſlaget at ſløife Strækningen mellem Høibroe- og Færgestræde. = = = =	129
Om Forſlaget ikke meer at opføre Raadhuſet paa dets gamle Tomt. = = = =	131
Om Kommissionen for Erſtatnings-Fondet. =	131
Kommissionens Indberetning for 1797. = =	141
Om dens Plan til bedre Benyttelſe af Stadens Jorder. =	149
Om Brandforſikkrings-Kaſſens Foretagende for at tilveie- bringe de udfordrende Kapitaler til Stadens Erſtat- ning. = = = =	157

Historisk Beretning

om

Kiøbenhavns Ildbrand 1795.

Ved store usædvanlige indtræffende Tilfælde, hvis mægtige Virkninger efterlade dybe Indtryk hos værende og kommende Slægter, blive Mennesker, Tider og Steder mærkværdige i Historiens Aarbøger.

Blandt flige mærkværdige Tider tæller Kiøbenhavn med rette den 5te, 6te og 7de Junii 1795. Fredagen den 5te Juni var den ulykkelige Dag, da en heftig Ildbrand, udbrod pludselig Kl. 3 om Eftermiddagen i et Skuur ved den saa kaldte Dellehave paa Gammelholm (tilførn Bremerholm) et Sted for Flaadens Tømmermaterialier og Brænde, hvorfra den siden ved en stærk Blæst af Syd: Ost med uimodstaaelig Magt rasede frem, og i mindre end 2 Dage ødelagde omtrent en 3die Deel af Staden, eller 943 Huse.

Til stor Ulykke skulde Ilden strax angribe en stor Brændestabel, der formedelst egen svære og høie Masse, reiste og vedligeholdte længe en himmelhøi Ildkolonne, hvis blotte consentrerte Hede var antændende; og at denne Stabel tiligemed en Hoben Tømmer var saa nær Holmens Hoved-Magazin, hvori en stor Mængde Seil og Tougværk forvarede, hvis omslyvende og længe brændende Funter antændte mange af de udi Vindstrøget liggende Bygninger. Hoved-Magazinet tændtes allerførst i Toppen af den over Modelkamret staaende Træ-Figur, der brændte som et Lys, og i en Hast udbredte Luen sig over hele Magazinet. En Deel af det i samme værende Forraad af Seilbuger og Tougværk blev vel i største Hast udtømmet og nedstyrtet i Kanalen, hvor der just paa samme Tid laae en Tømmerflaade, men inden megen kort Tid stod hele Magazinet i fuld Brand, hvorved Kanalen, som var bedækket med de udkastede Materialier, blev en Ildsee, der stod i lys Lue. Paa samme Tid antændtes Admiralitets Bygningerne og de lige over for Magazinet staaende Huse og Gaarde langs Kanalen.

De fra det brændende Magazin omslyvende Seilbuger og Tougværks Stomper vare ligesaa mange Lunter, hvoraf enhver antændte alt brændbart som laae i Vindstrøget. Paa denne Maade blev Nicolai Taarn anstucken, hvor Ilden først viste sig Kl. 6 i Taarnspirets øverste Spidse. Ligesom Ilden fra Brændestablen og Magazinet havde sat det hele Distrikt i Brand, paa mange forskiellige Steder fra Holmen indtil Nicolai Kirke, og selve Taarnet, saa blev nu dette Taarn en ny Marsag til at forstærke og endvidere

videre at udbrede Ilden fremad. Allerede Kl. omtrent 8½ faldt Taarnet. Til Ildens hastigere Fremspring bidrog fornemmelig den stærke Sommerhede og Tørke, som paa den Tid havde vedvaret i nogle Uger; thi derved var alt udvendigt Træværk paa Husene af Tagvinduer, Udlæggere, Gesimsfer og Tagrender, blevne saa antændelige, at de ligesom Svovelsikker strax fængede Lue af enhver paaafaldende Funke. Hertil kom endnu dette, at alle Spreiter og al Hielp ilede til paa Holmen, holdt der frugtesløs, og berovede derved de nødlidende Steder langs Kanalen, i Hummergaden, samt i de dertil stødende Gader, den Hielp de saa heit kunde have havt nødvendig, til at slukke nys antændte Steder, og paa den Maade forebygget Ildens hastige Udbredelse; thi alles Dine vare ene hestede paa Holmen.

Baade denne Gang som og nogle foregaaende Gange har Nicolai Kirke givet Exempel paa Taarners Skadelighed. Ved Kiøbenhavns Besleiring 1658 slog en Kugle ind i Taarnet, og 1627 blæste Spiret af, som siden igien blev paaafat 1666. Denne over 400 Aar gamle Kirke, som blev sparet 1728, var maaskee ogsaa denne Gang undgaaet Luens Udslagelse, havde ikke Spiret været en Aarsag til Antændelsen.

Antændelsen i Nikolai Kirkespær skedde upaarvovselig ved forommeldte Funke; thi ingen andre kunne flyve saa langt og heit, og endda nære Ild saa længe, at den kunde fænge i Spiret. Aldrig kunde nogen Ild af hver anden Bygning bleven saa farlig som denne, da den fik Tid til at tage Overhaand. Vore Esterkommere vil undres over

hvorledes det var mueligt, at Bygninger paa denne Side Kanalen kunne komme i Brand, og Ilden derfra saaledes tage overhaand, at ikke Stadens hele Brandvæsen kunde standse den, da derimod den Række Bygninger langs gammel Strand ikke tændtes ved Slotsbranden. Aarsagen til sidste var maaskee denne: at Ilden var indsluttet inden Slottets høie og tykke Mure, hvor den som spærret i en Kasse gav Hedens Virkninger himmelhøi Retning, høit hen over hine lavere Bygninger; og at samme indtraf midt i den haarde Vinter, da Fugtighed og Kulde forhindrede Antændelsen paa udvendig Træværk. Her truedes de mest af den stærke faldende Ildregn, som sikkert var bleven farligere, hvis den havde indeholdt Funke af Seildug og Louge. Distancen tværtover Kanalen ved gammel Holm er omtrent henved 80 Alen; og den ved Slottet omtrent 100 Alen, paa sine Steder derover.

Ved Magazinet's Brand saae man Nyttten af dets Afdelinger ved Brandmure og sammes Kamme op over Taget; thi ellers maatte Ilden have udbredt sig til den østre Side, og lagt den nu gienstaaende Deel i Aske, ligesaavel som den greb om sig til vestre og afbrændte Admiralitetet. At Ilden trængte giennem et Par saadanne Brandmure, kom maaskee fra Jerndørene i samme, der sandtes aabne efter Branden.

At Heden paa det Strog tværtover for Hoved-Magazinet var saa stor, at ingen havde kundet arbejde ved Sprejterne paa Gaden, var for Stadens Redning ugunstig, hvorfor og en betydelig Strækning kom paa engang i Brand.

Allerede henimod Klokken 5 havde Ilden alt antændt adskillige Steder i Hummergaden og tilstødende Gader, og mod Aftenen Klokken 10 brændte Færge- og Høibrostræde, hvorfra Ildstrømmen siden ved egen Kraft oversvømmede Terrainet paa den syndre Side af Almager-Torv og Vimmelskæftet, som blev Ildens Grændse paa den Side indtil Knabroestrædet. Lørdag Morgen Kl. 4 brændte begge Sider af Hylkenstrædet, og sammedags Middag gik Ilden fra Knabroestrædet over Nygade og satte den vestre Side af Skoubogaden i Brand, hvor de brændende Bygninger i deres Fald styrtede ud over Gaden, og antændte Husene paa den østre Side af Skoubogaden, hvorved Ilden nu truede med at gaae tilbage ned ad Vimmelskæftets nordre Side, som hidtil med megen Noie var bleven reddet. Hvor stor end Faren og Ulykken allerede havde været, truedes dog Staden nu med en endnu større; thi nu stod tillige Frue Kirkeetaarn i den vensynligste Fare, og havde denne kolossalste Bygning kommet i Brand, vilde upaatviveligt den største Deel af Byen paa den Side med det samme bleven ødelagt.

En Omstændighed som i Begyndelsen syntes meget at forsøge Faren for dette frygtelige Taarn, men som maaskee just bidrog til at frelse det, var de svære Stellaser, som fra øverst til nederst omgav Spiret, der paa saa samme Tid stod under Reparation, hvilke rigtig nok meget lettere kunde antændes end Spiret selv, men derimod kunde Taarnet nu ved Hielp af disse besættes med tilstrækkelig Mandskab, og paa alle Sider bevogtes, hvilket ellers ikke havde været mueligt.

Ilden

Ilden som dog imidlertid blev forhindret fra at udbrede sig videre tilbage, end til No. 24 i Vimmelkæftet, som strækker sig heel igiennem til Skindergaden, vedblev at rase fremad, og naaede Løverbag Eftermiddag Gammel- og Nytorv, hvor den liig en opstilt Armee, hvis Torden og Lynild forklynder Død og Udslæggelse, fremviste den afseligste Front fra Nørregade til Kompagnistræde. Her havde man dog haabet, at den skulde standset, og at begge Torvenes saavel som Raadhuusstrædets betydelige Brede skulde hindret den at gaae over.

Men Ildstrømmen var nu engang blevet saa voldsom, at dens blotte Hede antændte hvor Ildens umiddelbare Paavirkning ikke kunne naae, og saaledes forplantedes den over Raadhuusstrædet ved Broelaggersstrædet, og Kl. 5 om Eftermiddagen stod allerede Baisenhuset i fuld Brand, og nu var intet mere tilbage som kunde standse Ildens tiltagende hastigere Fremgang lige indtil Bolden, hvor den ogsaa naade hen inden Søndags Morgen.

Da Ilden havde naaet Vester vold, lod det til som om den vilde trække sig langs Bolden. Denne truende Fare indjog fordoblet Skræk, saa at man her tog sin Tilflugt til at nedrive nogle gamle Bindingsværks Bygninger, paa Hiernet af Teglggaardstræde og Bolden. Og da denne Kant af Staden er blottet for Vand, undtagen det som hentes op af 15 a 16 Allen dybe Brønde, rakte man Vand i Spande, ved en Råd af Mennesker, tværs over Bolden fra Stads- eller Fæstningsgraven, hvorved enhver, høi og lav ivrig teede sig Virksomme, ligesom Kronprindsen til den ringeste Borger i Staden. Da Ildstrømmen, som nu havde naaet denne

Byens

Byens Udkant mod Volden, hørte op, fordi den der tabte sin Underhold, og ikkun vedblev forsaavidt den fandt nogen Næring ud til den Side Vinden førte hen, var Ildmassen formindret, og dens antændende Hede ikke mere saa stærk, saa lykkes og virkelig de Beskræbelse man anvendte paa at rive ned, og at slukke de angrebne Bygninger i Ildhævens Udkant

Dette er i Korthed det Væsentligste af denne Ildbrands Fremgang. Den Skræk og Bedrøvelse som den udbredte medens den rasede, er over al Beskrivelse. Tanken om Faren der truede den hele Stad, Synet af selve Ødelæggelsen, den uafslælige Lummel Nat og Dag, af de Flottendes, Biergendes og Reddendes Brimmel frem og tilbage, de Huusvildes Banker om paa Gader og Stræder, og Synet af deres Leie paa Volden, i Philosophgangen, i Kongens Have, samt flere Steder i Byen, gjorde Bedrøvelsen almindelig.

Blant andre Synderligheder ved denne skrækkelige Brand, fortæner her at anmærkes et Huus i Farvegaden No. 67, som blev staaende endskjønt alt det øvrige paa begge Sider og bag ved blev ødelagt; hvilket Huus nu af Magistraten er afkøbt dets Eier for at nedrives til Indrykning efter den ny Gadelinie. Paa Hjørnet af gammel Torv og Nørregade bleve Forhusene af No. 1, 2, 3, 4 og No. 30, 31, 32 og 33 reddede, endskjønt Ilden paa begge Sider passerede omkring, og de laae midt i Ildstrøget fra Klædeboderne. Ved Walkendorphs Collegium i St. Pedersstræde blev Auditoriet, en liden særskilt Bygning, staaende uskadt midt i Ødelæggelsen, og just denne
samme

samme Bygning var ogsaa bleven conserveret i den store Ildbrand 1728.

Den første offentlige Foranstaltning efter Branden var Gadernes Oprydning i de afbrændte Distrikter, der formedelst de sammenslyrte Bygninger og Ruderer vare et saa suldkomment Kaos, at man vanskelig kunde kiende hvor denne eller hiin Gade havde været. Dette Arbeide blev foretaget ved en Komando af de nationle Soldater som vare indkomne til den sædvanlige aarlige Exercering, men bleve nu brugte allene til Stadens Tjeneste, hvorved de og gjorde god Nytte. Der blev Kommanderet 10 pr. Kompagnie for at bestride Oprydningen, de øvrige fik Ordre at reise hjem, for ikke i en saa trang Tid at være Indvånerne til Last.

Fra Toihuset bleve Telte udleverede og opslagne overalt hvor dertil fandtes en fri Plet, til Benyttelse for fattige huusvilde Borgere; hvilke tiente dem med Familie en Tid lang til Bolig. Det var et virkelig ynkeligt Syn at see en saadan Leir, i hvilken selve Nøden og den skrækkelige Jammer havde leiret sig. Endeel halvbrændt Skrimmelstrammel, og halvnøgne Børn, opfyldte Pladsen mellem hvert Telt. I hvor stor Nøden virkelig var, saa var det dog en stor Lykke, at denne gyselige Ildbrand inderaf paa en blid Sommertid.

Saa snart Omstændighederne tillode det blev en ordentlig Leir af Telte afftukket og opslagen paa Nørre-Gelied, og til Ordenens Bedligeholdelse, udnævnte Officerer af det borgerlige Artillerie, som dermed skulle have Opsigt og daglig Tilsyn, og en Komando af Husarer givne til

fam-

sammes Understøttelse. Imidlertid forenedes Klubber og Selskaber, for at opbygge Vinterboliger for disse mange ulykkelige Familier.

Magistraten efterlod ikke allerførst at giøre Begyndelse hermed, og opsørte:

- a) Ved Østerport paa en Fæstningen tilhørende Plads, en Længde til 50 Familier, og en dito til 84 Familier; bekostet af Collecten.
- b) Med høie Bedkommendes Samtykke blev den afbrændte Garder = Stald ved Slottet indrettet til Beboelse, saa at deri siden have været husede, tildeels frit, 300 Familier; bekostet af Collecten.
- c) Ved Bolden mellem Krudtaarnet ved Østerport og Stokhuset, til 52 Familier. Af Magistraten betalt for 50 og af Kapitain Kirkerup for 2 Familier.
- d) I Bastionen ved Philosophgangen for 52 Familier; det Harmoniske Selskab bekostet for 40 Familier, Argent Dungseldt & Komp. for 10, og Hr. Kirkerup for 2.
- e) Paa Artillerie = Ridebanen ved Toldboden 3de Fløie og 3de halve Fløie eller Langer, indrettede til 92 Familier, og have været beboede af 300 Personer. Besørget opført af Politimester Hr. Etatsraad Cold.
- f) Ved Vesthuset og Toldbogaden til 30 Familier. Besørget af Etatsraad Lavng.

Desforuden fik en og anden af de Handlende og af Handværkerne Tilladelse at opføre smaa Huse, nogle paa St. Anne Plads, andre ved Bester-, Nørre-Port og Christianshavns Torv. Sidste lod Grosserer Tuttin & Komp. bygge for 4 Familier af reformeert Menighed.

Paa Slotspladsen blev affstukken 8te Gader tvært over samme, hvor Pladser for Krammere og andre Handlende, hvilte derom anmeldte sig, bleve anviste til sinaa Bindingsverks Huse, som de selv bekostede opførte, i alt 80, hvilte for sig udgjorde en liden Republik. For disse saavel som de øvrige ved denne Anledning opførte Huse, blev en Tid af 3 Aar fastsat, efter hvilken de skulle nedbrydes, da man suponerede at inden den Tid maatte Huse for diffes Beboere være opbyggede paa de afbrændte Tomter. Ved senere Resolution bleve de 3 Aar forlængede til 4, saa at denne Plads skulde være ryddelig til Mikkelsdag 1799, som blev fuldbragt i denne Sommer.

Hele det afbrændte Slot Christiansborg blev given til Priis for dem der ville benytte sig af Kielderne sammesteds, og af de Mure der stode, til Boliger for en Tid. Saaledes lod Magistraten Garder = Stalden indrette for 300 Familier. I Slotskielderne afdeelte en og anden et Fag Bindue, der løselig blev tilmuret, og deri et Par Binduesrunder indsatte. Et saa dant Afstykke, med Halvtag over, tjente een Familie til Bolig. Paa denne Maade var den hele Kielder i Brug. I de store Vestebuler afdeelte Somme sig sinaa Rum. En stor Deel indquarteerte sig i Staldene paa Teihuussiden. Endnu den Dag i Dag eksistere disse Slotsbeboere.

Paa mange Steder i Byen saae man mellem de staaende blevne Kieldermure Boliger for mange Familier, blot ved at dække et Rum i Kielderetagen med et, Halvtag. Dette og deslige Særsyn kunde ikke andet end efterlade de dybeste Indtryk af Medynk.

Kunde man for et Dieblig glemme Odelæggelsens be-
 drøvelige Følger, da var Anskuelsen af Ruinerne strax efter
 Branden særligt og malerisk. I et Kaos af nedstyrtede
 Muurstene og løsbrevne Muurstumper, af de hist og her
 staaende smaa og store Strækninger af Muure, og derimel-
 lem en Mængde kneisende Skorstee-spiber, saaes i afvex-
 lende Partier Røgdampe at stige op af den Ild der endda
 nærtes i Grunden af de i Gruus begravede Vielskestykker, og
 af lysere Vanddampe der stige i Veiret af det endnu gloende
 Gruus. — Og midt blant alt dette saae man ofte, under-
 tiden kun svagt, igiennem Laagen af Damperne, det kom-
 mandeerte Mandskab, der vare i Begreb med at nedrive de
 faldeferdige høie Muure og endnu høiere Skorstee-spiber.
 De saaes bevægende at hale i Toug, der vare kastede og
 snærede om en nedrivende Muur. Uventet hørtes skundom
 rødsomme Brag af de nedfaldende Muure, hvilke fornyede
 det endda levnedes sørgsfulde Minde af hine Rødslers Dage.
 Især fremviste Mørket om Aftenen og Natterne mange
 rødsomme Grupper, i hvilke Ilden endnu længe laae og
 gloede sæt imellem Ruinerne. Over 10 a 12 Uger efter var
 Gruset, mellem Rudera varmt og næsten gloende paa Tom-
 terne, ved Uviiisning til nye Bygninger.

Men ikke længe varede det forinden man saae den
 kysede Vindskibelighed, mere levende end nogensinde, at bry-
 de frem. Mange Borgeres forskiellige Næringsgrene vare
 brudte. Den Bei hvorpaa saa mange fremslæbede det
 Rødtørstige til deres Familiers Underhold, var spærred.
 Men denne Nød og dens truende Følger, oplivede Lands-
 kræfterne. Med utrolig og ualmindelig Drift greb hver
 til

til de Midler der kunne medvirke, for at sætte ham i Stand til at begynde sin Handtering, og til den Ende at faae saa meget af hans Bolig reist udaf Asten, der kunde tiene til Ly og Læ for ham og Familie, og hvori det Nødvendigste til hans Nærings-Drift kunde fremmes.

Enhver Brandlidt var nu sysselsat med sine egne Anliggender, og med at undersøge hvorledes de snarest muligt kunne komme til at virke til Fordeel for sig og Familie. Hvad der mest satte de fleste i Bekymring, var Maaden Brandkassen vilde gribe til for at rede sig udaf den store Forlegenhed hvori den var sat ved et saa overordentligt Tilfælde, og hvorved Tabet meget oversteeg dens Erstatnings Evne; og hvorvidt Kongen vilde og kunde tage Haand med i denne baade for Kassen og Interessenterne saare vigtige Omstændighed. For en stor Deel var ogsaa Møbelassurancens Foretagende et stort Objekt.

Midt i disse Dieblikke, da alle havde Hovedet fuldt af allehaande Spekulationer — iblant andre ogsaa denne for enhver saa vigtige, hvorledes man paa den snarreste, letteste og billigste Maade kunde faae deres Huse og Gaarde igien opbygde, kom Anordningen om at udvide Gaderne, og Bestemmelsen for de opførende Bygningers Soliditet og Brandfasthed. Den første Post, hvorved saa mange Grunde eller Tomter bleve indskrænkede, og samme derved virkelig forringede, satte Gemytterne hos en stor Deel i Bevægelse; og i Henseende den anden Post, der rammede hver især af de Byggende, og hvorved Bygningernes Opførelse blev besværet, og Bygherren ibragt større Udgifter, forme-

formedelst Bygningsmaadens Forskrift, bragte en stor Høben i Harnisk.

De hvis Væringsdrift var standset, og som ilede med snart at kunde komme til at begynde igien at virke, og selgelig hastede med at komme til at bygge, vare utilfreds med de intendeerte Forandringer med Gadernes Udvidelse, saasom det forsinkede mange af dem, der skulde rykke tilbage, og paa hvis gamle Fundamenter de strax kunde have begyndt at bygge. Ei at tale om dem hvis Grunde derved tillige bleve for indknebne til denne eller hiin Handterings Drift. Denne Omstændighed gjorde, at der indløb til Magistrat og Cancellie Ansøgninger om at fritages derfor, beraabende sig paa Eiendoms-Ret, og dens Ubødeligheds Hellighed, og at de hverken kunne eller vilde afgive det Ringeste. Disse frie Ytringer vare Virkninger af Friheds Systemet. Ethvert Individ troede sig berettiget til at pokke og at modsætte sig hver Anordning, der sigtede til at røre noget af deres Eiendom, var det endog, som her, til det almindelige Bedste, hvilken Omstændighed dog burde kommet i Betragtning; ei at tale om den Ret Kongen havde forbeholdt sig ved Kiøbenhavns Fundering, den nemlig, at foretage upaataalt hver Forandring med Grundene, som findes gavnlig for det Hele.

Det gik endog saavidt, at nogle visse lode sig forlyde med, at de paa ingen Maade bequemme sig til at rykke ind, eller afgav noget af deres Grunde, og at de vilde modsætte sig Anviisning til Indrykning. Man var nu opmærksomme paa hvordan det vilde løbe af ved den første Anviisnings Forretning til ny Bygning. Der var og virkelig

virkelig endeel af Naboerne forsamlede ved den første Grund, der igien skulde bebygges, og i hvis Lod det falde at udlægge et betydeligt Stykke til Gaden's Udvidelse. I Følge Embeds Medfør tilkom det mig som Stadskonduktor ogsaa at anvise Grundens ny Gadelinie, hvilket og skedde da den var eftermaalt. Saaledes blev Gaden's ny Brede afmaalt, og Punkterne, efter hvilke Indrykkelsen skulde rette sig, anviste vedkommende Mestere, der skulde tilsvare at saadan Anviisning blev fulgt. Da dette Foretagende, som skedde i Alles Paasyn, og i Følge en Kongelig Anordning, havde den hele Stads Sikkerhed og dens Indvaaneres Belskær til Formaal, vare nogle Individuelles Meninger udaf Kraft, og den mest Trodsige stod der stum og maaløs. Almeenstemningen kunde ikke være imod men med Udførelsen af denne Sag, var den end haard og følelig, men retfærdig.

Det er ellers mærkeligt, at, da dette skedde paa en Tid, at Frihed var i Alles Munde, og man forbandt under Begrebet om samme, toiselsløs Selvraadighed til upaatalt at kunde foretage alt efter eget Lykke, og havde allene Borgerret og ikke tillige Borgerpligt for Dinene; at dette virkelige Indgreb i enkelt Mand's Eiendom, ikke nævntes og paaantkes i noget offentlig Blad eller paa noget Sted, da man dog ellers ikke taug til nogen offentlig Bestyrelse, der i ringeste Maade opvakte Misnoie. Skiont Borgeren her følte det Trykkende, saa taug han dog og adlød. Viser dette Exempel os ikke grangiveligen, at naar ikkun Handlingerne føre Præget af Billighed og Retfærd, da kan den souveraine Myndighed handle frit og vente trofast Lydighed.

Skiont

Skiont man paa Stadens Vegne, søgte at godtgjøre enhver især paa bedst muelige Maade, saa at man i Almindelighed kan sige, at Betalingen for Arealer af Indrykningen var saa høi sat, at næsten Ingen kunde vente eller have faaet af Noget saa meget, saa leed ikke desto mindre mange virkelig derved; de nemlig hvis Grunde bleve indknebnede og usformede — Omstændigheder der ikke paa nogen Maade kunde hæves eller forebygges. Det vare derfor de paagiældende eller angaaende Borgere til Ære, at de lode egen Tab af Algt, for at befordre almeent Vel. Et hvert saadant Offer vare erindret med Høiagtelse. Vore Esterkommere, der vil høste Frugten af Anlægget vi nu fundeerte, vil skionsomme og taknemmelig erindre samme; thi mere Brandsikkerhed vil dog fortrinlig udmarke den ny opbygde Deel af Byen. Det som endnu kan være tilbage for at gjøre Bygningerne endnu mere brandsafte, er maafee uudsørlig formedelst de store Bekostninger. Ikke at tale om den større Bequemmelighed, og Pladsens bedre Benyttelse, som disse senere Indretninger have. Men ogsaa dette er vist, at vore ny opførte Bygninger ville have tabt, ved mindre Soliditet, mere i Værdie, end de have vundet ved mere Smag og Bequemmelighed, hvis ikke Bygningsmaaden var bleven bestemt og noie og skarpt overholdet. Man havde villet, formedelst Materialernes og Arbeidslønnens overdrevne Priis, knebet paa Mure og Pillers Førlighed ic. Naar nu hertil kom skiodesløs Arbeide, kunne vi let gjøre os Begreb om den Fasthed og Varighed Bygningerne ville have bekommet.

Forresten er jeg just ikke af den Mening at det er politisk rigtig at opføre Bygninger for Evigheden, hvorved Industrie tabes af Sigte, og Bygningerne gaae ud af Smag.

Kun den Post, betreffende de bestemte 18 Alens Høide for Bygninger i Gader af under 18 Alens Brede, vedbliver man fremdeles at klage over. For smaae Grunde, eller for de derpaa opførende Bygninger, passer denne Høide bedst, for de store derimod, der give Anledning til stor Suite af Værelser, og altsaa Leiligheder, der ere kostbare, er den rigtig nok vel meget indskrænket, saasom Leiere, der kunne give svar Huusleie, ikke ville nøies med lave Værelser. Ogsaa den Omstændighed, at Portkamre falde bort, da Kielderne ikke kunne gives nogen synderlig Høide, uden at Etagerne tabe gandske derved, er ikke ringe for en Gaard-Eier.

Uagtet at Materialierne og Arbeidslønnen stige til uforskammede Priser, saa greb ikke deskomindre en stor Deel strax til at bygge. Og det er til Ubegribelighed, hvorledes saa mange Bygninger vare blevne ferdige i det første Aar. Derfor benyttede sig og enhver af denne skienne Leilighed og Anledning til at lade sig overdreven betale for hvad de havde at sælge af Bygnings-Materialier, som og de der kunde leie Krop og Arme bort til at arbejde ved Oprensning og Rørsel af Gruus, samt til de opførende Bygninger. Man betænke at 1000 af Flensborger Muursteen som for Jildebranden købtes for 5 a 6 Rdlr. og derunder, gaves 14 a 15 Rdlr. for, og endnu den Dag i Dag betales de med 9 a 10 Rdlr. Imedens Stenene stige i Prisen,

astogte

afstog de tillige i Størrelse. Tømmer-Materialier vare i Forhold hertil ikke i saa høie Priser. Kalken steg ikke mindre, Salholms Kalk kostede Læstet 20 Rd., (for Ildebranden 12 Rd.), og af Faxøer 24 a 26 Rd., (for Ildebranden 15 Rd.), Svensk 15 a 20 Rd. Kalk blev ellers tillige ført fra Sverrig, Norge og andre Steder i Lønder, som var halv læstet ved Luftens Paaavirkning. I Lønde norsk Meelkalk kostede 3 Mk. 4 Sk. Derfor saa man og en stor Deel Bygninger opførte af Brokker, Stumper, med lidet Kalk, omrørt med harpet Grus. Havde man kun faaet Støv og Jordpartikler fraskilt, var Gruset med Asken ikke utienlig.

Skulde det komme dertil, at Nicolai Kirke skulde blive nedbrudt, hvilket man endnu troer, da havde det været ønskeligt at saadant var bleven resolveret strax, da de tykke Mure og svære Stræbepiller, vilde have givet en stor Mængde skionne Steen, som da meget havde bidraget til at nedsette de høie Steenpriser. Endskiont man den Tid heller ikke kunde afgjøre om Baisenshuset skulde og burde forsløttes ud af Byen, hvilket saa mange tilraadede, saa havde baade Stiftelsen og de Byggende været tient med, om Bygningens Ruder vare blevne solgte paa den Tid, der var saa stor Trang paa Steen, og man om Vinteren næste efter maatte standse Arbeidet af Mangel paa Tilførsel. De gamle Steen, med samt Stumperne, var sikkerlig bleven betalt saa meget for, at man kunde have kjøbt nye igien, naar der engang skulde bygges. Raadhusets Ruder vare bleve temmelig betalte, skiont samme først solgtes et Par Aar efter Branden — men hvo forudsæer Følgerne?

Da hver, hvis Nærings-Drift var standset, ilte med at faae de nødvendige Bygninger opbygte, sadtes strax saa mange Handværksmestere i Arbeide, saa at deres sædvanlige Antal Svende ikke kunne bespise samme. Dette gav enhver Anledning til at spænde Buen saa sterk som mueligt. — En Leilighed heller ingen forsømte at benytte sig af. Arbeidslønnen steg uhort. Hvad Svendene forrestene maatte Bygherrerne rette sig efter, og betale hvad der forlangtes, og endda være vel tilfreds at de ikke forlode Arbeidet, naar den saalunde hiemsogte Bygherre ikke gav i Drickpenge og Brændeviin, ligesaa meget som Daglønnen. Og endda vilde Muur- og Lømmersfolk ikke entrere i noget Arbeide uden Afford. De første lode sig betale for 1 □ Allen af de udvendige Mure 14 sk , og for at udmure Tavlerne i Bindingsværks Skillerum 5 sk , en □ Allen Skorsteens Rør 5 sk , foruden Mesterpenge og Handlanger; og ingen Svend indgik nogen Afford, naar han ikke forudsaae at kunde tiene 9 a 10 Mk. til 2 Rdlr. om Dagen.

De satte rigtig nok Pengene igien i Omløb. Størstedelen af dem der strax begyndte at bygge, vare Brændeviinsbrændere, vel vidende at det dyre betalte Arbeide skulde deres Vinskibelighed indbringe igien. De agtede derfor ikke paa at uddele rigelige Drickpenge, og at stænke Handværkerne fuldt op, stolende paa, at Arbeidet skulde drives og forties desmere. Men de lagde ikke Mærke til, at naar Svende, Dreng, Handlangere i nogen Tid havde modtaget Bygherrens Gavnildhed, ansaae de samme for Skyldighed, uden Bederlag i mere Anstrængelse til Arbeide. Med

Med alt dette saae man Bygninger at reises af deres Afke som Championer, og det var paafaldende at see en Bygning efter den anden taghængt i utrolig kort Tid. Det overgik langt den Forestilling man gjorde sig strax efter Branden.

Alf efterstaaende Optegnelse vil man se om Byggeriets Fremgang efter Branden.

Opbygt	For,	Side,	og	Baghuse
1795	. .	163	. .	124 . . . 95
96	. .	172	. .	86 . . . 63
97	. .	130	. .	45 . . . 41
98	. .	74	. .	32 . . . 16
99	. .	40	. .	16 . . . 10

hvilke tilsammen udgiøre 541 Byggepladse.

For Immoralitetens Skyld og endeel andre slemme Følger af Selvraadighed, som den almindelige Mand skvante store Fortienester gave Anledning til, havde man kundt ønske, hvis saadan Indskrænkning kunde haft Sted, at den Deel som i en Tid af 3 Aar blev opbygt, havde kundt see i 10 Aar. Man havde da kundt besørge Arbeidet med vore egne Handverkere, og ikke behovet saa mange Fremmede; man havde ikke haft Trang til fremmede Materialier. Arbeidet havde man bedre kundt oversee, og noiere haft Tilsyn med Svende og de øvrige Arbeidere, hvilke fik Leilighed til at rive sig løs fra Mesternes Mynighed, da Hørighed og Lydighed fra den Tid af er som landflygtig. Fortienesten loffede mange til at indgaae Egetestaber, ligesom Arbeidets Standsning vil forvolde mange Skilsmisser. Og neppe vil der fremdeles gives Arbeide for

de mange Mestere som i disse Aaringer ved Bevilgninger bleve indfattede — og hvor tungt at nedfattes fra sin Værdighed.

Det er ellers til Ubegribelighed hvor fra de store Pengesummer ere komne, som i disse Aaringer fra Branden af ere satte ved Byggeriet i Omløb, og især da det var meget vanskeligt at erholde Prioriteter. Man seer heraf hvad dog Mennesket kan udrette, naar store og vigtige Begivenheder anstrænge dets Virke-Evne. Endog mere pragtfuld end tilforn staaer nu næsten den hele afbrændte Deel. For Ildebranden saae man Steenhugger-Arbejde meget sparsomt anbragt, enhver krømpede sig for Bekostningen, naar ikkun en Kempfer skulle anbringes; nu derimod har man endog ødslet dermed. Gesimsfer, Cordons, Kempfere &c. seer man for det meste af Sandsteen. Ei at tale om de Bygninger hvorpaa Piller, Kollonner og svære Gesimsfer ere anbragte.

Bed et Slags Kunstspil med ideale Penge, bestaaende i Bexler, Kautioner, Disconter, Krediter &c., hialp en stor Deel sig længe, indtil disse titulare Pengeværdier skulde realiseres, fulgte Bankerotten. Spekulanten i Hælene.

De afbrændte Pladsers Oprydning og Grusets Bortførsel var til stor Last for de Byggende; thi foruden at dette kostede dem meget, saa medgik dertil lang Tid, hvilken, især i Førstningen, var meget kostbar. Gruset maatte altsammen bringes ud af Byen; thi det som et eller andet Sted i Byen kunde modtage til Opfyldning, var ubetydeligt. Endeel af Veiene nærmest Byen bleve ved denne Leilighed opfyldte og forhøiede. Efter Ildebranden 1728 blev

blev man lettere af med Gruset; thi en stor Deel af Amalienborg, blev den Tid opfyldt. Dronning Sophie Amalie havde der et Slot som var hendes Enkesæde, dette blev afbrændt 1689 den 19de April, ved hvilken Leilighed Slottet reent blev sloiset og Pladsen giordt ryddelig. Derpaa indrettede Kong Fridrik 4de Pladsen nærmest Garnisons Kirken til en zirlig Have. Nogle Aar efter blev det øvrige af Pladsen mod Citadellet, som med en Kanal var omgivet, opfyldt med ovennævnte Gruus efter Ildbranden, hvorved Garnisonen bekom en Exerceerplads, hvor tilforn var Morats og paa sine Steder klar Søe.

1728 den 20 October og følgende Dage edelagde Ilden en Deel af samme Strækning som denne Gang blev lagt i Aske. Grændserne af den Strækning som blev et Rov for Luen, denne og forrige Gang, findes antydet paa Kartet over Kiøbenhavn som følger med denne Beretning.

Efterat Ilden var slukket Søndagen den 7de, tilskrev det Kongl. danske Cancellie Kiøbenhavns Magistrat om at indkomme med Forslag om hvad, der kunde være at iagttage førend der begyndtes at bygge, og at ingen foretog sig at bygge noget afbrændt Sted førend nærmere Resolution; og i Følge heraf blev Stadsbygmester Professor Meyn og jeg som Stadskondutor opkaldte til Magistraten, og modtog der Befaling til at indkomme snarest muelig med en Plan og Forslag til et forbedret Anlæg for den afbrændte Deel af Staden. I Følge heraf gjorde Prof. Meyns Udkaft til det som angik Bygningerne, og jeg til det som angik Grundene, eller Planen for samme og Gadernes ny Anlæg. Vi enedes om begge
Dele,

Dele, og indleverede vort Forslag til Magistraten, der indsendte samme til Cancelliet.

Forslaget var af følgende Indhold:

P l a n

til et reguleret Anlæg for den afbrændte Deel af Staden.

Indleveret til Kiøbenhavns Magistrat.

Til Høi og Velædle Magistraten.

I Anledning af en os fra en hoviis Magistrat tilskillet Befaling: At indkomme med en Plan efter hvilken den afbrændte Deel af Staden, mere regulær, beqvem og brandsikker kunde opbygges, maatte det gunstigt tillades, forløbig at yttre vore Tanker om en saadan general Plan og dens Udførelse.

Fatte vi den rette Mening af den forelagde Opgave, saa skulle vi, ved at udkaste vor generale Plan, tænke os Gaderne eller de opførende nye Bygninger anlagde, saa meget mueligt, efter rette og lige Linier; imellem de nye anlæggende eller rettede Gader, og den øvrige Deel af Byen, en god Kommunikation; samt at Gaderne til Byens Brandsikkerhed bekomme tilstrækkelig Brede, og ved aabne Pladser at afføndre visse Dele og Strækninger, for derved at standse Ildens ellers alt for hastige Udvidelse, naar den har grebet om sig i det Store.

Disse Forandringer forudsætte en overordentlig Omvæltning i den gamle Plan, at sammensmelte visse Gader og Stræder for at formere større Quareer; at giennemskjære de store for at udvide og befordre bedre Kommunikation; og paa sine Steder at foretage betydelige Indrykninger for Gadernes større Brede og lige Flugt; og at udlægge Strækninger af Gader igien til Byggeplads.

Planen som vi hoslagd underdanigst overlevere indeholder et saadant Anlæg, saaledes som man maaskee kunde ønske den udført. Der lader sig tænke flere, vel ogsaa bedre, men i denne Skynding *) vidste vi ikke at udkaaste den anderledes.

Endskiont vi, for at lempe os efter det gamle Grund-Anlæg, have gjort de mindst muelige Afdvigninger, saa see vi ikke desto mindre mange Vanskeligheder i Væde i Udførelsen; Hindringer dem vi ikke vide at have, uden Hs. Majestæt Kongens store Medvirkning, paa en eller anden Maade, for at anvende og tilveiebringe betydelige Pengesummer til Godtgjørelse for dem der indskrænkes i deres Grundeiendomme, eller og miste dem ganske; som og til at besfride mange nye Anlæg.

Vi hidsette de væsentligste Følger ved at forandre Gadelinierne, paa det man i en Hast kan gjøre sig Begreb om Bekostningerne og de mødende Hindringer **).

1. Uag

*) Efter 2 Gange 24 Timer blev dette Udkaast affordret.

***) For at udføre alle de Forandringer med Grunde og Gader man maaskee kunde have ønsket, turde det have været rigtigst, at Staden strax efter Ildbranden havde affkøbt Grundeierne de Strækninger, hvor en Forandring i det Hele fandtes fornøden.

1. Høgtet at vi saameget mueligt have haft Hensyn til Vandledningerne, saa vil dog en stor Deel forskyttes, omlægges, og en Deel falde reent bort.
2. Brolægningen vil for en stor Deel blive forandret, visse Gader gandske opbrydes, Stenene forskyttes og omlægges, og det forinden Fundamenter kunne lægges til nye Bygningers Anlæg, paa det Materialernes Frembringelse ikke skulle falde for vanskelig og besværlig.
3. Kunne vi ikke undlade at anmærke en Omstændighed, der vil møde ved endeel Grundes Sløisning og andres Indrykning, at nemlig en stor Deel af de angaaende Grundeiere, vil findes misfornøiede, maaskee endog uwillige til at forlade deres Plads og at modtage andre, som dem maatte anvises; tildeels fordi de Pladsers eller Grundes Beliggenhed, som de maatte faae igien, holdtes for mindre nærsomme; tildeels fordi, at de fleste kom til at lægge nye Fundamenter, omlægge Bandet og Brolægningen, hvilket alt ville forsinke Tiden i at begynde med at bygge, og opholde Arbeidet længere ved Fundamenters Omlægning, hvilket de der havde solide, kunde spare; en Omstændighed, der meget vil komme i Betragtning, nu da alle vil begynde strax, og ile med at komme igien i Næringsdrift.
4. Da mange af Grundeierne komme til, ved en forandret Grundlæg, at overlade og fratræde deres Tomter, for at kunde udvide de andre som formeget ere indskrænkede og skæve, og andre falde reent bort; saa maa man være betænkte

betænkt paa at kunde anvise andre, eller give dem Grunde igien der ønske det. Paa de nærsomme Strog af Amager-Torv, Bimmelstædet, Frederichsberg- og Vestergade, vil vist ingen miste sin Grund eller noget deraf, da dog hele Amager-Torv, Bimmelstædet kunde behøves at rettes, og de andre 2de Gader at udvides; man vilde og vanskelig kunde give andre Grunde paa lige saa nærsomme Steder.

Skulle alle disse og endnu flere Omstændigheder og Vanskeligheder høves, maatte Magistraten paa Stadens Vegne ramme en Forening med Grundeierne og Brandkassen, hvorved Hs. Majestæts Omhu for det almindelige Vel kunde fremmes. Dette landsfaderlige Niemed vil endda neppe opnaaes, med mindre Grundeierne selv, ikke saa meget ville paasee egen Fordeel, som meget mere paa sinne, at vi i dette Dieblik fundere en Plan for Evigheden, som vore Efterkommere enten vil yde os og vore Børn Tak for, eller og bebreide os for ævig at vore Hensigter ikke strakte sig videre end til at søge egen og nærværende Fordeel.

Til Gadernes Regulering og Udvidelse, til de snævre Grundes og Quareers Udvidelse, til de store Quareers Gienemskærelse for Passagens bedre Kommunikation, og endelig til aabne Pladsers Anlæg for, i paa kommende Tilfælde at isolere Ilden, foreslaae vi følgende Forandringer:

Hummer- og Dybensgaden, Nellikestrædet, Smedens Gang, Fortunstrædet og store Kirkestrædet maatte reent falde bort, og de andre smaa Gader reguleres og udvides efter vedfølgende Plan til en Brede af 18 til 20 Alen.

Den Række Bygninger mellem Færgestrædet og Høibroestrædet, foreslaae vi ogsaa at falde bort. Her er just Stedet, hvor man ved en aaben Plads beqvemtest kunde bekomme et Afssnit, da den undre Deel af Byen og den tilstødende øvre Deel, hænge sammen ved denne smalle Strimmel. I Tilfælde af Ildsvaade er Ilden paa dette Sted isoleret og let affaaret. Denne Plads gav da ogsaa et skjont og beqvemt Torv i Stedet for Amager-Torv som noget blev indskrænket ved en ligere Flugt, hvis vores Forslag i denne Henseende blev fulgt. Det var at ønske, at Byen, paa flere Steder, med den Lethed, kunde inddeles i visse Afssnit, ved deslige aabne Pladse; Skadeild vilde da ikke saa hastig og let kunde forplante sin voldsomme Virkning.

Den Ende af Læderstrædet som saa skævt støder ind i Høibroestrædet, lade vi falde bort, og i dens Sted anlægge en Tvergade som skulle gaae i Flugt med Helliggeiststrædet. Herved kunde de snævre Grunde ud mod Amager-Torv, der støde mod Enden af Læderstrædet, udvides noget, og de tvende lange Qvareer, den mod Amager-Torv og den mod Stranden, der giver Passagen stort Omsvøb, blive overskaarne ved den foreslagne Tvergade.

Den øvrige Deel af Læderstrædet, Kompagniestrædet og Farvegaden, have vi saa meget mueligt gjort lige. Vandrenderne i Læderstrædet afholdte os fra at forandre Gaden's Direktion anderledes, for at give de smalle Grunde ved Naboeløs mere Brede, hvilket vi havde ønsket, da den ligeover for liggende Quaree kunde taale at miste af Bredden.

Den afbrændte Side af Amager-Torv og Bimmel-
skafet, have vi reguleret efter bedste Skionnende. Den
smalle Strimmel af Byggeplads mellem Amagertorv og
Laderstrædet op mod Helliggeistsstrædet, vandt nogen mere
Dybde ved at rykke ud paa Torvet, hvorved da og den
hornagtige Form af samme blev rettet noget.

Hvad ovenfor er sagt om Bygningerne mellem Høi-
broe og store Færgestræde, gielder ogsaa om Raadhuset,
som i ulykkelige Tilfælde kunde tiene til Ledeld, og føre
Ilden fra den ene Side af Torvet over til den anden, af
den Årsag var det at ønske, at det ikke blev opbyggt igien
paa dette Sted. Ilden vilde da i lige Strøg fremad ikke
kunde udbrede sig.

De stive Linier som Gammel- og Ny-Torv gjøre med
hinanden paa den Side af Frideriksberggaden, ønskede vi
rettet, men Baisenhuset paa den ene Side, og de solide
Bygningers Fundamenter paa den anden, vil nok ikke til-
lade det.

Paa Vestergade op imod Volden kunde Gaden behøves
at rettes, og udvides overalt, ihvorvel det nok vil falde
Grundeierne til Besvær, saasom de alle ønske at bygge
strax, og mange af dem kunne benytte sig af de gamle Fun-
damenter. Ikke deskomindre var en Udvidelse nødvendig
formedelst den megen Færsel i disse Gader. Da en stor
Deel af de Handleude i Friderichsberg- og Vestergade drive
en betydelig Handel med Vænder, hvortil udfordres megen
Plads, skulle vi foreslaae, om ikke Bryggergaardene i disse
2de Gader kunne forflyttes til Byens Udkanter, saasom
langs Vestervold op ad til Nørregade, hvor Grundene fal-
de

de og kunne have store og rommelige for denne Handtering. Bryggerier behøve just en frie sund Luft. Beliggenheden var og her mindre farlig end midt i Byen. Det kan ogsaa være en Brygger, for saavidt denne hans Næringsdrift angaaer, ligegyldig hvor han boer. Herved vandtes Plads for andre. Garverier og Sukkerhuse kunde man ønske gandske udaf Byen.

De Forandringer som behøvedes foretagne med Gaderne op imod Bolden, ere ikke betydelige. Naar det ny Anlæg og Forandringerne med Smaagaderne omkring Nicolai Kirke, blev udført, kan man vente at sammesteds vil blive opført større og anseeligere Bygninger end tilforn; der vil altsaa mindre blive Sted til Baaninger for fattige Familier. For dem vil der derimod blive Plads i de Gader oppe mod Bolden, hvor Grundene formedelsf deres mindre nærsomme Beliggenhed ikke vil blive saa kostbare.

For baade at vinde flere Byggepladse, som og for at afkorte Passagen eller den store Omvei omkring de store Quareer paa denne Kant af Byen, kunde det være tienligt at anlægge Tvergader giennem dem, saaledes som paa Planen findes aspunkteret, da der desuden imellem disse store Strækninger virkelig er formegen Sammenhæng. Ved den foreslagne ny Gade igiennem No. 11 og 12 fra Vestergade op til St. Pedersstræde, vandtes ei allene flere Byggepladse, men Næringen blev endog mere udbredt, og strakte sig ud over denne Deel af Staden ved en direkte Kommunikation med Vestergade, hvor Hovedpassagen er.

I hvorvel vi kunde ønske en Indrykning af den Strækning Bygninger langs Holmens Kanal, tvertover for Hoved-

ved-

vedmagazinet, efter den punkterede Linie, i Flugt med Kongens Nytorv, nemlig: fra Hiørnet af Viingaardstrædet, i lige Linie parallel med Kanalen, for at bringe denne Side af Byen saa meget mere fra Holmen, og den ofte stinkende Kanal; saa holde dog Fundamenterne sammeffeds, eller de med Forfløtning af samme forbundne betydelige Omkostninger, foruden Godtgjørelsen af Arealer, os tilbage, at foreslaae saadan Indrykning.

Til Slutning maae vi underdanigst anmærke, at det til Fuldbgyrdelsen af denne Plau, om den allernaadigst maatte approberes, eller og andre Forandringer foretages, at der ved den anvisende ny Gadelinie, maatte tages Hensyn til en eller anden stor Bygning, hvis svære og solide Fundamenter kunne benyttes, tildeels for at vinde Tid og tildeels for at spare betydelige Udgifter; og at Gadelierne kunne lempe sig efter disse, om ogsaa den ellers lige Linie, derved bekom nogle Bugter eller blev brudt. Det maatte nemlig ved Afstikningen og Anviisning til ny Bygning være tilladt, efter bedste Skiennende at lempe sig efter Omstændighederne.

I Henseende den indvendige Detail eller Grundenes store Irregularitet, maatte man ligeledes søge at rette de Steder, hvor Grundene vare meget skæve, forviklede i hinanden, havende mange Spidser og Hukker, hvilke forhindre et regulært og rommeligt Anlæg. Det vilde vel undertiden møde, at smaa Grunde kom til gandske at falde bort, for at udvide andre som formeget vare indknebsne, eller som ikke for sig beqvemt kunne bebygges. Der maatte og ved Anviisning have Hensyn til gode Kommunikatio-

ner fra en Gade til en anden, hvor nemlig Porte til Giennemførsel eller Døre til Giennemgange mellem Naboerne kunne forskaffes.

Paa det man i Forveien kunde vide med bestemt Visshed hvor mange og hvilke Grunde, man i ovenansførte Henseender havde at disponere over, for i Tilfælde at fordeles mellem dem eller de Grunde der kunne behøves at forstørres eller udvides, var det nok fornødent at opbyde de brandlidte Borgere, at melde sig saa hastig som muelig, og at tilkiendegive, om de havde i Sinde, eller vidste Udveie til at bebygge deres Tomter; da der formodentlig findes mange som ere uformuende til at bygge, vil der ikke blive Mangel paa Plads, og at man altsaa ikke mere behøver at bygge saa umanerlig i Høiden som hidtil er skeet.

De uhyre høie Bygninger som i de senere Tider ere opførte, ere ikke allene ubequemme, mek tillige farlige for Ildsvaade. De flere Ildstæder over hinanden, ere ligesaa mange Anledninger til Skadeild, og deres store Høide overstige vore Sproiters Virkekreds. Den Ild som virker fra Høiden ned paa Naboernes lavere Huse, virker med mere Kraft, fordi Ild-Kolonnen er høiere og sværere, bringer Atmosphæren sterkere i Bevægelse og antænder saameget før. Naar et enkelt lavt Huus brænder, have Sproiterne kun at forhindre at Luften ikke antænder og griber videre om sig; men naar en høi Bygning geraader i Brand, er det Heden tillige, og denne fornemlig, som forarsager ny Antændelse, endog paa langt fraliggende Bygninger. Er Ildmassen saa svær, saa at dens blotte Høide antænder,

er

er denne farligere end Lue og almindelige Funter, saasom den er mere udbredt, virker i større Afstand.

I Henseende til Gaardenes og Husenes Opbygning paa de afbrændte Pladser, saavelsom øvrige Bygninger, der for Eftertiden blive opførte, maae vi underdanigst gjøre følgende Erindringer til Brandsikkerhed for Staden, Stædernes Ciere og deres Beboere.

1. At det maatte befales, at alle Bygninger for Eftertiden, saavel til Gaden som til Gaarden, maatte opføres af forsvarlige Grundmuure til alle Sider, uden Undtagelse af Gaderne.
2. At det ei maatte tillades at opføre høiere Bygninger, end Kielder og 3 Etager, at Pillerne mellem Binduerne bleve af en ordentlig Brede, ikke under een Alen, som giver ei allene Bygningerne Styrke, men og forhindreder at Heden ikke saa let angriber slige Bygninger. Ligeledes burde Dviste, hvor de ikke nødvendig til Kjøbmands Brug behøves, aldrig existere.
3. Alt hvad som anbringes uden paa en Bygning maatte være af Steen, og hvor Eierens Myrte fordre, at Skure anbringes over Butikker, maatte disse og være af huggen Steen.
4. At alle Skorsteens-Ankere bleve af Jern, istedet for at de for største Deel ere af Træ.
5. Alle Gesimser paa Bygningerne, maatte være af Muursteen med overskydende Læge, eller og for dem der ville gjøre mere Bekostning paa frie Gesimser med Rænder, maatte disse være af hugne Steen, saa at ingen Træes Gesimser

Gesimsen for Fremtiden fandt Sted, hverken paa Façader mod Gaden eller Gaarden.

6. Alle Gavle blive som forommelst grundmurede, og føres i Alen oven for Spærværket, hvilken Kam meget vilde afholde Ilden, naar Naboe = Tagene brændte.

7. Hvor det til Eierens Bequemmelighed agtes fornødent, at Udlæggere behøves til Dphidsning, maatte disse af Jern anbringes, da det ved sidste Ildebrand er seet, at de af Træ have været meget til Skade.

8. For menneskelig Farligheds Skyld burde, hvor det er mueligt, og Pladsen nogenledes tillader det, intet Huus bygges, uden at i samme 2 Trapper blive anbragte.

9. At belægge Gulvene paa det øverste Loft, hvor Spærværket begynder, med Muursteen paa Gladen, vilde og i paakommende Tilfælde af Ildebrand standse Ilden.

Endelig maatte vi endnu erindre, hvor meget det er at paatvivle, at vore Kalkfabriker kunne allene forsyne Staden med den fornødne Behov af Kalk, da man allerede i denne Tid har maattet standse med Muurarbeidet af Mangel paa Steenful til Kalkbrænding; der maatte altsaa sørges for, at Kalk fra andre Stæder kunde blive tilført.

Tillades det enhver udenfor Pramlauget at føre Muur sand hertil, kunde denne ogsaa ventes for billig Priis.

Dette med alt foranstaaende indstilles saaledes underdanigst til høiere Dndomme.

Kjøbenhavn den 17de Juni 1795.

Meyn. J. S. Kawert.

Efterat Cancelliet, som af Magistraten var bleven tilskillet dette vort Forslag tilligemed Planen, havde indhenter om samme det Kongelige Rentekammers Betænkning af 24de næstefter, og derpaa under 26de var falden Kongelig Resolution, tilbagesendte Cancelliet Magistraten Forslaget med Rentekamrets Anmærkninger, og den derpaa faldne Kongelige Resolution af 26de Junii.

Rentekamrets Betænkning og Anmærkning er af følgende Indhold:

Pro Memoria.

Stadsbygmesterens og Stadskonduktørens P. M. af 17de dennes, som tilligemed dertil søiede Plan den 20de næstefter fra det Kongel. Danske Cancellie er bleven Rentekamret tilsendt, indeholder tvende Hovedpunkter, nemlig: a) Forslag til et bedre, i Henseende til Ildsvaade i Fremtiden sikrere Anlæg af Gader i den afbrændte Deel af Staden, og b) Bemærkninger over et og andet, som ved de nye Bygningers Opførelse, saavel paa de afbrændte Pladser, som andenstæds i Staden, hvor der bygges for Eftertiden, kunde og efter deres Formening burde iagttages, til Betryggelse for Staden, Gaardenes og Husenes Ciere og sammes Beboere.

Bed at overveie den første af disse Hovedgjenstande, faldt vores Opmærksomhed strax paa, at den foreslaagne næsten almindelige Forandring i Henseende Gadernes Flugt i de afbrændte Qvarterer, vilde, foruden Ophold i Tidens førend Bygningerne kunde opføres efter nye Gaders Broeslægning, samt mange andre Vanskeligheder fra Grundeiers

nes Side, medføre saadanne betydelige Omkostninger, der, af hvad Kasse de end skulde udreedes, neppe vilde kunde tilveiebringes.

Vi have derfor i den Betænkning, Kammeret over denne Punkt nu vil skride til postviis at meddele det Kongel. Danske Cancellie, lagt den Sætning til Grund, at ikke Bygningernes Stionhed, men allene deres Betryggelse imod Ildsvaade, ved Gade-Liniernes Anlæg bør komme under Betragtning; ligesom man og har antaget, som almindelig Regel, at den gamle Broelægning i alle de Gader der skulde udvides, bør urørt blive liggende til Passage, indtil Bygningerne ere opførte, da Gaderne derefter successive, saavidt det behøves imod den Side, hvor Bygnings-Linierne forandres, kunde af nye broelægges; at man, ved at udvide Gaderne, altid maatte have Hensigt til de Byggepladser, fra hvilke med mindst Uffavn noget kan affiares, og tillige til den mere eller mindre Betydelighed af efterstaaende Kioldere og Mure; og endeligen, at i enhver Gade som udvides, saavidt mueligt, ikke tages fra begge Sider paa et og samme Sted, men kun fra een Side, hvorved man undgaaer at gotgiere den ene Sides Grundeiere Omkostninger paa nye Fundamenters Anlæg. For Resten er Kammeret i Henseende til det specielle ved Gadernes Udvidelse og Forandring af den Formening: 1) At Holmens Revier bør blive uforandret, da man anseer det for en alt for betydelig Opoffrelse at antage den foreslaagne Udvidelse efter den paa Planen punkterede Linie; derimod er den af Admiral Fontenai beboede Bygning nærmere Holmens Hoved-Magazin og farligere for Byen i Tilfælde,

fælde, hvorfor det var at ønske, at denne Bygning maatte nedlægges, da Kammeret ikke drifter sig til at gjøre noget Forslag om Hoved-Magazinets enten Flytning eller Anvendelse til mindre brændbare Materier, hvilket dog var at ønske, hvorimod man kan være overbevist, at dette Magazin, naar det igien opføres, vil gøres saa sikker for Ild som mueligt. 2) At Hummergaden efter Forslaget afskaffes, kan vi ei andet end bifalde, endskjønt nogle og tyve Huse derved indgaae; derimod var des nyttigt, at fra Millekegangen en nye Gade anlægges til Større-Strædet, for at overskiære de 2de temmelig store Dvarreer, hvoraf da følger, at Millekegangen maae udvides. 3) Dybensgade er foreslaaet at nedlægges, hvilket vi ikke kunde bifalde, da Dvarreerne paa dette Sted bleve for store, men den maatte udvides efter den antagne Grundsetning hen til den nye anlæggende Gade. Den lidet Deel af den lukte Ende faldt da bort. 4) Paa samme Maade blev Laxegaden, Reverentsgaden og Vingaardstrædet at udvide uden at forandre Linier. 5) Ulkegaden, Svalbergaarden og Admiralgaden bør udvides og rettes efter de foran bestemte Regler og de forhen skeete Indflytninger, saavidt disse kunde foreenes, og Smedens Gang vil efter Forslaget reent bortfalde. 6) Boldhuusgaden vedbliver, men den kunde beholde uforandret sin Linie. 7) Fortunstrædet burde ligesaa vedblive og udvides imod lille Kirkestræde, som ogsaa fremdeles maatte blive og kunde faae sin behørig Brede imod store Kirkestrædet, hvilket sidste efter Forslaget indgaaer tilligemed lille Færgestrædet. 8) For Bygningerne imellem Holmens Broe og Høibroe, sees ingen

Aarsag til Forandring, ei heller bør Husene langs med
 Størrestrædet lide nogen Forandring i Henseende til Flug-
 ten. 9) Naar Beføstningerne nu, efter Forslaget at ned-
 lægge Bygningerne imellem Høibroestrædet og Færgestrædet,
 skulle blive alt for betydelige, er Kammeret, som ellers
 fuldkommen indseer det Nyttige i dette Forslag, af den For-
 mening, at man maatte indskrænke sig til at udvide Fær-
 gestrædet til 18 Alen og Høibroestrædet 20 Alen i det mind-
 ste, det første imod Nicolai Kirke og det sidste imod Lær-
 strædet. 10) Amagertorv bør ikke efter Planen indskræn-
 kes, men beholde sine gamle Linier, undtagen lige for Hel-
 liggeiststrædet, hvor Vinkelen kunde overskiæres for at skaffe
 Gaden paa dette Sted større Brede. I Bimmelkæftet er
 allene et Sted ved Badstuestrædet, som kunde for Gadens
 mere Rummeligheds Skyld behøves at rykkes noget tilba-
 ge, det øvrige maatte efter Kammerets Formening, paa
 Grund af den eengang antagne Grundsætning, forblive ved
 de gamle Linier. 11) Kammeret maae bisalde, at en nye
 Gade efter Planen anlægges fra Amagertorv lige for Hel-
 liggeiststrædet ned til gammel Strand, for at overskiære
 den store Dwarree af Bygninger som der findes, men der-
 imod fravige vi den Mening at nedlægge endeel af Lær-
 strædet, som vi troe bør ganske conserveres og udvides ved
 Høibroestrædet til den Side imod gammel Strand, og læn-
 gere ned fra den Side imod Bimmelkæftet. 12) Endeløs
 bør, som Planen viser, nedlægges, og os synes det ville
 være til Sikkerhed ei at opbygge Raadhuset, hvorved des-
 uden vindes en fri Plads, som i flere Henseender er nyttig
 for Byen. Med Hensyn til Baisenhuset og andre betyde-
 lige

lige Bygninger paa Nye- og Gammeltorv, kunne vi ikke være af den Formening, at de spidse Hjørner paa benævnte Torve skulde indtrækkes, men vi holder for, at den gamle Flugt maae vedblive. Naboeløs, Hydstenstrædet, Badstuestrædet, Compagniestrædet, Broelæggerstrædet, Knaebroestrædet vedblive alle i deres Former, men kunde udvides paa den almindelig antagne mindst bekostelig Maade.

13) Fredrichsberggaden og Nyegade holde vi for nødvendig at maatte udvides til en Brede af 20 Alen, da al Passage falder derigennem fra Porten; og kunde den første tillægges sin Brede imod Lavendelstrædet. Gaderne paa hiin Side gammel Torv kunde man i Almindelighed bestemme til en Brede af 18 Alen, hvilket overalt er den mindste Brede, som Kammeret kan tilraade for nogen Gade; Vestergade kan udvides til saadan Brede imod Studiestrædet, og denne igjen imod Vestergade; St. Pedersstrædet imod Nørrevold; Hestemøllestrædet og Kattesundet imod Vestervold; Larsbiørnstrædet, Teglggaardstrædet, og de flere smaa Gader udvides efter de antagne Grundsætninger; Hendrikfyrengang indgaae.

14) Sluttergaden kunde nedlægges efter Planen, naar den ikkun vedbliver saalænge den endnu til Passage behøves.

15) Paa det Sted i St. Pedersstrædet, hvor Branden har standset, kunde til Gammeltorv behøves en Ivergade; ligesaa var det nyttigt, at den paa Planen puncterede Ivergade anlægges fra Studiestrædet til Bolden.

16) Hvad Professorerne Meyn og Kawert have berørt angaaende Bryggeriers, Garveriers og Sukkerhusets Flytning, anseer man for en Sag der er forbunden med saa mange Vanskeligheder og Bekostninger,

ninger, at der ei lader sig tænke derpaa, derimod er det de have foreslaaet om Magelæg eller Overladelse af indvi-
 kede Grunde og enkelte smaaes Grundes Samling saa ønskeligt, at vi ei kunde andet end bifalde samme, og maa overlade til Cancelliets behagelige Overveielse, paa hvad Maade det bedst kunde iværksættes. Dette er saaledes det Væsentlige af hvad vi vidste at erindre ved Planen, i Henseende til Gadernes Regulering, hvorved vi dog maa overlade til nærmere Undersøgelse, hvorvidt det paa enkelte Stæder, saasom i Snaregaden, Nyegaden, o. fl., hvor betydelige Mure staae af Branden uskadede tilbage, maatte i Betragtning heraf anses fornødent at afsvige fra den foreslaagne Gadernes Udvidelse; der staaer altsaa nu tilbage at meddele Betænkning over den anden Hoved-Punct af Forslaget, der indeholder Regler for de Byggende ved nye Bygningers Opførelse, hvilken Sag Kammeret i For-
 ening med Bygnings-Administrationen, de Kongel. Hof-Bygmestere, Stads-Bygmesteren, Stads-Conducteuren og Brand-Majoren har taget i noie Overveielse, og derefter blevne enige om, at efterfølgende Poster, som almindelige Regler, kunde være at fastsætte:

1. At Hjørnerne paa de Huse der opføres af nye, skulde allevegne, hvor en Spidsvinkel haves, brækkes paa 5 Alens Brede til et Fag Vinduer med Piller.
2. Da man anseer nødvendigt, at de Byggende sættes Grændser i Henseende til Husenes Høide, saa troe vi det passeligt, at heri tages den Bestemmelse: at Huse, som opføres i Gader af 18 Alens Brede, ikke maa være over 18 Alen høie foruden Taget,

get, hvilken Høide Bedkommende forresten kunde efter godtbefindende anvende til saa mange Etagers Indretning som see kunde. I de bredere Gader derimod kunde den største Høide bestemmes til 24 Alen til Overkant af Biecken eller Gesimsen. Men naar der bygges med gebroffen Tag eller med Dvift, da maa Bygningen iberegnet det gebrokne Tag eller Dvisten, ikke være høiere end forommeldte 24 Alen. En lige Indskrænkning bør efter vores Formening finde Sted, i Henseende til de Bygninger, som i de smallere Gader opføres efter forestaaende første Post, at nemlig, naar paa samme anbringes gebroffen Tag eller Dvift, maa Bygningerne, iberegnet Taget eller Dvisten, ikke være høiere end 18 Alen.

3. Med Hensyn til Menneskers Sikkerhed i paakommende Tilfælde af Ildsvaade anseer Kammeret det for en ønskelig Sag, om 2 Trapper kunde anbringes i alle Huse, som bliver 5 Fag og derover i Bredden; men da vi forud indsee, at sligt paa flere Stæder vil være med Vanskeligheder forbunden, saa forbeholdes det Stads-Bygmeisteren ved mødende Tilfælde at giøre Forestilling til Undtagelse fra den almindelige Regel.

4. De saa kaldte Fabrik-Vinduer maatte forbydes aldeles anbragte paa Bygninger af 24 Alens Høide, da de i Besynderlighed paa høie Bygninger anses farlige.

5. Pillerne i Bygningerne forbydes at indrette af mindre end 1 Alens Brede, da smalle Piller svækker Bygningen og udsætter den altid mere for Ildsfare i paakommende Tilfælde.

6. Alle udvendige Mure til Gaard, Gade og Naboe bør være af Grundmuur, hvilket er at forstaae saavel om Forhuse som Side- og Baghuse.
7. Det kunde fastsættes, at Murene i Gavlene skal være i Flensborg Middelseen tyk i det mindste, og de øvrige Mure bør i Kielderen være $2\frac{1}{2}$ Steen, de 2de næste Etager 2 Steen, og i øverste Etage $1\frac{1}{2}$ Steen tyk i det mindste, Blindingerne undtagen.
8. Alle Skorsteens-Ankere maa være af Jern, og ikke som hidtil har været sædvanligt, indlægges af Træ.
9. Gesimserne i det gebrokkne Tag berøres og gibses, for desbedre at kunde imodstaae Heeden uden at antændes.
10. Hovedgesimserne maatte aldeles forbydes af Træ at opføre, saavel til Gade som Gaarden.
11. Udlæggere maatte aldrig anbringes uden af Jern.
12. Ved Skorstenes Anlæg i Besynderlighed burde bestemmes, at hverken Bielker eller Værler igiennem Etagerne kommer til at berøre dem, at Skorstenen imellem og saavidt Gulv og Forstalling naaer, altid maae være i Steen tyk; og bør saaledes indrettes, at ikke Skorstenen kommer til at hænge paa Bielkerne, at enhver Skorsteen fra Grunden af bør opføres, og aldrig anlægges paa Bielkerne, at en Skorsteen vel maa trækkes paa en Stoel, men at det bliver forbuden at lægge den horizontal, hvorved den baade betynger Bygningen og bliver farlig for Ildsvaade; og endeligen, at imellem Stolen og Skorstenen altid bør lægges en tør Muursteen paa Flaaden. Muurmesterne burde være pligtige at paasee disse Præcautioner ved Skorstenes Anlæg, saavelsom hvad andet

der allerede ved tilvarende Anordninger er fastsat til Sikkerhed, bragt i Opfyldelse, under Tiltale, ifald de det forsømte. Overalt maatte Mesterne paa nye indstærpes, ei at opføre nogen Skorsteen, uden at melde det under Arbeidet til Stadsbygmesteren, og forresten intet opbygge, uden i Forveien at have foreviist ham Planen, og det saa betids, at han kan indhente disses Approbation, førend Arbeidet begyndes.

13. De murede Gavle imellem Naboerne maa opføres $\frac{1}{2}$ Alen over Taget i det mindste.

14. At henlægge Muursteen paa Gladen paa Loftterne, eller i dets Sted at giøre et Indskudsdaekte, og imellem dette og Loftbræderne at lægge et Lag Leer paa 2 Tommes Hoide, vil begge tiene til det tilsigtede Niemed, Sikkerhed, og overlades de Byggende Valget af disse 2de Forslag.

15. Giennemkørselen eller i det mindste Giennemgange fra Gaarde eller Huse i en Gade til tilstødende Gaarde eller Huse i den med samme paralel løbende Gade, anseer man for nødvendigt, da disse i Ildbrands Tilfælde forskaffer en Communication, som gjør, at Mennesker længere og med mere Tryghed kunde opholde sig og arbeide ved Ilden, foruden adskillige andre Fordele til Redning og deslige som dette har i Følge med sig. Det forstaaer sig af sig selv, at disse Giennemkørseler eller Giennemgange i alle andre Tilfælde efter Eiernes Godtbefindende maatte holdes lukkede.

16. Det kunde og være at fastsætte, at Kaffelovne, hvor de staaer til Bindingsværk, maatte afrykkes en Distance af

8. til 10 Tommer, og at Kaffelovns-Rørerne maatte rykkes i det mindste $\frac{1}{2}$ Alen fra Gibsdækket.

17. At ingensinde maatte indslaaes Trænagler i Skorstene til Pannels Befæstigelse, ligesom ei heller nogen Forfælling paa Skorstenene maatte anbringes, hvilket sidste er af saa meget Bigtighed, at den Mester som handlede eller ved sine Folk lod handle herimod, da han med disse kan og bør have Indseende, maatte være en betydelig, og, om Cancelliet finder det passeligt, corporlig Straf underkaster. Disse foranførte Regler kunde, i Almindelighed tage, ikkun gielde for dem, der for Eftertiden ville bygge af nye, enten paa de afbrændte Tomter eller andensteds i Byen; men vi maae dog henstille til behagelig Dømmelse, om ikke i Særdeleshed den 9de og 10de Post, for saavidt det kunde forbydes at reparere Hovedgesimsen af Træ, samt den 11te og 16de Post kunde være at paalægge enhver Huuseier i Byen strax at iværksætte til almindelig Sikkerhed, ligesom og den 15de Post, for saavidt locale Omstændigheder ville tillade det.

Efter saaledes i det Hele at have fremsat for det Kongel. Danske Cancellie vore Formeninger i denne Sag, maae vi tienstkiøgt overlade til samme nu behageligen at tilkiøndegive Kiøbenhavn's Magistrat det fornødne, i Henseende til hvem det herefter kunne være at tillade strax at begynde med Bygningers Opførelse paa deres afbrændte Grunde.

Hvad endeligen Cancelliet har behaget at ytre i Henseende til en af Christiansborg Slots Fløies Indretning til Høieste-Ret, Hof- og Stads-Ret, Politie-Ret, Forligelse-

gelse-Commission og Raadhuus, samt alle dertil henhørende specielle Indretninger, da forbeholde vi os den Æres siden derom nærmere at meddele vore Tanker, hvorefter vi ikke have troet at kunde opholde det øvrige af Sagen. Planen og de os sendte Bilager følger herved tjenstligst tilbage.

Rentekammeret, den 24de Junii 1795.

Reventlow,

Colbiörnsen.

Kölle.

Schiönning.

Vorndran.

v. Essen.

(L. S.)

Jessen.

Herpaa fulgte den Kongel. Resolution af 26de Junii, som under 27de næstefter bekendtgjortes Magistraten fra det Kongel. danske Cancellie, saa lydende:

Pro Memoria.

Paa Cancelliets allerunderdanigste Forestilling angaaende den af Stadskonduktøren og Stadsbygmesteren forfattede Bygningsplan, samt det af dem forfattede Kort, hvorover det Kongel. Rentekammers Betænkning er bleven indhentet, har det behaget Hs. Kongel. Majestæt under Gaars Dato at resolvere saaledes:

”Kartet saavel som Stadens Bygmesters og Konduktørens lagde Plan, samt Rentekammerets og Bygnings-

”kommissionens Betænkning communiseres Magistraten,

”med meldende, at i de Gader og paa de Pladser, hvor-

”imod

”imod der i begge intet findes at erindre, maae Vedkom-
 ”mende uopholdelig forhielpes igien at kunne opføre Byg-
 ”ninger, dog under noie Jagttagelse af de Forskrivter,
 ”som Kammeret og Bygningskommissionen i Henseende
 ”til Sikkerheden have foreslaaet.

”Magistraten haver og at meddele Cancelliet sin Be-
 ”tænkning, hvorledes de nødvendig befundne Forandrings-
 ”ger best ville kunne tilveiebringes, hvad de, og især,
 ”naar Grundene imellem Høibroes og Færgestræde bort-
 ”falde, omtrent ville komme til at koste, og om det ikke
 ”vilde være fornødent, ang. Godtgjørelsernes billige Be-
 ”stemmelse m. m. at anordne en Kommission, og hvem
 ”de formeene at foreslaae til at kunne indtræde i sam-
 ”me.”

I at meddele Kiøbenhavns Magistrat denne Hs. Ma-
 jestæts Resolution, og tillige at lade følge de deri benævnte
 Dokumenter, 3de i Tallet, samt det omhandlede Kort,
 skulle man, efter allerhøieste Befaling, anmode velbemeldte
 Magistrat, at ville meddele Cancelliet Efterretning, om der
 ikke i Stadens Archiv findes specielle Kortter over enhver
 Dwarree af Staden, og om der ikke ligeledes haves et stort
 generalt Kort, da der, saavidt vides, har engang været
 et saadant i afg. Geheimeraad og Over-Præsident Braems
 Hænder.

I øvrigt fremsendes herved alle de til dette Collegium
 indkomne Ansøgninger, om Tilladelse at bygge, paa hvilke
 Sup

Supplikanterne behageligen maatte gives Beskeed i Overensstemmelse med den saaldne allerhøieste Resolution.

Det Kongelige Danske Cancellie, den 27 Junii 1795.

Brandt.

Schow, Colbiörnsen. Reiersen.

Til

Kjøbenhavns Magistrat.

Paa en mig derefter tillagt Ordre fra Magistraten, i Anledning af forestaaende Resolution, indleverede jeg efterfølgende:

Underdanigst Pro Memoria.

I Overensstemmelse med det Kongelige Rentekammers Betænkning over den indgivne Plan til Gadernes Udvidelse og Regulering, kunne efterskrevne Gader uden videre Forandring strax bebygges, nemlig:

1. Holmens Kvebr fra Kongens Nytorv omkring til Ulsegaden, hvorimod af disses Baggrunde, som støde ud til Reverengsgaden, en betydelig Deel vilde bortgaae til samme Gades Udvidelse.
2. Størrestrædet fra Ulsegaden ned til Admiralgaden, hvorhos dog maae anmærkes, at alle Grundene i denne Strækning have hver kun 8 Alens Brede til Gaden, saa at naar disse skulle bebygges efter de foreslagne, og af Kammeret approberede Bygnings-Regler, maatte to og to bygges sammen til eet.

3. Gaden langs Gammel Strand fra Størrestrædet til Fortunstrædet, i hvilken Strækning allene forekommer Gustmeyers forrige Gaard No. 249, som med Rette burde udrykkes efter Hjørnerne paa begge Sider.
4. Boldhuusgaden, som paa begge Sider bliver uforandret.
5. Amagertorv med Undtagelse af Hjørnegrunden ved Høibroestrædet, og No. 56 og 57 lige for Helliggeiststræde, hvor en Tvergade skulle anlægges ned til Stranden.
6. Vimmelskæftet, med Undtagelse af Hjørnegrundene ud til de paastødende Tvergader, som alle skulle indrykkes paa en af Siderne.
7. Nyegaden. Vel har det Kongelige Rentekammer foreslaaet denne Gades Udvidelse til 20 Alen, men i Betragtning af de her især paa Nordre Side staaende svære Mure og Fundamenter, fordrister jeg mig underdanigst at foreslaae, om ikke denne Gade, som paa begge Sider er meget regular, og hvis Brede allerede er 16 Alen, kunde forblive aldeles uforandret, især da Gaden er saa kort, og har paa begge Ender de vide Pladser Gammeltorv og Enden af Vimmelskæftet til al udfordrende Bequemmelighed for Passagen. Jeg troer med saa megen større Grund at kunde foreslaae dette, da Vimmelskæftet, som i Følge Kammerets Betænkning skulle vedblive med alle sine krumme Linier, har paa de fleste Steder ikke engang saa megen Brede.
8. Klædeboderne. Hvad oven er sagt om Nyegaden, vorer jeg paa lige Grunde ogsaa at foreslaae i Henseende til denne Gade, hvis Brede ligeledes er 16 Alen.

9. Gammel- og Nyetov, hvorved allene var at observere Hjørnet af Broelæggerstrædet, hvilken Gade sandsynlig maatte udvides paa Nordre Side; og dernæst de tvende spidse Hjørner af Friderichsberggaden, som maatte afskiæres til skraae Hjørner paa 5 Alens Brede.
10. Raadhuusstrædet, hvor ikkun Hjørnegrunden mod Farvegaden blev at indrykke, og endelig
11. Gaden langs Vester- og Nørre-Vold, undtagen Hjørnegrunden paa de Sider af de tilstødende Gader, som skulle udvides.

I de Gader, som paa een Side skulle udvides, har jeg efter bedste Overlæg med Hensyn til Fundamenterne og Grundenes større eller mindre Dybde troet med temmelig Visshed at kunde foreslaae til Indrykning: Reverenngadens Østre Side, Ulkegadens Østre Side, Svalbergaardens Vestre Side, og ikkun Hjørnegrunden No. 179 paa Østre Side ud til Biingaardstræde efter den der forhen foretagne Indrykning; Admiralgadens Østre Side; den afbrændte Side af Biingaardstrædet fra Reverenngaden til Ulkegaden, men derfra til Admiralgaden maatte Udvidelsen skee mod Nicolai Kirkegaard, for at spare de i denne Strækning staaende svære Fundamenter. Fortunstrædets Nordre Side, Lille Kirkestrædets Nordre Side, Lærstrædets Nordre Side imellem Hydskensstrædet, og den ny anlæggende Gade. Ra-
boeløssstrædets Østre Side. Den afbrændte Side af Snare-
gaden, Knabroeststrædets og Skouboegadens Østre Side, Hestemøllestrædets og Rattesundets Vestre Sider, den af-
brændte Side af Farvegaden, Lavendelstrædets og Friderichsberggadens Søndre Side, Vestergadens Nordre Side,
store

store og lille Larsbjørnstrædet, samt Tegsgaardstrædet Vestre Side, Studistrædet Søndre Side og St. Pedersstrædet Nordre Side fra Tegsgaardstrædet til Bolden, men Søndre Side fra Larsbjørnstræde op efter saavidt Branden har gaaet. Herfra skulle i Følge forhen giorte Forslag og Rentekammerets Formening en Tvergade anlægges fra St. Pedersstrædet igiennem til Vestergade.

I Henseende til Hydstenstrædet, Badstuestrædet, Compagniestrædet, Broelæggersstrædet og Michelbryggersgade tør jeg ikke driste mig til at foreslaae nogen vis Side, da de i disse Gader overalt staaende svære Mure og Fundamenter og Grundenes næsten forholdsmaessige lige store Dybder giøre det meget tvivlsomt, paa hvilken Side Indrykningen burde skee.

Efterat have noie overveiet og beseet Fundamenterne og de specielle Grundes Beliggenhed i Dybensgade, Laxegaden og Hummergaden, hvortil ingen Tid var tilovers ved den først indgivne Plan, troer jeg end videre at burde forestille følgende: Naar Nellikestrædet udvides og kontinueres ud til Hummergaden, kunde denne sidste Gade maaskee endnu vedblive, og efter Omstaendighederne maaskee noedvendig burde vedblive, dog saaledes, at tvende Grunde maatte sammendrages til een, da de forrige ikkun have havt 8 til 9 Alens Brede; paa den Maade kunde da den større Brede erstatte den manglende Dybde, og den halve Deel af denne Gades Grundeiere kunde da igien faae Byggepladsen, som blive dobbelt saa store som de forrige. I saa Tilfaelde maatte Hummergaden, Laxegaden og Dybensgade alle udvides til Nordre Side, og Nellikestrædet til Østre Side;

Side; men skulle Hummergaden reent falde bort, saa maatte Laxegaden for Inddelingens Skyld indrykkes paa Søndre Side, og Mellikestrædet ikke gaae videre end til Laxegaden.

Derfom Strækningen mellem Høibroes og Færgestrædet skulle vedblive, vilde Indrykningen paa Høibroestrædets Vestre Side, og Færgestrædets Østre Side blive saa betydelig, at Bekostningerne derpaa maaskee vilde blive ligesaa store, som om bemeldte Strækning efter Forslaget reent bortfaldt.

For at forskaffe Byggepladser til dem, som ved disse Forandringer mistede deres Grunde, var det at ønske, at en Deel af Rosenborg Hauge mod Gottersgaden dertil maatte anvieses.

Kjøbenhavn den 1ste Julii 1795.

Kawert.

P l a c a t,

angaaende de Regler, som ved Bygningers Opsørelse her i Staden for Eftertiden blive at iagttage.

Over-Præsident, samt Borgemestere og Raad i den Kongelige Residents-Stad Kjøbenhavn, giøre vitterligt: At det allernaadigst har behaget Hans Kongelige Majestæt ved Resolution af 26de Junii sidstleden at befale, at der saavel ved Gaarders og Huses Opsørelse paa de afbrændte Pladser, som ved andre Bygninger, hvilke ellers her i Staden for Eftertiden maatte blive opførte, skal til Sikkerhed for Staden, Stædernes Eiere og deres Beboere iagttages følgende Regler:

1. At Hjørnerne paa de Huse, der opføres af nye, skulde allevegne, hvor en Spidsvinkel have, brækkes paa 5 Alens Brede, til et Fag Vindue med Piller.

2. Da det er nødvendigt, at de Byggende sættes Grændser, i Henseende til Husenes Høide, saa tages heri den Bestemmelse, at Huse, som opføres i Gader af 18 Alens Brede, ikke maae være over 18 Alen høie, foruden Tagget, hvilken Høide Vedkommende forresten kunde efter Godt- befindende anvende til saa mange Etagers Indretning som skee kunde. I de bredere Gader derimod bestemmes den største Høide til 24 Alen efter Overtkant af Vælken eller Gesimsen.

Men naar der bygges med gebroffen Tag, eller med Dvist, da maae Bygningen, iberegnet det gebroftne Tag eller Dvisten, ikke være høiere, end forommeldte 24 Alen. En lige Indstrækning bør finde Sted, i Henseende til de Bygninger, som i de smallere Gader opføres efter foresaaende første Post, at nemlig, naar paa samme anbringes gebroffen Tag eller Dvist, maae Bygningerne, iberegnet Dvisten, ikke være høiere end 18 Alen.

3. Med Hensyn til Menneskers Sikkerhed, i paakommende Tilfælde af Ildsvaade, var det en ønskelig Sag, om 2de Trapper kunde anbringes i alle Huse, som blive 5 Fag og derover i Bredden; men da sligt paa flere Steder vil være med Vanskeligheder forbundet, saa forbeholdes det Stads-Bygmesteren ved mødende Tilfælde, at giøre Forestilling til Undtagelse fra den almindelige Regel.

4. De saa kalbede Fabrik-Vinduer forbydes aldeles anbragte paa Bygninger af 24 Alens Høide, da de i Besynderlighed paa høie Bygninger ansees farlige.

5. Pillerne i Bygningerne forbydes at indrettes af mindre, end 1 Alens Brede, da smalle Piller svække Bygningen, og udsætte den altid for Jædsfare i paakommende Tilfælde.

6. Alle udvendige Mure til Gade, Gaard og Naboe skal være af Grundmure, hvilket er at forstaae saavel om Forhuse, som Side- og Baghuse.

7. Det fastkættes og, at Murene i Gavlene skal være en Skensborger Middelseen tyk i det mindste, og de øvrige Mure bør i Kielderen være $2\frac{1}{2}$ Steen, de 2de næste Etager 2 Steen, og i øverste Etage $1\frac{1}{2}$ Steen tyk i det mindste, Blindingerne undtagen, og Stenene ei være af mindre Størrelse, end ved Placaten af 21 April 1752 for den mindste Sort er bestemt.

8. Alle Skorsteens-Ankere maae være af Jern, og ikke, som hidtil har været sædvanligt, indlagte af Træ.

9. Gesimserne i det gebrokkne Tag berøres og gibses, for desbedre at kunne imodstaae Heden uden at antændes.

10. Hoved-Gesimserne forbydes aldeles af Træ at opføres, saavel til Gaden som Gaarden, samt Tagrender af Træ.

11. Udsæggere anbringes aldrig uden af Jern.

12. Ved Skorstenes Anlæg i Besynderlighed bestemmes, at hverken Vielker, eller Bøxler igiennem Etagerne komme til at berøre dem, at Skorstenen imellem, og saa vidt Gulv og Forskaling maae, altid maae være 1 Steen

tyk, og saaledes indrettes, at ikke Skorstenen kommer til at hænge paa Vælkene, at enhver Skorsteen fra Grunden af skal opføres, og aldrig anlægges paa Vælkene. At en Skorsteen vel maae trækkes paa en Stoel, men at det bliver forbuden, at lægge den horizontal, hvorved den baade betynger Bygningen, og bliver farlig for Jidsvælde, og endeligen, at imellem Stolen og Skorstenen altid bør lægges en tør Muursteen paa Gladen; Muurmesterne skal være pligtige at paasee disse Præcautioner ved Skorstenes Anlæg, saavelsom hvad andet, der allerede ved tilværende Anordninger er fastsat til Sikkerhed, bragt i Opfyldelse, under Tiltale, ifald de det forsomme. Overalt bliver Mesterne paa nye indskierpet, ei at opføre nogen Skorsteen, uden at melde det under Arbeidet til Stads-Bygmesteren, og forresten intet at opbygge, uden i Forveien at have foreviist ham Tegning, og det saa betids, at han derpaa kan indhente Approbation, førend Arbeidet begynder.

13. De murede Gavle imellem Naboerne maae opføres $\frac{1}{2}$ Alen over Taget i det mindste.

14. At henlægge Muursteen paa Gladen paa Loftene, eller i dets Sted at gjøre Indskuds-Dække, og imellem dette og Loft-Bræderne at lægge et Lag Leer paa 2 Tommers Høide, vil begge tiene til det tilsigtede Viemed, Sikkerhed; og overlades de Byggende Valget af disse 2de Forslag.

15. Giennemkørseler, eller i det mindste Giennemgange fra Gaarde, eller Huse i en Gade, til tilstedende Gaarde eller Huse i den med samme parallel løbende Gade, ansees

ansees for nødvendige, da disse i Ildbrands Tilfælde for-
 skaffe en Communication, som gjør, at Mennesker længere
 og med mere Tryghed kunde opholde sig, og arbejde ved
 Ilden, foruden adskillige andre Fordele til Redning og
 deslige, som dette har i Folge med sig. Det forstaaer sig
 af sig selv, at disse Giennemkørseler, eller Giennemgange
 i alle andre Tilfælde efter Ciernes Godtbefindende maae
 holdes lukkede.

16. Det fastsættes og, at Kaffelovne, hvor de staae
 til Bindingsværk, maae afrykkes en Distance af 8 til 10
 Tommer, og at Kaffelovns-Røerne maae rykkes i det
 mindste $\frac{1}{2}$ Alen fra Gibsdækket.

17. At ingeninde maae indslaaes Trænagler i Skor-
 stenene til Panelers Befæstigelse, ligesom ei heller noget
 Forfkaling paa Skorstenene maae anbringes, hvilket sidste
 er af saa megen Vigtighed, at den Mester, som handler,
 eller med sine Folk lader handle herimod, da han med disse
 kan, og bør have Indseende, maae vente derfor at blive
 tiltalt og alvorlig straffet.

18. Naar nogen Træ-Gesims paa de nu staaende Byg-
 ninger bliver at reparere, forholdes efter 9de og 10de Post,
 og endeligen

19. Det ved 11te og 16de Post befalede, paalægges
 enhver Huuseier i Byen ved deres Gaarde og Huse, strax
 at iværksætte til almindelig Sikkerhed, ligesom og det udi
 15de Post ommeldte, for saavidt locale Omstændigheder
 vilde tillade det.

Kjøbenhavns Raadstue, den 4de Julii 1795.

Under Stadens Segl.

(L. S.)

For

For at undersøge og bestemme, hvorledes og hvorvidt de saaledes foreslagne og vedtagne almindelige Bestemmelser en Detail kunne udføres, hvad derved var at erindre, eller hvilke Afvigninger det Lokale kunde foranledige, udnævnte Magistraten, i Følge ovennævnte Kongel. Resolution, en Regulerings Kommission, bestaaende af nogle af Stadens Membris, Stadsbygmesteren og Stads-konduktøren; hvilken Kommission skulle meddele Betænkning, hvorledes de nødvendig befundne Forandringer i Bebyggelsen af de afbrændte Gader bedst ville kunde foretages, hvad de, og hvis Grundene imellem Hoibroe og store Fargestrædet skulle bortfalde, omtrent ville komme til at koste.

Ovenmeldte Kommission, som bestod af de Herrer Borgemestere Hr. Conferentsraad Hiorthoy og Hr. Statsraad Flindt, Professor og Stadsbygmester Meyn, de Herrer Raadmand Wulf og Lund, og jeg som Stads-konduktor, samt nuværende Vægter-Inspektør Berg som Kommissionens Sekretær, traade første Gang sammen den 4de Julii, for at overlægge Fremgangsmaaden og den Orden Sagerne bedst kunne foretages, og snarest mueligt at fremmes. Kommissionen foretog sig allerførst at sammenholde den foreslagne Plan med Rentekamrets Betænkning, og den derpaa faldne Kongel. Resolution af 26de Junii, for en Detail nærmere at overveie, i Henseende alle lokale Omstændigheder, om man fandt Grund at tilræde de forelagde Yttrelser, eller at foreslaae Afvigelse.

Efter Brouillon Kartter fra Stads-konduktor-Kontoret, der vare affattede i tilstrækkelig stor Maalestok og optagne i Mæret 1740, blev i denne Anledning udi Kom-

missionen overlagt og bestemt, hvorledes Gadernes Udvidelse bedst kunde foretages til mindst Bekostning for Staden, og lempet efter Grundenes Størrelse og Dybde. Paa denne Maade blev det noiere fastsat efter det Lokale, til hvilken Side af Gaderne Indrykningen bedst kunde foretages, eller hvor Indrykning ikke fandt Sted, samt hvormeget hver Grund især kom til at udlægge.

I denne Anledning indstillede Prof. Meyns og jeg for Kommissionen, om ikke Udvidelsen af Gaderne kunde antages fra 15 til 16 Alen. Ønsket at kunde give de nye anlagte Gader meest muelig Brede, og Tidens Korthed der ikke tillod at have Hensyn til hver enkelt Grund's Størrelse, var Marsag i, at vi ved den indgivne Plan foresloge 18 til 20 Alens Brede for de indrykkende Gader. Men da vi ved nærmere Overveielse fandt, at største Deel af Tomternes Dybde ikke tillode det, saa maatte vi gjøre Kommissionen herpaa opmærksom. Vi troede 16 Alen at være en tilstrækkelig Brede, saasom Kronprindsens-Gade, som i de senere Tider var anlagt, og som fandtes at have en anseelig Brede, netop var saa bred.

Videre erindrede vi for Kommissionen, at da vi ved nærmere Overlæg og Hensyn til de specielle Grunde i Dybens- og Hummergaden, troede det giørligt at conservere disse 2de Gader, som ved vort første Forslag vare propo- uerede at indgaae, indstillede vi dette dertil forandret, formedelst de mange Grund- Eieres Skyld, at udvide begge til 16 Alen, som var den største Brede her kunde erholdes.

Imidlertid lod Kommissionen disse Gaders Grundeiere opfalde, nemlig imellem Admiralgaden og Svaldergaarden, for at indhente disses Erklæring, hvorvidt de havde i Sinde at bebygge deres afbrændte Tomter igien.

Da Tomterne ud til Storrestrædet og de modstødende ud til Hummergaden vare meget smaa, af 8 Alens Brede mod Gaden, og 20 a 21 Alens Dybde; og man tillige formodede, at en stor Deel af sammes Eiere hverken ville eller kunde bebygge dem igien, troede man det giørligt ved Mægling at bringe det dertil, at tilstødende Naboer skulde enes om, saaledes at affaae deres Tomter, at 2de kunde komme til at udgiøre een Byggeplads, og til den Ende bleve og Eierne af Grundene ud til Storrestrædet indkaldte, for at afgive deres Erklæringer i denne Høft, som og for at indhente Oplysning om et og andet man fandt fornøden at underrettes om.

Bed Grundeierne i Storrestrædet deres Møde i Kommissionen bragtes i Erfaring, at alle ville bygge paa et Par nær, hvoraf kun Een vilde sælge, og en anden var ubestemt; og at altsaa det Ønske at forene 2 og 2 Grunde til een Byggeplads, var forgieves. Man hibragte dem derpaa med det samme den Idee, at 2 og 2 Naboer skulle lægge deres Sidehuse saaledes, at begges Gaardsrum gave een, selgelig dobbelt Lysning og friere Luft, hvilket og nogle bleve enige om paa Stedet. I øvrigt var al Slags Mægling omsonst, endskiont nogle af Eierne ud til Storrestrædet havde ansøgt om saadan Mægling, formenende, at de der ikke ville bygge, burde affaae sine Grunde for billig Betaling. Imidlertid har Sagen jevnet sig

sig saaledes af sig selv, at, et Par Steder undtagne, det intendeerte Niemed dog er bleven opfyldt saaledes, at een Mand har bebyggt 2de Tomter under eet.

Da Kommissionen ikke kunde bringe det dertil, at Grundeierne indbyrdes enedes om at udvide disse alt, for smalle Grunde, og det ikke vilde være til nogen Nytte, at saa smalle Grunde fik en dobbelt Længde, hvilket vilde skee, hvis Hummergaden gik ind, fandt Kommissionen saamegen meer Grund til at foreslaae denne Gade at vedblive og at udvides til 16 Alens Brede.

Da Fundamenterne, i Almindelighed betragtede, fandtes paa begge Sider eens, havde Kommissionen i Begyndelsen foreslaaet denne Gades Udvidelse til Søndre Side, i den Forudsætning, at de overblevne Stykker, ved at henlægges til Grundene mod Størrestræde, kunde udgiøre bequemme Byggepladser; men da Eierne, som meldt, ikke paa den Tid derom kunde forenes, bortfaldt denne Hensigt; og da man i Hensyn til Laxegaden, hvor Grundenes Dybder og Fundamenter, i det Hele betragtede, ligeledes vare eens paa begge Sider, fandt det passeligst at udvide samme til Nordre Side, for, saameget mueligt, at komme i Flugt med Boldhuusgaden, saa fulgte nu deraf, at Hummergaden ligeledes burde udvides til Nordre Side, for at Dvarreerne imellem Lax- og Hummergaden kunne blive nogenledes lige store med Dvarreerne mellem Hummergaden og Størrestrædet.

Med det samme at Eierne vare indkaldte, søgte Kommissionen tillige at underrette sig om, hvad Betaling, de der sagde sig villige til at affaae, eller ønskede at sælge

sælge deres Grunde, forlangte. De flestes Paastand gik ud paa en Betaling af 5 Rdlr. for hver Quadrat Allen, og for Hiørnegrundene 6 Rdlr.; andre erklærede sig fornøiede med hvad andre af deres Naboer fik.

For ikke at forhale Tiden for dem der strax ønskede at bygge, længere end høit nødvendig giordes, foretog Kommissionen allerførst de Gader, som man af locale Omstændigheder kunde see, at liden eller ingen Forandring kunde finde Sted, for saa strax at underrette Magistraten om samme til offentlig Bekjendtgjørelse, med Undtagelser af en eller anden Grund, hvorom nærmere Approbation var at indhente. Af de Ventilationer, som i denne Henseende bleve foretagne, kan jeg ei undlade at anføre følgende:

I Hensyn til de mange Ansøgninger der indløb strax efter Bekjendtgjørelsen om Gadernes Udvidelse, og hvori Beboerne ansøgte Kongen om Fritagelse for samme, for strax at kunde begynde med deres Bygningers Opførelse, til Boelig for deres Familie, og til deres Nærings Drift, som og i Hensyn til det Besparelses Princip det Kongel. Rentekammer først og fremst havde lagt til Grund for dets Betænkninger ved vor indsendte Plan, og som ved Befaling af Hs. Majestæt Kongen var Kommission paalagt at følge, maatte samme, saameget mueligt, søge at undgaae Inddrykning, i hvormeget man end kunde have ønsket samme overalt, til Sikkerhed for Staden i Almindelighed og til Fordeel for Beboerne i Særdeleshed. Dog angre og fortryde nu Beboerne af de vindrykkede Gader deres Overfelse.

I foranførte Hensigt kom da efterfølgende Gader først i Betragtning:

Gisfektorvet.

I Henseende til den Forandring som ved Høibroestrædets Inddrykning paa Vestre Side skulle foretages, kunne Grundene No. 1, 2 og 3 ikke for det første tillades at bygge; formedelst den ny Gades Anlæg fra Amagertorv ud for lille Helliggeiststrædet, kunne No. 7, 8 og 9 ei heller indtil videre foretages; og formedelst Raboelssstrædets Udvidelse til Østre Side kunne de nærmest derved liggende Grunde No. 17, 18 og 19 heller ikke bebygges endnu, men de øvrige i denne Strækning kunne da uden videre Forandring strax foretages.

Snaregaden.

Hvis største Brede er $12\frac{1}{2}$ Alen, og mindste Brede $10\frac{1}{2}$ Alen, kunde man ønske udvidet, især da Grundene paa den afbrændte Side have den Dybde, at Inddrykning var muelig, men i Betragtning af de svære Fundamenter, og at saadan Udvidelse dog ikke kunde fortsættes længere end til Magsstrædet, som ligger i samme Flugt, og hvoraf intet er brændt, og er endnu smallere, saa indstillede Kommissionen om denne Gadestrækning, som kun har 8 Beboere, kunde blive saaledes uforandret.

Klædeboderne.

Da denne Gade har 16 Alens Brede, meget svære Fundamenter, og en stor Deel hvelvede Kiølbere, saa indstilledes samme til at vedblive uforandret.

Nyegade.

Hvad ovenfor er sagt om Klædeboderne, gælder ligeledes om denne Gade, hvis Brede ogsaa er 16 Alen, hvortil endnu kommer dette, at Grundene paa begge Sider ere af den Besskaffenhed, at de ingen Indrykning taale, og at for begge Ender ere de aabne Pladser Gammeltorv og Vimmelstiftet til Bequemmelighed for Passagen.

Nellikestrædet.

Vel er denne Gade efter Rentekamrets Betænkning foreslaaet at udvides og kontinueres igiennem ud til Størrestrædet, hvilket dog nok var i den Forudsætning, at Hummergaden skulle nedlægges; men da man troede at kunde, og efter befundne Omstændigheder maaskee burde conservere Hummergaden ved en Udvidelse til 16 Alen; saa formeentes, at det vilde være tilstrækkeligt nok, om Nellikestrædet blev udført allene til Hummergaden, for ikke at overskiære den betydelige Grund No. 398 mod Størrestrædet, især da Ulsegaden, som løber heelt ud til Størrestrædet, ligger ikkun omtrent 40 Alen fra det Sted, hvor Nellikestrædet skulle overskiære Hummergaden.

Sydstenstrædet.

Hvis forskjellige Brede er i Almindelighed 11 à 12 Alen, og

Badstuestrædet.

som ligeledes har en Brede af 12 Alen, og paa sine Stæder 13 Alen, sandt man saamegen Vanskelighed ved at udvide, da Grundene paa begge Sider i disse Gader vare for
det

det meste saa indskrænkede, at en Deel deraf ville ved Indrykning falde bort, og den største Deel blive aldeles ubegyemmelig til at bebygge igien, især de der imellemværende Bryggergaardes Grunde, som intet kunde taale at miste, saa at den Fordeel man i Tilfælde af Indrykning erholdt ved bredere Gade, til større Sikkerhed i Jidsvaade, vilde igien tabes ved at faae saa mange snævre og indknebne Grunde. I Betragtning heraf, saavelsom de næsten overalt værende svære Fundamenter, foruden den almindelige Misforholdelse, som ville opstaae hos de mangfoldige, der ved Indrykning ville sættes ud af Stand til at bygge; fandt Kommissionen sig nødsaget til at indstille, om ikke disse 2de Gader kunde blive uforandrede, naar alle Hjørnerne bleve affkaarne.

Broelæggerstrædet.

Som ogsaa ikkun havde en Brede af 12 til 13 Alen i Strækningen mellem Raadhuus- og Knabroestrædet, dersom denne skulle udvides efter de antagne Principer, maatte saadan Udvidelse skee paa Nordre Side; men da disse Grunde, hvoriblant ogsaa er en Bryggergaard, derved ville tabe alt for betydeligt, saavel i Henseende til deres liden Dybde, som svære Fundamenter, og i Betragtning af, at denne Strækning er saa kort, og gaaer desuden med den ene Ende ud til den aabne Plads Nyetorv, saa fandt Kommissionen Aarsag til at indstille, om ikke denne Deel af Broelæggerstrædet kunde vedblive uforandret.

Derimod var den øvrige Deel af denne Gade mellem Knabroe- og Badstuestrædet saa smal, af omtrent 9 à 10 Alen,

at den med Rette burde udvides til den samme Brede, som den foranførte øvrige Strækning havde paa de bredeste Stæder, nemlig 13 Alen, og i saa Fald maatte Udvidelsen skee til Nordre Side. Vel ere Grundene her smaa, men kunde dog, de fleste, og Resten ved at faae Grundigien, uagtet Indrykningen, bebygges til deres forrige Brug, da derimod paa den anden Side vare ei allene svære Fundamenter, men og nogle Bryggergaade, og saadanne Indretninger som ville tabet meget meer, og kunde maaskee ei engang taale nogen Indrykning.

Taboelssstrædet.

Hvis ene Side var afbrændt, og hvis Brede var 12 Alen, blev ogsaa indstillet til at blive uforandret, da den er saa kort, saa at der ikkun var een Grund imellem Stranden og Lærstrædet, som hele Indrykningen ville komme til at gaae over, og denne derved tabe alt for meget.

I Henseende til de Gader, hvor Udvidelse fandt Sted, blev i Kommissionen nøie undersøgt, til hvilken Side saadant bedst kunde skee, og blev følgende locale Omstændigheder lagde til Grund for Bestemmelsen.

Vestergade.

Var paa det bredeste Sted 16 Alen og paa det smaaeste 12 Alen, hvilken Gade man især, formedelsf den megen Færsel, kunde ønske udvidet, efter Rentekamrets Betænkning, paa Nordre Side til 18 Alens Brede. Dog anmærkedes, at en Deel Tomter derved vilde blive meget indskrænkede, hvoriblant et Par Herbergeergaarde.

Paa

Paa den Søndre Side af Gaden, hvor der sandtes meget svære Fundamenter ligesaavel som paa hiin Side, befandtes Tomterne at have saa ringe Dybde, at de ikke kunde taale saadan Indrykning.

Angaaende den ommeldte ny Gade, som fra Vester-gade skulle anlægges ud til St. Pedersstrædet, formeente Kommissionen, at Hovedhensigten at skaffe Plads til flere Beboere, her ikke kunde opnaaes, da Grundeierne paa Vestergade, som her have den betydeligste Dybde, behøve den hele Plads til deres Næringsdrift, saa at der paa begge Sider mod den ny Gade ikke kunde blive Baaningshuse, men lutter Gavle og Sidehuse; og da Larsbjørnstrædet ligger ikke langt derfra, formeente man end videre, at i Hensigt til Kommunikationen ville en ny Tvergade paa dette Sted ogsaa være ufornoden, hvorfor de Tomter som til saadan Gade skulle udlægges, ikke bleve at inddrages med i Beregningen for Godtgjørelsen.

Fridriksberggaden.

Ved at tage hver særskilt Grund i denne Gade udi Betragtning, sandt Kommissionen, at hvis den skulle udvides til den bestemte Brede af 20 Alen, ville derved de fleste Grunde, som ikkun havde en Dybde af 26 til 30 Alen, og meget saa over 30 Alen, blive alt for indskrænkede til de betydelige Næringsdrifter, som i denne Gade overalt have været etablerede.

I Betragtning heraf og Beboernes Ønske, og at denne Gades Brede er 16 Alen, som og i Hensyn til de der værende solide Fundamenter, maatte Kommissionen til
 høiere

Høiere Omdømme indstille, om ikke denne Gade kunde blive uforandret. Dette formeente Kommissionen saameget mere at kunde skee, naar Lavendelstrædet, ligesom Vestergade, blev udvidet til 18 Alen, og Rattesundet, der til begge Sider af Fridriksberggaden, kommuniserer med Lavendelstræde og Vestergade, der begge løbe parallelle med Fridriksberggaden, blev udvidet til 16 Alen, hvorved Passagen, som tilforn har gaaet igiennem sidstnævnte Gade allene, ville betydelig blive fordeelt, og dennes da værende Brede saaledes meer end forhen være tilstrækkelig nok.

Dog foretog Kommissionen en Beregning over de Bæstfninger der ville medgaae, hvis dens Udvidelse desuagtet skulle ansees for uomgangelig nødvendig.

Laregaden.

Paa Grund af foranførte Omstændigheder fandt Kommissionen det rigtigst, at Indrykningen skeede paa Nordre Side, og i Følge samme blev Beregning foretaget paa sammes Beløb. I Henseende til den store Passage, som falder igiennem denne Gade, og som endnu vil blive større, naar den foreslagne aabne Plads mellem Høibroes og store Færgestrædet blev bifaldet, kunde den ansees som en Hovedgade i dette Distrikt, og i Betragtning heraf kunde man ønske Laregaden udvidet til 18 Alen; men da Grundenes eller Tomternes ringe Dybde i denne Gade, som ifkun var $23\frac{1}{2}$ à 24 Alen, ikke uden reent at ruineres, kunde taale at dertil lægge henimod 6 à 7 Alen til Gadens Brede; saa fandt Kommissionen sig nødsaget at foreslaae denne Gades Udvidelse blot til 16 Alen, hvorved da afgik paa det nærmeste 4 à 5 Alen.

Reve.

Reverentzgaden.

I Henseende til denne Gade formeente Kommissionen, at den burde udvides til Østre Side, fordi disse Grunde, som alle have den største Dybde, mistede kun af deres Baggrunde, hvor desuden Fundamenterne med Rette kunne anses at være meget ringere end Forhusenets paa den anden Side; dertil kom endnu, at dersom Indrykningen skulle stee paa Vestre Side, ville Grundene der tabe meget meer, Grunden No. 145 paa Hjørnet af Biingaardstrædet desuden maae afgive en meget betydelig Deel til denne sidste Gades Udvidelse; den næstliggende Grund No. 144, som har en meget stor Strækning mod Reverentzgaden, men meget lidt Dybde, ville blive saa gandske indkneben og forringet, at paa den overblevne Strimmel ingen Bygning igien kunde opføres; og Hjørnegrunden No. 143 ville blive overmaade indskrænket. Paa foranførte Grunde kunde Kommissionen ikke andet end indstille den Østre Side til Indrykning.

Dersom Laxegadens Udvidelse til 16 Alen maatte bifaldes, saa var man af den Formening, at en lige Brede kunde være tilstrækkelig for Reverentzgaden, som er saa kort, og gaaer ud til Kongens Nytorv, hvor Passagen strax aabnes til begge Sider. Efter denne foreslagne Indrykning bleve Bekostningerne udregneede.

Dybensgade.

Vel havde denne Gade paa den Nordre Side overhoved de bedste Fundamenter, men de fleste af Grundene vare tillige saa smaae og indskrænkede, at de endog uden

Indrykning ikke med Fordeel kunde bebygges, hvilket Tomterne paa den anden Side kunde, naar de beholdte deres Dybde; for da ikke at faae her ligesaa smaae Grunde, ifald man lod Indrykningen komme paa denne Side, og saaledes fordærve det Hele, holdt Kommissionen for, at Indrykningen burde foretages paa Nordre Side. Man antog Bredden 16 Alen liig med de næstforrige, og derefter beregnede Beløbet paa Beføstningerne.

Viingaardstrædet.

I Strækningen fra Reverenngaden til Ulvegaden maae Indrykningen skee paa Søndre Side, da Bygningerne paa den anden Side for største Delen ere blevne uskadte, men i den øvrige Strækning fra Ulvegaden til Admiralgaden blev allene at indrykke de saa Bindingsværks Huse paa denne Side, som i Følge en ældre Plan vare bestemte til Indrykning, efter Linien af Præsteboeligen No. 182, da Viingaardstrædets Udvidelse i øvrigt beqvemt kunde skee paa Nordre Side mod Nicolai Kirkegaard, for at spare de betydelige Grunde og for største Delen solide Fundamenter paa den Søndre Side.

Som Hovedgade betragtet, maatte Viingaardstrædet vel udvides til 18 Alen, hvorved da bortgik til Gaden i den førstmeldte Strækning $8\frac{1}{2}$ a 9 Alen i Bredden, hvorefter da Beregningen blev foretaget.

Ulvegaden.

For saavidt som angaaer Strækningen fra Viingaardstrædet til Størrestrædet, vil Udvidelsen komme til at skee paa

paa Østre Side. I Strækningen fra Viingaardstrædet op mod lille Kongensgade, vare kun 5 Huse afbrændte, hvilke ikke kunde indrykkes videre, end efter den ældre forhen approberede Plan til 10 Alens Brede for denne Gade, hvor efter en Deel af de tilbagestaaende allerede ere indrykkede, og derefter ville da Beføstningerne blive at beregne. Men da disse Grunde kunne faae Vederslag af de i Smedens Gang, der skulle bortfalde, fandt ingen anden Godtgjærelse for Areal et Sted.

Svaldergaarden.

Indrykkes paa Vestre Side, og blev det til denne Side udlæggende Areal tilligemed Fundamenter beregnet.

Admiralgaden.

Til dens Udvidelse paa Østre Side bortgaaer i Bredden overhoved 8 à 9 Alen.

Kommissionen anmærkede herved, at de 3de sidste Gader vare beregnede efter en Udvidelse af 18 Alens Brede, og i Overeenstemmelse med Kammerets Betænkning, hvor til man fandt saameget mere Anledning, da de fleste Grunde som ligge med Siderne ud til disse Tvergader, ville dog falde bort, hvad enten man antog en større eller mindre Udvidelse.

At Kommissionen var fravegen den først vedtagne Fremgangsmaade at opkalde Grundeierne, skede fordi man erfarede, at derefter intet kunde bestemmes, saasom de vare enten for det meste ligedan stemte, eller ikke kunde afgive noget fyldestgjørende Svar, saa at Hovedhensigten, at mægle dem mellem, ikke kunde opnaaes, og at Sagens Gang og Fremme sinkedes derved.

Smedens Gang.

Vel er denne foreslaaet at nedlægges, men da det be-
 fandtes, at 4 Huse, hvoriblant 2de med grundmurede For-
 sider, inderst i Gangen endnu staae uskadede, og eet, hvor-
 af underste Etage er tilbage, saa maatte disse først affis-
 bes deres Eiere, for at kunde affaffe denne Gang, som
 meget var at ønske, da den er saa overmaade smal, fra
 4½ til 7 à 8 Alen, og desuden lukt i den ene Ende, hvor-
 ved tillige erholdtes den Fordeel, at nogle af de smaae ind-
 strænkede Grunde ud til Ulkegaden kunde herfra faae Be-
 derlag for det som til denne Gade skulle udlægges, og Resten
 af Smedens Gang tillægges de angrændsende Grunde
 ud til Viingaardstræde, der ere ligesaa indstrænkede. Dog
 maatte anmærkes: at Skippernes Laugshuus imod lille
 Kongensgade har Udkørsel til denne Gang, isald sammes
 Eiere skulle gjøre Paastand paa Godtgjørelse for Tabet af
 den Rettighed dertil, som de hidtil have havt.

Bekostningen paa denne Gades Nedlæggelse kunde
 kun beregnes forsaavidt de afbrændte Tomter angik, men
 ikke i Henseende de tilbagestaaende Bygninger, der beroede
 paa en Forening med sammes Eiere.

Fortunstrædet.

Til denne Gades Udvidelse mod Nordre Side kom
 efterskrevne Grunde aldeles eller for største Deel til at bort-
 gaae: No. 237 til 240 incl. samt No. 232. Og da denne
 Gade ligger lige ud for Viingaardstrædet og ned til Stran-
 den, kunde den ogsaa taale at udvides til 18 Alen, da for-
 anførte Tomter dog ville falde bort, endog ved en mindre
 Indrykning.

I Gaden mod Kirkegaarden

imellem Fortunstrædet og lille Kirkestrædet maatte Indrykningen skee efter den forhen fastsatte Plan, og da kommer de 2de endnu fremstaaende Grunde No. 217 og 220 at rykke ind.

I den øvrige Strækning af denne Gade imellem store og lille Kirkestrædet blev ligeledes at indrykke efter den ældre Plan.

Lille Særgestræde.

Skulle efter Planen og Kammerets dermed overensstemmende Betænkning gandske nedlægges. For at bonificere Grundeierne paa Vestre Side, hvis forrige Gadehuse vilde blive forandrede til Sidehuse eller Baghuse, maatte denne Gades Grund tillægges disses Eiere. Af Grundene paa den Østre Side maatte No. 226 til 230 incl. afkøbes, da de aldeles falde bort. Hvad for disse Grunde kunde erholdes, naar samme til Naboerne bleve bortsolgte, kom til Afdrag paa den hele Sum.

Lille Kirkestræde.

Naar denne efter Planen udvides til Nordre Side, vilde derved bortgaae No. 54 og 55 og største Delen af No. 51, 52 og 53.

Store Kirkestræde.

Efter Planen skulde denne Gade nedlægges gandske; men erved vilde den, især paa visse Tider, betydelige Passage igiennem lille Kongensgade, som, naar store Kirkestræde gik ind, maatte skee igiennem de smalle Tvergader, som
gaae

gaae derfra ud til Østergade, falde meget besværlig men derimod meget lettes ved at gaae uafbrudt frem heel igiennem til Amagertorv. Saalænge den Deel af lille Kongensgade langs Nicolai Kirkegaard er saa snæver, falder Færflen herigiennem og giennem store Kirkestræde vanskelig, af den Marsag har al Passage hidtil gaaet giennem Østergade og ofte været meget trang og besværlig; blev derimod store Kirkestræde og det Stykke ved Kirkegaarden udvidet, vilde Passagen, naar Færflen faldt stærk, kunde blive deelt.

Kommissionen indstillede det derfor til nærmere Overveielse, om det ikke var rettest at conservere denne Gade, og at udvide den paa Søndre Side til 16 Alen, og i den Forudsætning at saadant bifaldes, bleve Bekostningerne beregnede.

Store Færge- og Høibroestræde.

Der som Strækningen mellem disse 2de Gader efter Planen gandske skulle nedlægges, blev her allene at beregne disse Grundes Quadrats Indhold, som da tilligemed Fundamenterne blev at godtgjøre.

Men i Tilfælde, at disse Grunde skulde conserveres, og Høibroestrædet udvides paa Vestre Side til 20 Alens Brede, blev Bekostningen i saa Henseende beregnet.

Ligeledes beregnede Kommissionen Bekostningerne paa Indrykningen, hvis det blev besluttet, at Færgestræde skulde udvides. Kommissionen formeente, at naar denne Gade som da havde en meget ulige Brede, nemlig ved Amagertorv 13 Alen, et Stykke længere frem 18 Alen, og omrent i Midten, lige for lille Kirkestrædets Nordre Hjørne

15 Alen,

15 Alen, og til Søndre Hjørne 13½ Alen, men for Enden mod Stranden 20 Alen, blev udvidet saaledes, at den paa de smalleste Stæder fik en Brede af 16 Alen, kunde denne være tilstrækkelig, og i saa Fald ville det være billigst og mindst bekosteligt, at Udvidelsen skeede paa Vestre Side, deels fordi Grundene som paa denne Side bleve affkaarne, have hele Dybden igiennem til Høibroestrædet, undtagen No. 77 og 78, som desuden vare alt for smaae og indskrænkede til at bebygges hver for sig igien, saa at de øvrige foransførte Grundes Eiere ikke med Billighed kunne være sig ved at afgive noget til Færgestrædet, naar deres Gienboer i Høibroestrædet, som ovenfor anført, maatte opoffre saa betydeligt for disses Conservation; deels og fordi Fundamentterne paa denne Side af Færgestrædet ere langt fra ikke saa betydelige som de paa Østre Side, der alle havde svære Grundmure, og tildeels hvelvede Kieldere, og altsaa ville tabe meget mere, dersom Indrykningen skulle skee paa den Side, hvor desuden Strækningen er meget længere.

I den Forudsætning, at den proponerede Indrykning paa Vestre Side blev bifaldet, foretoges Beregning paa sammes Bekostning.

Lærstrædet.

I Strækningen mellem Høibroestræde og den foreslagne ny Gade skulle Udvidelsen skee paa Søndre Side. I denne Strækning har man antaget Udvidelsen allene til 16 Alen, i Betragtning af at samme er saa kort, og at den meste Passage skeer igiennem Amagertorv og langs med Stranden, og naar Høibroestræde som foransført, udvides til

til 20 Alen, og den foreslagne ny Gade anlægges, synes det saameget mindre nødvendigt at give Lærstrædet større Brede, især da Hiornegrunden til Hoibroestrædet, som paa 2de Sider bliver saa betydelig indrykket, ikke kunde taale at tabe meer.

Naar den nys nævnte ny Gade imellem Amagertov og Stranden skulle anlægges, vilde dertil bortgaae Grunden No. 56, og en Deel af No. 55 imod Amagertov, No. 27 i Lærstrædet, og de 2de Grunde under No. 8 med den ved Siden værende Gang Rissegangen kaldet, imellem Lærstrædet og Stranden.

I Henseende denne ny Gades Brede indstillede Kommissionen, om ikke 16 Alen kunde være tilstrækkelig, som just er den Brede, som Grunden No. 8 med Rissegangen ud til Lærstrædet har, derimod vilde Bredden for Enden ud til Stranden ikke blive meer end $13\frac{1}{2}$ Alen, med mindre man endnu skulle tillige affikare et Stykke af No. 9, men naar Hiornene paa begge Sider bleve affkaarne, kunde maastee denne Brede paa dette Sted være antagelig. Hvorpaa Beføstningen paa denne Gades Anlæg blev beregnet.

Lærstrædet fra ommeldte ny Gade hen til Hydstenstræde skulle udvides til Nordre Side. Man antog her ligelædes en Brede af 16 Alen, og derefter beregnede Beføstningerne.

Knabroestræde.

Naar denne Gade blev udvidet til 16 Alens Brede mod Østre Side, ville den største Deel af Grundene paa denne Side endda kunde bebygges igien, hvilke ellers ved en større Indrykning vilde blive alt for indstrænkede. De Grunde
som

som ligge imellem Broelæggers og Endeløssstrædet, kunne, naar sidstnævnte Stræde blev nedlagt, deraf saae Godtgjærelse for den Deel, som til Knabroestrædet bortgik.

Endeløssstrædet.

Da denne Gade, efter Planen skulle nedlægges, troede man det billigst, at samme som meldt, maatte tillægges Grundene i Knabroestrædet, hvis Baghuus forhen have lagt til denne Gade, men Iversstrædet som løber fra Knabroestrædet ind til foransførte Strækning af Endeløss, maatte allene tillægges Sukkerhusets Grund No. 155 i Vimmelskæftet, for at godtgjøre baade den Deel som af sammes Baghuus bortgaaer til Knabroestrædet, som og den Udfigt og Giennemførsel, som Sukkerhuset her har havt, og nødvendig, saavel for sin Indretning, som og for Sikkerheds Skyld i paakommende Tidsvaade burde beholde.

Compagniestrædet.

Da den halve Deel af denne Gadeskrækning paa Søndre Side er bleven uskadt, og den anden halve Deel paa samme Side har saa indskrænkede Grunde, at disse ingen Inddrykning kunde taale, saa maatte denne Gades Udvidelse stee til Nordre Side, ligesom Lærstrædets der ligger i samme Flugt. I Henseende til dens Brede, som var i Almindelighed mellem 11 og 12 Alen, indstillede Kommissionen, om ikke en Udvidelse til 16 Alen kunde være tilstrækkelig, da ogsaa en stor Deel af disse Grunde ikke, uden at blive alt for indskrænkede, kunde taale en større Inddrykning.

Skouboegaden.

Da denne Gade var saa kort, og ligger lige ud for Knabroestrædet, hvis Udvidelse Kommissionen paa de der anførte Grunde har foreslaaet til 16 Alen, saa foreskiltte man, om ikke den samme Brede kunde være tilstrækkelig for denne Gade. Dette forudsat ville da til denne Gade bortgaae, omtrent 5 Alen af Grundene paa Østre Side. Dog anmærkedes, at af de 4 Grunde, som her skulle indrykke, kunde de 3de ikke igien bebygges, uden at henlægges til de paaastodende Naboegrunde.

Angaaende den Indrykning som i Vimmelkastet efter Kammerets Formening skulde foretages ved Badstuestrædet, da kunde Udvidelsen paa dette Sted ikke gaae videre end til 15 Alen, som er den største Brede Gaden i Almindelighed har, naar den efter Kammerets Betænkning skulle forresten blive uforandret, og da blev det allene Grunden No. 158 paa Hjørnet af Badstuestrædet der skulle indrykkes omtrent $1\frac{1}{2}$ Alen paa Hjørnet, og ved Bugten $3\frac{1}{2}$ Alen, tilligemed en liden Kile af den næstliggende Grund No. 157, samt Grunden No. 159 paa det andet Hjørne af Badstuestrædet, som skulle affiøres til et skraae Hjørne.

Farvegaden.

Bed at tage det giorte Forslag i Overveielse til denne Gades Udvidelse, havde man især maattet have Hensyn til Grundenes Dybde, hvoraf en stor Deel ikkun er lidet over 20 Alen, og nogle endog derunder, saa at dersom man her foretog en Udvidelse til 18 Alen, ville den største Deel af disse Grunde blive aldeles ubequemme til at bebygges igien; antog man derimod en Brede af 16 Alen, hvorved

dog

dog paa adskillige Steder bortgik omtrent 5 Alen, kunde disse smaae Tomter endda, ved at støbes sammen to til een, igien bebygges. Man saae sig altsaa nedtaget til at foreslaae ovenansførte Brede af 16 Alen for denne Gade.

Slutteriegaden.

Efter Planen skulle denne Gade nedlægges, og en ny Gade igien anlægges fra Torvet langs med Baisenhufets Sidebygning, igiennem nogle Grunde ud til Rattesundet lige for Lavendelstrædet, til 18 Alens Brede. Der ved bortgaaer No. 128, 129 og 130 ud til Rattesundet, samt et Stykke af No. 131, hvorfor Erstatning kan gives af det overblivende af No. 130. End videre bortgaaer No. 132 i Slutteriegaden, og 2de Gaards-Pladse som have tilhørt Baisenhuset. Stadens Arresthuus No. 133 kunde godtgjøres for Tabet af sine Rettigheder til Slutteriegaden, ved at saae en Deel af denne Gadestrækning tillagt som Gaardsrum, hvilket det tilforn har manglet. Af No. 134 bortgik et Stykke som erstattes godtgjort med et Stykke af Slutteriegaden, som dertil kunde henlægges. Hvad der bortgaaer af No. 135, betales med Penge. Saaledes besfrides Bekostningerne til Anlægget af denne ny Gade, tildeels ved Magelæg af Grund mod Grund. Fundamenterne blive oparte at godtgjøre.

Lavendelstrædet

som ved at forlænges ud til Torvet, formedelst bemeldte ny Gade, vil blive at ansee som en Hovedgade fra Bolden og Vestre Port, burde udvides til 18 Alen, isald Fridriksberggaden, efter Kommissionens forhen gjorte Forestilling

kunde

kunde blive uforandret, og saaledes ville da Udvidelsen, efter Grundenes Dybde foretages paa Søndre Side, hvor da bortgaaer paa de fleste Steder 8 Alen. Efter saadan Indrykning ville Grundene No. 77 til 81 incl., No. 87 og No. 89 til 93 blive saameget indskrænkede, at de, hver for sig, paa ingen Maade kunne bebygges, og maatte saaledes Godtgjørelsen for det første beregnes efter deres hele Kvadrat Indhold. Hvorudi igien kommer til Afdrag, hvad der kan udkomme for de overblevne Stykker, af førstnævnte Grunde, som enten kunde støbes sammen, eller og overlades hver for sig til Naboerne.

Zestemøllestrædet og Rattesundet

hvilke begge efter Planen skulle udvides til Vestre Side, og naar her antages en Brede af 16 Alen, ville dog af de fleste Grunde bortgaae omtrent 8 Alen, og da disse i Almindelighed kun have havt en Dybde ongefær af 20 Alen, og nogle ikkun 14 à 15 Alen, saa ville disse ved Indrykning gandske indgaae, og maatte altsaa Bekøstningerne for Grundene No. 70, 71, 72, 74 til 77, og No. 108 til 111 beregnes efter deres fulde Kvadrat Indhold; ligesom og Hiørnegrunden til Fridriksberggaden No. 116.

Smedebakken.

Naar denne ligesom Rattesundet blev udvidet paa Vestre Side til 16 Alen, vil ligeledes nogle Grunde falde bort.

Henrikfyhrens Gang

er vel efter Planen bestemt at nedlægges, men ved de specielle Tomters næriere Betragtning, og i Betragtning deraf,
at

at med det samme indgaaer 15 Byggepladser, og i det mindste 50 Familier, som her kan regnes at have havt Boelig, savne samme for Eftertiden, saa har Kommissio- nen troet at det kunde bringes dertil, at denne Gade blev conserveret, ved at udvides til 16 Alen, hvorved ei allene Bevoerne paa den ene Side kunde sættes i Stand til at bygge igien, men de tilgrændsende Naboer fra Lavendel- strædet, som fik de overblevne Strykker paa den anden Side tillagt deres Grunde, kunde og burde da ogsaa derpaa op- føre Baaningshuse igien ud til denne Gade.

Maatte dette bifaldes, ville Indrykningen efter Grun- denes Beskaffenhed blive at foretage paa Nordre Side, hvorved bortgik No. 184 til 190, hvis hele Kvadrat Ind- hold kom i Beregning til Godtgjærelse.

Michelbryggersgaden.

Naar denne blev udvidet til samme Brede som Fri- driksberggaden havde, nemlig 16 Alen, vilde derved end- da bortgaae 7 à 8 Alen, og i Hensyn til Grundenes spe- cielle Størrelse og Beliggenhed kunde Udvidelsen beqvem- mest skee til Østre Side, deels fordi de Grunde, som paa denne Side bortgik, ere for det meste saa smaae og ubety- delige, at de endog uden Indrykning ikke med Fordeel kun- de bebygges, da derimod de paa den Vestre Side, naar de beholdte deres forrige Dybde, kunde igien bebygges og indrettes for smaae Familier.

I saa Fald ville efterskrevne Grunde paa Østre Side gandske indgaae, No. 175, 176, 178 til 182 incl., og No. 99 paa Hiernet af Lavendelstrædet, samt Hiørnegrunden imod

imod Fridriksberggaden. De øvrige Grunde kunde faae Grund igien til Erstatning.

Nørregade.

Da der om denne Gade, saavelsom Gaden mod Frue Kirkegaard, intet er meldt i Kammerets Betænkning, fandt man her heller ingen Anrsag at foreslaae nogen Forandring eller Indrykning, undtagen allene Hiernegrunden til Klædeboderne, som for destoførre Bequemmelighed i Passagen maatte affixeres til et Skraaehierne, og naar i øvrigt Kommissionens forhen giorte Forslag angaaende Klædeboderne at blive usforandret, maatte bifaldes, blev herved imidlertid intet videre at beregne.

Studistrædet.

Bliver denne Gade udvidet paa Søndre Side til 18 Alens Brede, vil Hiernegrunden, som er en Bryggergaard, ikke meer kunde bruges til saadant Brug, men maatte heel afkiøbes.

St. Pedersstrædet.

Denne Gade skulle efter Planen og Kammerets dermed overeenstemmende Betænkning udvides til Nordre Side, men da der i Strækningen mellem Teglsgaardstrædet og Larsleistrædet kun 3de Steder paa den Side ere afbrændte, og man med ved at indrykke disse, ville faae en betydelig Huf i Gaden, saa skulle man formene, at denue Deel af St. Pedersstrædet maatte blive usforandret, og Indrykningen først tage sin Begyndelse fra Teglsgaardstrædet ned til Volden.

I Tilfælde, at den ny Gade fra Studistrædet ud til Bolden skulle anlægges, blev Kvadrat Indholden af de Grunde der skulle udlægges til denne Gade, beregnet, og Godtgjørelsen for samme og for Fundamenter bragt i Anslag.

Store og lille Larsbiørnstrædet, samt Teglgårdstrædet.

Naar disse 3de Gader som ligge i een Flugt lige ud for Rattesundet, skulle udvides, maatte Indrykningen skee paa Vestre Side, hvor Grundene i Almindelighed have den største Dybde, og indstillede Kommissionen ligeledes, om ikke en Brede af 16 Alen kunde være tilstrækkelig, da en Deel af Grundene ikke kunde taale større Indrykning. I Forventning at dette blev bifaldet, foretoges Beregning over Godtgjørelsen for Areal og Fundamenter.

Efterat Kommissionen saaledes havde ytret sine Betænkninger over enhver af de afbrændte Gader, fandt den dog endda fornøden, forinden den streed til at slutte Ventilationerne i denne Kommission, at anmærke: ved at antage for visse Gader en mindre Brede, end efter Planen er foreslaaet, at samme har havt Kronprindsensgade for Nene, hvis Brede er 16 Alen, for ved denne Sammenligning at kunde gjøre sig en tydeligere Forestilling om en Gade af saadan Brede, og derved sætte Bedkommende paa høiere Steder i Stand til med desto mere Klarhed at kunde domme om samme.

Forestaaende er da det Væsentligste af de i Reguleringskommissionen foresaldne Deliberationer, og de Grunde man fandt gyldige at antage for de Bestemmelser som Kommissionen indstillede til høiere Bifald og allerhøieste Approbation.

Dog

Dog er endnu dette at tilføie, at ligesom Indrykningen for en Gade var bestemt, blev Kvadrat Indholden af det udliggende Areal, som fra hver Tomt skulle afgives til Gadernes Udvidelse, beregnet, og et Penge-Beløb derfor ansat i Forhold til Grundtaxten.

Efterat Kommissionen noie havde overveiet den Post, betreffende en billig Godtgjorelse, saavel for Areal, som for Fundamenterne, der ved Indrykning bleve forrykkede, fandt den ingen rigtigere Maalestof for sine Bestemmelser, end at følge det Forhold, som er antaget, og altid har været fulgt ved andre Anledninger, hvor Godtgjorelse har havt Sted, det Forhold nemlig som er ansat for Grundskattens Afgift i forskjellige Gader, efter deres meer eller mindre nærsomme Beliggenhed.

Efter Matrikuls-Taxten bleve Gaderne klassificerede efter deres indbyrdes Forhold i Værdie, saa at de Gader, som i Matrikulen komme hinanden nærmest, ere ansatte i een Klasse, de høieste i 1ste, de ringere i 2den, 3die og 4de, og dernæst har man bestemt Prisen i enhver Klasse efter, og i Forhold til de den Tid bekiendte gangbare Priser, nemlig 1ste Klasse til 6 Rdlr., som var den høieste Priis man vidste at være givet for 1 Kvadrat Alen, 2den Klasse til 5 Rdlr., 3die til 4 Rdlr., og 4de til 3 Rdlr. per Kvadrat Alen.

Fra denne almindelige Regel blev kun undtagen: den Strækning mellem Høibroen og store Færgestrædet, der efter Kongel. Resolution af 26de August paa den af Grundeierne indgivne Ansøgning om Forøgelse i Godtgjorelsen fra de ellers almindelig antagne Bestemmelser blev tilføiet

tilstaaet 7 Rdlr.; Smedens Gang blev, i Betragtning af dens ubequemme og usordeelagtige Beliggenhed, ikkun ansat til 1 Rdlr. 3 Mk.; og Henrikshyrens Gang af samme Aarsag til 2 Rdlr.

Til ydermere Oplysning i Henseende til Grundtaxten, maae jeg anmærke: at ligesom Hartkornet paa Landet, saaledes er Grundtaxten her i Staden den Maalestok, hvorefter Indquarterings og Fattiges Grundskatten stedse er bleven lignet.

Ved at bestemme den ny Grundtaxt Matrikul i Aaret 1755, har man fornemmelig havt Hensyn til Grundenes Storrelse mod Gaden, og sammes Beliggenhed i de forskellige til Næring meer eller mindre fordeelagtigere Gader. Efter den til samme Tid foretagne generale Opmaalning over hele Staden, og af hvis Brouillon-Rorter Kommissionen ved denne Leilighed haver betient sig, er enhver Grund's Kvadrat Indhold bleven beregnet. Af denne Kvadrat Indhold er Forgrunden mod Gaden, som er bleven antaget til 20 Alens Dybde fra Gaden af ind efter, anset som god Jord, og beregnet per Kvadrat Alen efter den for hver Gade fastsatte Taxt, udtrykt i Rigsdaler, Mark og Skilling; men den øvrige indensfor beliggende Grund's Kvadrat Indhold er bleven reduceret til $\frac{2}{3}$ Deel, og Quotienten tillagt Forgrundens Areal, som saaledes tilsammentagen udgjør Grundtaxten for enhver Grund. Den høieste Grundtaxt per Kvadrat Alen er ansat til 8 Mk., og den ringeste til 8 Sk. Efter dette Forhold er da en Proportion søgt for Godtgørelsen for hver Kvadrat Alen af det til Gadernes Udvidelse udlagde Areal, og bleven bestemt til 6 Rdlr. i de Gader, hvis

Grundtaxt er fra 6 til 8 Mk.; 5 Rdlr. hvor Grundtaxten er 4 til 6 Mk.; 4 Rdlr. for Grundtaxt af $2\frac{1}{2}$ til 4 Mk., og 3 Rdlr. for Grundtaxt fra 1 til $2\frac{1}{2}$ Mk.

Efterstaaende Tablelle viser Gadernes forskiellige Grundtaxter, og Klassificering til Godtgjorelse for Arealer.

Klassifikation

over Godtgjorelsen for Arealer i de afbrandede Gader, i Forhold til disse Gaders Grundtaxter, som ved det approberede Matrikuls-Mandtal ere satte 1756.

Første Klasse til 6 Rdlr.

Ofter-Dvarteer. Kongens Nytorv.

Store Færgestræde.

Strand-Dvart. Hsibroestræde.

Store Færgestræde.

Anden Klasse til 5 Rdlr.

Ofter-Dvarteer. Storerestræde.

Admiralgaden.

Snarens-Dvart. Raadhuusstræde.

Nytorv.

Bimmelskastet.

Skoubvegaden.

Vester-Dvarteer. Raadhuusstræde.

Frederichsberggaden.

Vestergaden.

Tredie Klasse til 4 Rdlr.

- Ofter-Dvarteer. Store Kirkestræde.
 Lille Kirkestræde.
 Mod Kirkegaarden.
 Lille Fergestræde.
 Fortunstræde.
 Svalbergaarden.
 Ulkegaden fra Dybensgade til Storre-
 stræde.
 Reverensgaden.
 Biingaardstrædet heel igiennem.
 Dybensgade fra Ulkegaden til Admirals-
 gaden.
 Laxegaden heel igiennem.
 Hummergaden fra Ulkegaden til Admirals-
 gaden.
- Strand-Dvart. Lærstræde.
 Hydstenstræde.
- Snarens-Dvart. Compagniestræde.
 Knabroestræde.
 Badstuestræde.
 Broelæggerstræde.
- Vester-Dvarteer. Farvegaden fra Raadhuusstræde til Hæ-
 stemøllestræde.
 Sluttergaden.
 Vestervold mellem Vester- og Frederichs-
 berggaden.
- Norre-Dvarteer. Store Larsbiornsstræde.

Fjerde Klasse til 3 Rdr.

Oster-Dvarteer. Ulfegaden fra Lille Kongensgade til Dybensgade.

Nellikestrædet.

Dybensgade fra Ulfegaden til den lukte Ende.

Hunnergaden fra Ulfegaden til den lukte Ende.

Vester-Dvarteer. Hestemøllestræde.

Farvegaden fra Hestemøllestræde til Bolben.

Søndervoldstrædet.

Lavendelstrædet.

Kattesundet.

Michelbryggersgaden.

Nørre-Dvarteer. Studisstræde.

St. Pedersstræde.

Lille Larsbiørnsstræde.

Teglgaardstræde.

Godtgjørelsen for Fundamenterne af de Tomter som aldeles indgik, anslog Kommissionen til de fulde 10 pro Cento af Assurance, som af Brandkassen for samme rabateres. Godtgjørelsen for de Fundamenter der bleve forrykkede paa de Grunde, hvoraf en vis Deel blev udlagt, kunde ikke af Kommissionen beregnes, men maatte bestemmes ved en Besigtelses- og Taxations-Forretning af Mestere som Magistraten dertil ville udmelde, og herved foreslog Kommissionen, om ikke $\frac{1}{2}$ af Fundamenterne kunde afkortes, naar Ejerne selv benyttede

nyttede sig af Materialerne i de gamle Fundamenter, som ellers skulde afgives til Staden. Saadan Godtgjorelse kunde altsaa ikke komme i Anslag ved Beløbet af de Omkostninger Kommissionen har beregnet, og hvoraf en Extract følger. Ikke heller kunde Kommissionen ansætte noget for de nødvendige Forandringer ved Vandrenderne paa en Deel af de Grunde som bleve indrykkede, for hvilke Eierne med Billighed kunde forlange Godtgjorelse, hvortil endnu kommer Brøndene, som paa visse Steder ved Indrykning ville komme i Veien og medføre megen Bekostning at anlægge paa et andet Sted, hvilket endog ofte ville blive aldeles umueligt. Paa de Grunde som gandske bleve affiobte, blev ingen Godtgjorelse for Vandet tilstaaet, men Eierne beholdt Rettighed til at afhænde de Vandportioner som derpaa befandtes.

Fra Hiørnegrundene, hvor allene de spidse Vinkler eller Hiørner til Gaderne blive affkaarne, er ingen Godtgjorelse beregnet, da samme baade ville blive ubetydelig, og efter Kommissionens Formening ikke engang kan finde Sted, da saadant skeer ei allene for Passagens friere Gang, men ogsaa for Bygningernes større Bequemmelighed og Nytte.

Efter foransførte Principer ere efterstaaende Godtgjorelser for Arealet beregnede, hvilke her i en Summarisk Extract anføres.

For Hummergaden	2200	Rdlr.
" Laregaden	3664	"
" Reverenggaden	1980	"
" Dybensgade	3420	"

For Bliingaardstrædet	5784 Rdr.
„ Millikestrædet	8372 „
„ Ullegaden	7722 „
„ Svaldergaarden	9562 „
„ Admiralgaden	10380 „
„ Smedens Gang	1131 „
„ Fortunstrædet	3680 „
„ Gaden ved Nicolai Kirkegaard	2492 „
„ Lille Færgestræde	6700 „
„ Lille Kirkestræde	4699 „
„ Store Kirkestræde	3836 „
„ Heibroestræde	5310 „
„ Store Færgestræde	1506 „
„ Lærstrædet til den ny Gade	2488 „
„ Den ny Gade fra Amagertorv til Stranden	10864 „
„ Resten af Lærstrædet	1728 „
„ Knabroestrædet	4660 „
„ Endeløststrædet	688 „
„ En Deel af Broelæggerstrædet	1000 „
„ Kompagniestrædet	8540 „
„ Skouboegaden	1330 „
„ Farvegaden	4908 „
„ Slutteriegaden	5139 „
„ Lavendelstrædet	8679 „
„ Hestemøllestrædet og Kattesundet	8999 „
„ Smedebakken	3617 „
„ Henrikshyrens Gang	2102 „
„ Middelbryggergaden	5720 „
„ Fridriksberggaden	7100 „

For Vester-gaden	°	°	6500	°
° Studisstrædet	°	°	8670	°
° St. Pedersstrædet	°	°	3630	°
° Den ny Gade fra Studisstrædet til Volden			10242	°
° Store Larsbiørnstrædet	°	°	2480	°
° Lille Larsbiørnstrædet	°	°	1248	°
° Teglgårdstrædet	°	°	2184	°

Summa 194943 Rdlr.

Til Slutning maae jeg erkjendte, at det i Kommissionen var bleven vedtaget, at ligesom man med en større eller mindre Deel var bleven færdig, da strax at sende Magistraten Resultatet af de Deliberationer, som i Kommissionen vare foretagne, paa det at de Beboere som igien ønske at bygge, kunne, saasnart som mueligt, blive underrettede om den Bestemmelse, som efter den foreslagne Gadernes Regulering kunde gives deres afbrændte Gaardes og Huses Grunde. Og da man af de lokale Omstændigheder erfarede, at i en eller anden Gade, enten lidet eller ingen Forandring kunde finde Sted, saa foretoges nogle af de Gader allerførst. Efter at Kommissionens Bestemmelser igien nem Magistraten vare indsendte til det Danske Cancellie, faldt den Kongel. Resolution af 14de August, og derpaa udkom efterfølgende Plakat.

Pro Memoria.

Cancelliet har allerunderdanigst foredraget Hs. Kongel. Majestæt den af Kiøbenhavns Magistrat indsendte Betænkning fra de Commissarier, der have været udnævnte,

for

for at overveie, hvorledes Bebyggelsen best kunde stee af de afbrændte Gader, i hvilke Forandring, efter de giorte Planer, har været anseet nødvendig.

Derpaa har nu Allerhöfstdamme under Dags Dato behaget at afgive følgende Resolution:

”Efterat Vi have ladet Os udførligen foredrage og taget i nøie Overveielse, hvad den af nogle Lemmer af Stadens Magistrat, samt Bygmester og Konduktor bestaaende Commission, haver foreslaaet i Henseende til en Plan, efter hvilken den afbrændte Deel af Staden mere regular, beqvem og brandsikker igien kunde opbygges, finde Vi Os foranledigede i de fleste Poster at bifalde denne Plan, dog med følgende Forandringer og nærmere Bestemmelser:

1. Inden Vi see Os i Stand til angaaende Hummergaden, Dybenggade, store Kirkestræde, Endeløs og Hendrikshyrensgang, samt Forlængelsen af Nillekegaden at afgive nogen afgjørende Resolution, haver Kommissionen, saasnart være kan, at indberette til Cancelliet disse Gaders og Stræders nærværende Længde og Brede, hvormange Grunde hver bestaae af, hvor stor hver Grund er i Areal, hvad Eieren deraf hedder, og hvad Næringsvei han driver, samt hvad hver af disse Gaders aldeles Medlæggelse, saavel i Henseende til Gotgiørelsen af Aarealet, som Fundamentterne vil komme til at koste, samt hvor høit paa enhver af Stederne især den af Kommissionen foreslagne Forandring kan anslaaes til, hvilket alt skal forelægges Os paa Onsdag *) til endelig Resolutions Tagelse.

2. For
*) Heraf og af det Følgende vil man nogenledes kunne bømme om, hvad Arbeide der i den Tid foresaldt ved Kontoret,

2. For at giøre Passagen bedre og videre fra Kanalen til Kongens Nytorv, maae Hiørnegaarden der indrykkes saameget, at den kommer i lige Flugt med Hiørnehuset af Biingaardsstrædet og Reverengsgaden.

3. Alle Hiørnegaarde og Huse, som nu ere afbrændte, eller for Fremtiden nye opbygges, skal saaledes indrettes, at de faae et skraae Hiørne af 7 Alen.

4. Reverengsgaden, Biingaardsstrædet, Slutteriegaden, Lavendelstrædet, Vestergaden, Studistrædet, St. Pedersstrædet fra Teglgaastrædet af, udvides til en Brede af 16 Alen.

5. Ultegaden, Svalbergaarden, Admiralsgaden, den saa kaldte Gade imod Kirkegaarden, lille Kirkestræde, Knasbroestrædet, Compagniestrædet, Skouboegaden, Farvegaden, Rattesundet, Smedebakken, Michelbryggersgade, store og lille Larsbiørnstrædet, samt Teglgaastrædet synes blot at kunne udvides til en Brede af 14 Alen.

6. Efter de af Kommissionen anførte Omstændigheder maae Friderichsberggaden forblive aldeles uforandret, kun at der nøiere paaees for Fremtiden, at Fortougene for Husene, som allevegne, saa især og i denne Gade, der har saa stærk en Passage, holdes saa ryddelig, at der aldeles ei hensættes noget, at Kiælderhalsene ei springe for vidt ud, og Trapperne saa lidt her som andre Steder gaaer ud over de foreskrevne 18 Tommer. For saavidt Farvere igien skulle ned sætte sig i denne Gade, da maae deres forarbejdede Vare til at tørres, langt fra ikke hænges

toiret, da det meste var af den Natur, at ingen uden Stadskonduktøren kunde svare derpaa.

ges saavidt ud over Gaden, eller udhænges saa lavt som hidindtil, da denne Gade særdeles bør være saa rummelig, som den være kan, hvilket alt Magistraten haver at bekiendtgjøre de Byggende, og Politiet for Fremtiden nøiere at paasee, hvorom Cancelliet haver at tilskrive Politimesteren.

7. Den i Forslag bragte nye Gade fra Vestergade til St. Pedersstrædet, samt den fra Studistrædet til Bolden, kan reent bortfalde.

8. Lærstrædet skal for Fremtiden gaae lige igiennem Dvarreen til Høibroestrædet, hvorved den omtalte nye Gade, imellem Amagertorv og Stranden, kan udgaae.

9. Den af Kommissionen i Forslag bragte Indrykning af Nikolai Kirkegaard imod lille Kongensgade, bifaldes, og skulle herfor Gotgiørelse være nødvendig, ventes at samme billig bliver ansat.

10. Burderinger af de bortgaaende Fundamenter maae vel skee ved Taxation af kyndige og upartiske Mænd, som Magistraten udnævner, hvilke tillige bringe i billig Anslag de Forandringer, som formedelst Grundenes Indrykkelse ved Vandrenderne og Brøndene, hvor disse findes, ere uundgaaelige.

Ved Gotgiørelsen af Fundamenterne antages til almindelig Regel, at det partielle Tab deraf beregnes i Forhold til det hele Fundament, der ansættes til 10 Procent af den totale Forsikrings-Summa.

11. Som denne Bores Resolution ufortøvet meddeles Magistraten til Paaagtning og videre Bekiendtgjørelse for Bedkommende, saa ville Vi og herved bemyndige Magistra-

ten paa best muelige Maade at tilforhandle Byen samtlige imellem Hoibroe og Færgestrædet beliggende Grunde, hvor, med saamegen Fordeel og Ziir for Byen, en Torveplads for Fremtiden kan anlægges.

Dog her paa ingen Maade overskrides Taxten, der haves paa Arealet der, og det der er fastsat om Fundamenterne.

Magistraten haver tillige paa beste Maade at disponere Beboerne i de vedblivende Sider af Hoibroe og Færgestrædet, der fremfor for vil nyde Fordeel af deres Beliggenhed, at bidrage ved Sammenstød til denne gode Sags Fremme, hvorved ogsaa den betydelige Indrykning i disse tvende Gader vilde falde reent bort. Endelig haver Magistraten at tilmelde Cancelliet, om Staden ingen ubebygget Grund haver, der in Natura eller ved Salg kunne tiene til Bonification af de medgaaende betydelige Omkostninger, eller om andre gode Grunde vides, der med Fordeel kunne overlades til Bygningsplads.

Samme allerhøieste Resolution undlader man ikke her ved tienskligst at tilmelde Kiøbenhavns Magistrat til behagelig Efterretning og Bekiendtgjørelse for Vedkommende.

Det Kongelige Danske Cancellie, den 14 Aug. 1795.

Brandt.

Colbiörnfen. Reiersen.

(L. S.)

Til
Kiøbenhavns Magistrat.

Store og lille Larsbiørnstræde paa Vestre Side	
til	14 Men.
Teglgaardstræde paa Vestre Side til	14 Men.

men de tvende snevre Gader, Smedens Gang og lille Færgestræde aldeles indgaae; og da det tillige allernaadigst har behaget Hs. Kongelige Majestæt, i Anledning af Fridesrichsberggaden, at befale, at det for Fremtiden noie skal paaføres, at Fortougene for Husene, som allevegne saa især og i denne Gade, der har saa stærk en Passage, holdes saa ryddelige, at derpaa aldeles intet hensættes, at Kielderhalsene ei springe for vidt ud, og at Trapperne saa lidet her som andre Steder gaae ud over de forestkrevne 18 Tommer, samt at de Færvere, som maatte ned sætte sig i denne Gade, ikke maae lade deres forarbejdede Vare hænge saa vidt ud over Gaden, eller saa lavt som hidtil, efterdi denne Gade i Særdeleshed bør være saa rummelig, som den være kan, og endelig, at alle Hiørnegaarde og Huse, som nu ere afbrændte, eller for Fremtiden nye opbygges, saaledes skulde indrettes, at de faae et skraae Hiørne, saa bliver dette til Efterretning og allerunderdanigst Efterlevelse for alle Vedkommende herved bekiendtgjort.

I øvrigt advares de, som udi foranførte Gader agte at bygge, ikke derved at foretage noget, førend de derom have gjort Anmeldelse for Stadsbygmesteren og Stads-Konduktøren, hvilke da indfinde sig paa Nafstedet, for at undersøge om noget, og hvad i Henseende

de

de til dets Bebyggelse i Gærdeleshed, kunde være at iagttage.

Kiøbenhavns Raadstue, den 16de August 1795.

Ober-Præsident, samt Borgemeestere og Raad.

De forskiellige Meninger der vare fremlagde om Forandringerne med Gaderne, om nogles aldeles Nedlæggelse, eller og alles Udvidelse i den afbrændte Deel af Staden, og de i den Anledning fremlagde Forslage, foranledigede Cancelliet til at forlange Beregninger over Beløbet paa Beføstningerne.

1. Naar de i Dvæstion bragte Gader skulde nedlægges.
2. Eller om de bleve udvidede til 16 Alens Brede, eller
3. Om Udvidelsen indskrænktes til 14 Alen.

Til at besvare disse Spørgsmaale, paalagde Magistraten mig at indkomme med Beregningerne derover.

I Folge heraf indleverte jeg efterfølgende Fortegnelse over Beføstningerne paa efterskrevne Gaders Forandring, naar disse enten skulde aldeles nedlægges, eller kun allene udviides, beregnede efter Grundenes Kvadrat-Maal og Brand-Assurancen.

No.	A. For Nedlæggelse.	Kvadr. Maal.	Brand-Assur.	Beføst. Summe
	Dybensgadens Nordre Side.			
	Fra den lukte Ende til Ulvegaden.	Alen	Rdlr.	
189	Mauritz Feltstous Enke	122 $\frac{3}{4}$	1200	
157, 158	NadsChristensensens, Bran- dehandler	712	7500	
190	Johan Møller, Øltapper	154	1200	
191	Peder Mastau, Øltapper	198 $\frac{3}{4}$	2800	
192	Christian Christensen, Bisiteur	192 $\frac{1}{2}$	2700	
	Arealet à 3 Rd. per Alen gjør for	1380 $\frac{1}{4}$	" "	4140
	Fundamenterne 10 pro Cent af	" "	15400	1540
				Fra

Fra Ulfegaden til Admiralgaden.		Quadr. Maal.	Brand- Affur.	Befost. Summe
No.		Alen	Rdlr.	Rdlr.
363	Johan Rudolph, Tzeehandler	173 $\frac{3}{4}$	2600	
364	Ditto	175 $\frac{3}{4}$	1800	
365	Niels Grøndahl	179	2000	
366	Engberg, Stibscapitain	165	2400	
369	Daniel Barfoed, Øltapper	169 $\frac{3}{4}$	1700	
370	Niels Fegersteen, Skoemager	174 $\frac{1}{4}$	4600	
371	Brandmajor Bolmeisters Enke	172	4000	
372	Ditto	170 $\frac{1}{2}$	4000	
373	Lars Madsen, Øltapper	174 $\frac{1}{4}$	1800	
374	Jens Weile, Skoemager	166	3600	
375	Diderich Funch, Øltapper	173 $\frac{1}{4}$	2100	
376	Johan Hyltofte	172	2400	
Areal et à 4 Rdlr. per Alen gjør for		2065 $\frac{3}{4}$		8263
Fundamenterne 10 pro Cento af			33000	3300

Altsaa blev Beføstningen for Hummergadens

Nedlæggelse i alt 28049

Den samme Undtagelse af Hiørnegrundene, som ved Dybensgade er anmærket, finder her ligeledes Sted.

Hummergadens hele Længde er 228 Alen.

Dens Brede er 13 Alen.

Store Kirkestrædets Søndre Side.

42	Philip Thomas, Tartebager	350	5400	
43	Christian Ryhl, Smedler	370	3000	
44	Henrich Vech, Peruvemager	239	1500	
Areal et à 4 Rdlr. per Alen gjør for		959		3836
Fundamenterne 10 pro Cento af			9900	990
Tilsammen for denne Gades Nedlæggelse				4826

Af foranførte Narsager ere begge Hiørnegrundene paa denne Side, saavelsom alle Grundene paa Nordre Side, der stode ud til Østergade og Tverstrædet, ikke her beregnede.

Store Kirkestrædets hele Længde er 90 Alen.

Dets Brede er 9 à 9 $\frac{1}{2}$ til 10 Alen.

Har ellers i alt paa begge Sider havt 10 Beboere.

No.	Endeløsstræde.	Quadr.	Brand-	Befost.
		Maal.	Afskr.	Summe
		Alen.	Rdlr.	Rdlr.
	Med denne Gades Nedlæggelse vilde allene indgaae Grunden No. 120, tilhørende Instru- mentmager Dite Tiesenbruun, og er sammes Kvadrat Indhold tilsammen	344		
	beregnet à 2 Rdlr.			688
	og for Fundament. de 10 pro C. af		4000	400

Tilsammen for denne Gades Nedlæggelse . . . 1088
 De øvrige Grunde i denne Gade ere alle Sidehuse- eller Baghuus-Grunde fra Broelæggerstræde og Knabroestræde, som ikke her kunde komme under Beregning.
 Gadens Længde 68 Alen, dens Brede 8 Alen.

Hendrichfyrens Gang Nordre Side.

184	Anders Nyhre	140	1700	
185	Ehrl von Howen	166	2400	
186	Niels Thomsen	159	500	
187	Hans Madsen	137	1000	
188	Ole Simonsen	131	2400	
189	Thomas Møllerup	125	2200	
190	Ditto	135	2200	
	Arealet à 2 Rdlr. per Alen gjør for Fundamenterne 10 pro Cento af	993		1986
			12400	1240

Søndre Side.

191	Johan Stibaldkoffeye	108	300	
192	Niels Andersen, Høker	105		
193	Ditto	116	1500	
194	Jacob Sødring, Brændeviinsbr.	296		
195	Ditto	143	6400	
196	Ditto	113		
197	Ditto	115	1200	
198	Christen Hansen	111	600	
	Arealet à 2 Rdlr. per Alen gjør for Fundamenterne 10 pro Cento af	1107		2214
			10000	1000

Tilsammen for denne Gades Nedlæggelse . . . 6440
 Gadens Længde er 104 Alen, dens Brede 7 à 8 Alen.

B. For Udvidelse.

Naar Dybenggade skulde udvides til 16 Alens Brede, vilde Bekostningerne derved blive:	
For Areal et i Strækningen imellem Ulkegaden og den lukte Ende 340 Kvadrat Alen, à 3 Rdlr.	Rdlr. 1020
Strækningen imellem Ulkegaden og Admiralgaden 600 Kvadrat Alen, à 4 Rdlr.	2400
Tilsammen	<u>3420</u>

I Henseende til Fundamenterne i denne Gade, hvor alle Grundene have havt allene et Forhuus og Baghuus, kan man i det mindste antage Forhusets Fundamenter for $\frac{2}{3}$ Dele af det Hele, og da disse ved Indrykning vilde for det meeste aldeles blive forrykkede, saa maatte nok derfor i det mindste gotgiøres 6 pro Cento af Brand-Assurancen, som paa denne Gades Nordre Side beløber som foransført 34000 Rdlr. der udgiør

2040

Tilsammen for Dybenggadens Udvidelse til 16 Alens Brede	5460

Antages denne Gades Udvidelse derimod til 14 Alen, saa vilde Bekostningerne for Areal et blive omtrent $\frac{1}{3}$ Deel mindre end foransført, og altsaa omtrent

2280

Men for Fundamenterne, som blive forrykkede saavel ved den mindre som større Indrykning, maatte vel Gotgiørelsen blive den samme som ovenansført

2040

Altsaa for Udvidelsen til 14 Alens Brede	<u>4320</u>

Dersom Hummergaden skulde udvides til 16 Alens Brede, vilde Bekostningerne blive:

For Areal et i Strækningen imellem Ulkegaden og den lukte Ende 120 Kvadrat Alen, à 3 Rdlr.	360
I Strækningen imellem Ulkegaden og Admiralgaden 430 Kvadrat Alen, à 4 Rdlr.	1720
Tilsammen	<u>2080</u>

For Fundamenterne paa Søndre Side de 6 pro Cento af foranf. Assurance-Beløb 39700 Rb. giør

2382

Tilsammen for Hummergadens Udvidelse paa Søndre Side til 16 Alen	4462

An.

Antages derimod dens Udvidelse til 14 Alen, og efter Commissionens seener Forestilling paa Nordre Side, da blev Beføstningen for Areallet omtrent kun $\frac{1}{3}$ Deel af foransførte, og altsaa circa	Rdlr. 693

Og for Fundamenterne paa denne Side de 6 pro Cento af Assurance 35900 Rdlr.	2354

Altsaa for Hummergadens Udvidelse paa Nor- dre Side til 14 Alen	3047

Ved store Kirkestrædets Udvidelse paa Søndre Side
 til 16 Alens Brede, som af Commissionen forhen ind-
 stillet, vilde af Hiørnegrunden No. 41 i store Færge-
 strædet bortgaae omtrent 333 Kvadrat Alen beregnede
 à 6 Rdlr.

Og for circa 203 Kvadrat Alen som fra No. 42, 43 og 44 skulde udlægges à 4 Rdlr.	812

Tilsammen	2810

For Fundamenterne 6 pro Cento af disse Grun- des Assurance 18900 Rdlr.	1134

Tilsammen for denne Gades Udvidelse til 16 Alen	3944

Antages dens Udvidelse kun til 14 Alen, blev Be-
 føstningen for Areallet omtrent $\frac{1}{3}$ Deel mindre end for-
 ansførte, altsaa circa

Men for Fundamenterne de beregnede	1134

Tilsammen	3011

Naar Hendrichsyrens Gang efter Commissionens
 Forestilling udvides paa Nordre Side, blev Beføstnin-
 gen for Areallet, som forhen er beregnet

Og for Fundamenterne 10 pro Cento af Assu- rancen som her foran er beregnet	1240

Tilsammen for denne Gades Udvidelse, hvad enten den stæer til 14 eller 16 Alen	3340

Med Nellikestrædets Udvidelse og Forlængning ud til Hummergaden, som af Commissionen er forestillet, blev Beføstningen for de Grunde, som derved aldeles eller for største Delen vilde bortgaae, følgende:

No.	Nellikestrædet.	Qv. Al.	Alfur.	Beføst.
		Alen.	Rdlr.	Rdlr.
148	Nasmus Kahl, Skoemager	209 $\frac{1}{4}$	2200	
149	Niels Borg	92 $\frac{1}{2}$	1000	
150	Jens Poulsen, Øltapper	92 $\frac{3}{4}$	1000	
Dybensgade.				
186	Ole Andersen	172 $\frac{1}{2}$	1800	
187	Jacob Fredrichsen	183 $\frac{3}{4}$	2400	
286	Johan Steinmand, Tømmersv.	175 $\frac{3}{4}$	1000	
287	Frisenberg	171 $\frac{1}{2}$	1000	
288	Ditto	222 $\frac{1}{2}$	1500	
	à 3 Rdlr. per Alen gjør for	1320	" "	3960
Laregaden.				
308	Ole Sommer, Skoemager	219 $\frac{1}{2}$	2800	
309	Hans Junge, Overgraver	195 $\frac{3}{4}$	1200	
316	Friedrich Colding, Bud	200 $\frac{1}{4}$	2400	
317	Jeppe Steentjær, Skoemager	193 $\frac{1}{2}$	3500	
	à 4 Rdlr. per Alen gjør for	809	" "	3236
Hummergaden.				
357	Niels Syderup, Skoemager	190	2000	
358	Jacob Fischer	202	1600	
	Arealet à 3 Rdlr. per Alen er for	392	" "	1176
	Fundamenterne 10 pro Cento af	" "	25400	2540
Tilsammen				10912

Kiøbenhavn den 17 Aug. 1795.

J. H. Rawert.

Summa.

Summarist Extract.

Af Beføstningernes Beløb for foransorte Gaders aldeles Nedsættelse

Dybensgade	28981 Rdlr.
Hummergaden	28049 "
Store Kirkestræde	4826 "
Endelesstræde	1088 "
Hendrichsyrens Gang	6440 "

Tilsammen 69384 Rdlr.

For disse Gaders Udvidelse blev Beføstningerne

Dybensgade til 16 Al. Brede	5460 Rdl.	til 14 Al.	4320 Rdl.
Hummergaden	4462		3047 "
Store Kirkestræde	3944		3011 "
Hendrichsyrens Gang	3340		3340 "
Nellikestrædet	10912		10912 "

Tilsammen 28118 Rdl. 24630 Rdl.

Da forestaaende var af Magistraten indsendt til det Kongel. Cancellie, tilmeldte samme Magistraten igien under 20de August 1795, den under næstforegaaende Dato faldne Kongel. Resolution, af følgende Indhold:

Pro Memoria.

Ligesom Cancelliet, under 14de dennes, bekiendtgjorte Kiøbenhavns Magistrat Hs. Majestæts Resolution af samme Dato, i Henseende til adskillige af de afbrændte Gaders Bebyggelse, skulde man end videre herved tjenstligst tilmelde velbemeldte Magistrat, til videre Bekiendtgjørelse for Bedkommende og derefter seiende Foranstaltning, følgende, af allerhøiøstsamme efter de Oplysninger, som siden ere indkomne, anlangende de øvrige Gaders Bebyggelse, under Gaars Dato allernaadigst afgivne Resolution:

I. At

1. At Hummergaden og Dybensgade skal vedblive og udvides saaledes, at de allevegne faaer en Brede af 14 Alen.
2. At den saa kaldte Nellikegade ogsaa vedbliver og udvides til 14 Alen, samt forlænges i samme Brede indtil Hummergaden.
3. Men, som efter Kartet synes, at der bag Nellikegaden, saavel i Dybensgade som Hummergaden, bliver en liden Hus beliggende, saa maae sees derhen, at samme ved denne Leilighed bliver bebyggede.
4. Store Kirkestrædet og Endeløs skal imod den i Forslag bragte Gorgiørelse aldeles indgaae, og haver Magistraten at see til igien at udbringe disse Grunde saa got som mueligt.
5. Angaaende Hendrichsyrens Gang forskaffes ligesaa detailleret Beretning, som den, der efter vores Resolution af 14de hujus, i Henseende til Hummergaden og Dybensgade haver været forestrevet.
6. Læderstrædet udvides ligesom Compagniestrædet og lille Kirkestrædet blot til 14 Alen, i hvilken Brede den og efter Magistratens Forslag maae beholde den Flugt til Høibroestrædet den har.
7. Fortunstrædet udvides blot til 16 Alens Brede.
8. Alle Hjørner paa Huse til Gaden fikæres af til en Brede af 5 Alen, som Magistratens første Placat tilholder.
9. Paa hvilken Side i hver Gade det fornødne til sammes Udvidelse paa den bequemteste og mindst bekostelige Maade

Maade kan afgives, haver Magistraten med Stadens Bygmester og Conducteur at overlægge og fastsætte.

Det Kongelige Danske Cancellie den 20 August 1795.

C. v. Brandt,

Schow. Colbiörnsen. Reiersen.

Til

Kiøbenhavn's Magistrat.

I Anledning af de foransførte Forslage, Bemærkninger, samt Resultaterne af de Ventilationer, som i Henseende til det Lokale, og de ved Sagernes Behandling forefaldne Omstændigheder, og derved opdagede Tilfælde, og de i Følge samme fornøden fundne Afvigelser og nye Forestillinger m. m., havde Magistraten Tid efter anden modtaget Hs. Majestæts allerhøieste Resolutioner, hvorledes de afbrændte Gader igien skulle opbygges, og hvad Godtgørelse Huuseierne maatte tilstaaes for deres Grunde, som til Gadernes Udvidelse, enten for en Deel skulle afgives, eller naar de desformedelst ikke særskilt kunne bebygges, dem altsaa gandske afkøbes. Bemeldte Resolutioner lyder saaledes:

Pro Memoria.

Kiøbenhavn's Magistrats Forestilling, angaaende Beføstningernes Beløb, naar de imellem Heibroez og Færgestrædet værende Grunde blive udlagte, har man forelagt Hs. Majestæt, som derpaa under 26de dennes allernaadigst har resolveret saaledes:

"Cancelliet haver at tilmelde Magistraten, at Vi aldeles biesalde den af dem trufne Afford med Huuseierne

imel-

imellem Høibroez og Færgestrædet om deres Grunde, og kan de med det første vente Resolution, hvorfra de hertil behøvende 56422 Rdlr. (med Aftræk af det af de andre Grundeiere lovede Tilskud) skal tages. Angaaende denne Sums Tilveiebringelse, og hvad der udfordres til Badernes Udvidelse og Nedlæggelse, haver Cancelliet at henvende sig til Finants-Kommissionen. Og som endnu ingen Resolution er afgiven i Henseende til Heinrichsyrens Gang, saa vilde Vi, at denne imod den fastsatte Godtgjorelse skulde indgaae, og haver Magistraten igien at afhandle Aarealet saa godt som mueligt.”

Denne allerhøieste Resolution skulde man altsaa tiensktigt meddele Magistraten til fornøden behagelig Efterretning.

Det Kongelige Danske Cancellie, den 27 August 1795.

C. v. Brandt.

Schow. Reiersen.

Til

Kjøbenhavns Magistrat.

Pro Memoria.

Kjøbenhavns Magistrat har i en hertil indkommen Skrivelse indstilt: om ikke en almindelig Resolution maatte udvirkes saaledes, at de Eiere, hvis Grunde ved Indrykning til Badernes Udvidelse, tabe saa meget, at de, efter Stadsbygmesterens og Stadskonduktorens Skiønnende, ikke særskilt til noget Brug kunne bebygges, maatte tilstaaes samme Godtgjorelse for det hele Areal, som er bestemt for den Deel deraf, hvilken til Baden udlægges, og

at

at det Overblivende maae afhændes til den Priis, som derfor af de tilstødende Raboer efter Omstændighederne kan erholdes, hvilket da kommer til Afdrag i det, som Eierne for det Hele erholder udbetalt.

Da nu Hs. Kongelige Majestæt, efterat have ladet sig dette Forslag foredrage, har behaget ved Resolution af Gaars Dato aldeles at bifalde det samme. Saa skulle Cancelliet herved tjenstligst tilmelde velbemeldte Magistrat denne Kongelige Resolution, til behagelig Efterretning og videre søiende Foranstaltning.

Det Kongelige Danske Cancellie, den 22 Setbr. 1795.

C. v. Brandt.

Schow. Colbiörnsen. Reierlen.

Til

Kjøbenhavns Magistrat.

Pro Memoria.

Ved at tilstille de Herrer Professorer den udi Gienpart herved lagde Skrivelse fra det Kongelige Danske Cancellie af 22de September sidstleden, skulde vi have dem anmodet, at ville paa de Stæder, hvor Grunde maatte findes ved Indrykningen, at tabe saa meget, at de ikke til noget Brug særskildt kunde bebygges, søge at disponere de tilstødende Raboer til at modtage samme mod en billig Betaling, og, naar saadant ikke ved deres Mellemandhandel skulde kunde opnaaes, da at indberette os saadant, førend den tilstødende Raboer gives Anviisning paa hans Grund, og

det

det tillades ham at bygge, paa det at det fornødne i den Henseende kan vorde paaaset og afhandlet.

Kjøbenhavns Raadstue, den 2 October 1795.

Urne. Hiorthøy. Munk. Flindt. Schiött. Lange.
 Voltelin. Baadt. Kaashöl. Thomsen. Læssöe.
 Wofemoese. Mylius. Skibsted. Pontoppidan. Wulf.

Christian den Syvende af Guds Naade, Konge til Danmark og Norge, de Benders og Gothers, Hertug udi Slesvig, Holsteen, Stormarn, Dytmarcken og Oldenborg. Vor synderlige Bevaagenhed tilforn! Ligesom vi under 14 August sidstleden have iblant andet allernaadigst resolveret, hvorledes der skulde forholdes med den Erstatning, som de vedkommende Eiere tilkomme for det, som borttages af deres Grunde til adskillige Gaders og Pladfers Udvidelse og Regulering, og Vi end videre under 26 August sidstleden ved at bisalde den af Eder trufne Afford med Huuseierne imellem Hoibroes og Færgestrædet, om deres Grunde, have tilkiendegivet Eder, at I med det første kunde vente Bestemmelse, hvorfra de hertil behøvende 56422 Rdlr. (med Afstræk af det af de andre Grundeiere lovede Tilskud) skulle tages; saa have Vi ogsaa under sidstnævnte Datum befalet Vort Danske Cancellie, angaaende bemeldte Sums Tilveiebringelse, og hvad der udfordres til Gadernes Udvidelse og Medlæggesse, at henvende sig til den af Os under 2den May 1787, til at undersøge adskillige Finantserne med videre betreffende Gienstande, anordnede Kommission.

Efter at Vi nu have ladet Os foredrage, den af bes-
navnte Kommission, i Anledning heraf, med Eder førte
Brevvevling, saavelsom Kommissionens i Henseende til
denne Sag giorte Forslage, samt paa det næieste at have
overveiet samme, give Vi Eder hermed tilkiende, at Vi
allernaadigst ville have anordnet:

1. At de som have Erskarning for Grunde at vente,
skulde erholde samme i Obligationer, som udstædes fra næs-
te 11te December Termin, bære 4 pro Cento Rente fra
ovenmeldte 14de August, som den Tid, da Vi bestemte
Reguleringen, og som fra 11te Decbr. 1796 af kunde løs-
kyndiges til hver 11te Junii og 11te Decbr. Termin med
et Aars Opsigelse.

2. Da Anledningen, i hvilken disse Obligationer gi-
ves, er en Sag, der angaaer Staden i det Hele, autori-
sere Vi Eder hermed til at udstæde samme paa Stadens
Begne. Og

3. Tillsige Vi allernaadigst Vor Garantie, saavel for
Kapitalen som Renter, og tillade, at Renterne for det før-
ste maae forskydes af Vor Kasse, saalænge indtil det afgie-
res, hvorfra og hvorledes baade Kapital og Renter ud-
redes.

I øvrigt have Vi under Dags Dato anordnet en
Kommission, bestaaende af Vor Stats- og Finantse-Mi-
nister, Geheimeraad Brev Schimmelman, samt Justits-
raad og Committeret Dwe Malling fra Finants-Kommis-
sionens Side; Vor Conferentsraad og Deputeret Colbiørn-
sen, samt Justitsraad og Committeret Wormskiold fra Vort
Rentekammers Side; Eder, Statsraad og Vice-Borgeme-
ster

ster Flindt, samt Justitsraad og Raadmand Lange fra Magistratens Side, og af Stadens 32 Mænd, Bancodirektor Lars Larsen, samt Grosserer Jens Laurigen; hvilke Vi have befaleet at undersøge og tage i Overveielse, samt giøre Forslag om, hvorledes Udveie saavel til Kapital og Renter i ovenmeldte Tilfælde, som til Omkostningerne ved den nye Indretning af Stadens Brandvæsen, hvordom er nævnet i Vor Anordning af 17de Julii d. A. S. 13 kunne udfindes.

a. Ved Hielp af de Grunde, Vi allernaadigst have staaet Staden i saadan Hensigt.

b. Med Forøgelse i Stadens offentlige Indtægter eller Besparelser i dens Udgifter, samt muelige Forandringer i de Kilder, hvorfra bemeldte Indtægter drages. Og

c. Ved Ligning paa Staden, saavidt fornødent maatte findes; dog at dette sidste Middel paa ingen Maade anvendes, undtagen og for saavidt de 2de førstnævnte aldeles ikke findes tilstrækkelige til at tilveiebringe det fornødne. Derefter I Eder allerunderdanigst have at rette, og Bedkomme det fornødne til Efterretning at tilkiendegive. Hvad endelig angaaer den af Os tilfagte Garantie, da have I derom at henvende Eder til Vort Finants-Collegium, Befalende Eder Gud! Skrevet i Vort Kongelige Residents-Kiøbenhavn, den 27 Novbr. 1795.

Under Vort Kongelige Haand og Signet.

Christian Rex,

(L. S.)

C. v. Brandt.

Schow. Colbiörnsen, Reierfen.

Til
Kiøbenhavns Magistrat.

For

For nu at iværksætte Udførelsen af det saaledes bestemt, udnævnte Magistraten en Afregnings-Kommission, bestaaende af de samme Medlemmer som den forrige Regulerings-Kommission, og tillagde Kommissionen følgende Skrivelse af 5te Febr. 1796:

”Da det er nødvendigt, førend de Brandlidte, som tilkommer Erstatning for deres tit Gadernes og de offentlige Pladsers Udvidelse afgivne Grunde, kan blive samme meddeelt paa den ved Reskriptet af 27 Novbr. f. A. foreskrevne Maade, at de hver for sig maae forekaldes, og bekiendtgjøres, hvormeget den afgivne Grund i Kvadrat Maal netto beløber, hvad Godtgjørelse dem for dets Areal per Kvadrat Alen, efter de derom faldne Kongel. Resolutioner er tilstaaet, og hvad Erstatning for Tabet af Fundamenterne og ved Forandring af Vandrender og Brønde, dem efter derover tagne Burderings-Forretning og Fundamenternes egen Benyttelse, kan tilkomme, hvorover enhver derefter herfra bliver meddeelt et Afregnings-Beviis; men denne Forretning, om den i Magistratens Pleno skulde foretages, vilde forvolde en alt for stor Sindsfelse udi de øvrige Sagers Behandling, saa skulle vi herved tiensktligst have de heitærede Herrer anmodede, at ville, efter deres gode Tilbud, paa vores Vegne og fælleds Ansvar paatage sig samme, til hvilken Ende dem herved tilstilles en af Hr. Professor Rawert indrettet Protokol over alle de Grunde som gandske eller tildeels indgaae, med vedtegnet Forklaring for det Areal fra enhver afgaaer, for hvis Rigtighed han indestaaer, og hvis Eiere sølgelig tilkommer Erstatning; saavelsom Gienparten af de Kongel.

”Reso-

”Resolutioner i denne Sag, og ville det være nødvendigt, at vedkommende Grundeiere paalægges, at lade Ruderne af den overladte Grund borttage, og Pladsen ryddelig gjøre, førend de kunne vente at erholde Befaling derfor, enten i Obligationer eller Penge udleveret.”

I Følge foransførte, bleve Eierne af de Grunde, med hvilke Afregning skulde opgjøres, en efter den anden fremkaldte i Kommissionen, efterat de i Forveien vare underrettede om at medbringe Attest fra Stadskonduktøren paa Kvadrat Indholden af det Areal, hvorfor Erstatning skulde modtages; Attest fra Hof- og Stadsretten til at bevise deres Eiendomsret til Grunden; fra Assurance-Contoiret om Assurance-Summen; og fra Prioritets- og Pandthaverne skriftlige Samtykke til at modtage Afregnings-Beviis, og i Følge samme Beløbet paa Godtgjørelsen; ligeledes maatte hver levere den af de udmeldte Muurmestere foretagne Burderings-Forretning over Fundamenter og Vandets Forfløtning, hvor samme havde Sted. I Overensstemmelse med de saaledes fremlagde Attester bleve med hver især Beregningerne opgjorte, i den dertil indrettede Protokol, hvor da og blev tilføiet, hvad de derved havde at erindre eller indvende, og underskreve derpaa samme, tilligemed den Forpligtelse: at ryddelig gjøre Grunden eller det afgivne Stykke, og at opfylde og jevne samme med Gruus ligemed Horizonten, saa at intet var i Veien for Broelagningen.

Da Kommissionen i dens første Forsamling havde bragt i Erfaring, at de fremlagde Burderings-Forretninger for en Deel manglede den fornødne Oplysning, saa besluttede

tede Kommissionen derom at handle med Magistraten. I Anledning heraf forlangte Magistraten af Professor Meyn og mig Erklæring desangaaende.

I Overensstemmelse med foransførte, blev en Formular udkastet for Fremgangs-Maaden ved Opmaalingen og Beregningen, og da samme af Magistraten var antaget, med Begiering at underrette de alt udnævnte Mestere paa et Par Stæder om Maaden at opmaale og beregne Fundamenternes Kvadrat Indhold, saavel de der skulle forrykkes, som og af alle de øvrige paa Grunden befindende Fundamenter, for af disses Forhold til de 10 pro Cento af Brand-Assurancens, at udfinde Godtgjørelsens Beløb for de forrykkende Fundamenter; foretog vi i Overvarelse af ovennævnte Mestere, paa 2de Stæder en Anviisning, for at oplyse den dem forelagde Formular, som af Magistraten blev tilstillet vedkommende Mestere af saadant Indhold:

Pro Memoria.

Da de Taxations-Forretninger over Fundamenterne paa de Grunde, der til Gadernes Udvidelse skulde udlægges, hvilke fra de dertil udnævnte Mestere i Muurlauget hidtil ere indkomne, ikke findes at være forfattede saa oplyselige, eller indeholde saadan Forklaring om Fundamenternes Maal og Beskaffenhed, som det udfordres, naar Godtgjørelsens Bestemmelse derefter med nogen Visshed skal kunde bedømmes, saa maae vi herved have de Mestere, hvilke til slige Forretninger herefter maatte blive udmeldte, anmodede, at de derved vilde iagttage den Fremgangs-Maade, hvilken dem af Stadsbygmesteren og Stadskon-

duktøren ved nogle flige Forretninger paa Aastaderne er anvist, og i Overensstemmelse dermed udi enhver Forretning anføre Længden og Bredden af alle de Bygninger, som have staaet paa Grunden, samt Tykkelsen af Fundamenterne til hver Bygning særskildt, og deraf beregne samtlige Fundamenters Kvadrat Indhold paa den hele Grund. Ligeledes anføre Længde og Brede af de Bygninger, som forrykkes, tilligemed deres Fundamenters Tykkelse, af hvilke Maal disse Fundamenters Kvadrat Indhold beregnes. Godtgjørelsen for de Fundamenter, som blive forrykkede, beregnes da af det Forhold, som disses Kvadrat Indhold har til Kvadrat Indholden af alle Fundamenter paa Grunden, hvilke sidste, som forhen bestemt, ere ansatte til 10 pro Cento af Assurancens hele Summe. Til næiere Oplysning fremsættes følgende Exempel:

En Bygning til Gaden, hvis Brede er 12 Alen, og Dybde eller Brede 14 Alen, har et Fundament til Gaden af 1 Alens Tykkelse, er	=	=	=	12 □ Al.
Bagsiden 12 Alen lang 15 Tømm. tyk	=			7½ "
Et Hoved- Skillerum 9 Tømm. tyk	=			4 "
Begge Gavlene hver 9 Tømm. tykke	=			9 "

Tilsammen 32½ □ Al.

Bemeldte Forhuus har været assureret for 3000 Rdlr., hvoraf de 10 pro Cento 300 Rdlr. ere samtlige Fundamenternes Værdie, nu bortgaaer paa hver Side 5 Alen, hvorved det Heele, undtagen Gavlene, forrykkes, og altsaa maae godtgjøres for efterfølgende Fundamenter:

Det forreste og bageste Fundament	19½ □ Al.
Et Skillerum	4 "
Og det som af begge Gavlene bortgaaer	3 "

Er 26½ □ Al.

Som efter Proportionen beløber 244 Rdlr. 3 Mk. 11 Sk.

Var en Grund af den Størrelse, at der, foruden Forhuus, tillige var Side- og Baghuus, da beregnes ogsaa disse Bygningers Fundamenters Kvadrat Indhold, som lægges til den Summa 32½ Kvadrat Alen. Fra den da udkommende totale Summa fradrages som ovenmeldt 26½ Kvadrat Alen.

Efterfølgende Exempel, hvor en saadan partial Godtgørelse har Sted, oplyser nærmere Fremgangsmaaden ved en Hjørne-Grund, som har været assureret for 13000 Rdlr.

A. Forhuset mod N Gade.

For- og Bag-Siden hver 1 Al. tyk 19 Al.

6 Lomm. lang " " " 38½ □ Al.

Ende-Gavlen mod N Gade 1 Alen tyk,

8¼ Alen lang " " " 8¼ "

Den Østre Gavl og Portskillerummet, hver

18 Lomm. tyk " " " 12½ "

————— 59¼ □ Al.

B. Sidehuset imod M Gade.

For- og Bag-Siden, hver 1 Alen tyk,

32 Alen 20 Lomm. lang " " " 65⅔ □ Al.

Ende-Gavlen og et muret Skillerum, hver

8 Alen lang og 18 Lomm. tyk " " " 12 "

En Størsteen " " " 8 "

————— 85⅔ □ Al.

C. Baghuset.

Forsiden 18 Tømm., Bagsiden 9 Tømm.

tyk, $7\frac{1}{2}$ Alen lang = = 8 □ Al.

En Gavl 9 Tømm. tyk, 10 Alen lang = $3\frac{1}{2}$ = 11 $\frac{1}{2}$ □ Al.

D. Et Bindingsværks Sidehuus.

For- og Bag-Siden, hver 16 Alen lang,

Gavlene hver 4 Alen, af 9 Tømm. Tyk-

kelse gjør = = = = 15 □ Al.

Tilsammen 171 $\frac{1}{2}$ □ Al.

Til M Gades Udvidelse bortgaaer paa den Nordre Ende 2 Alen 4 Tømm., og Søndre 3 Alen 12 Tømm. derved forrykkes:

A. Forhuus-Gavlen imod M Gade = $8\frac{1}{2}$ □ Al.

Af For- og Bag-Siden = 5 = 13 $\frac{1}{2}$ □ Al.

B. For- og Bag-Siden af Sidehuset = $65\frac{2}{3}$ □ Al.

Storstenen = = 8 =

Af Skillerummet og Gavlen = 5 = 78 $\frac{2}{3}$ □ Al.

C. I Baghuset forrykkes af Forsiden = $2\frac{1}{2}$ =

D. For Fundamenterne i det Bindingsværks

Sidehuus 15 Alen, som ei igien kunde be-

bygges, beregnes de fulde = = 15 = 109 $\frac{1}{2}$ □ Al.

nu er 171 $\frac{1}{2}$ □ Alen 1300 Rdlr., altsaa bliver for 109 $\frac{1}{2}$ □ Al. 828 Rdlr.

Kjøbenhavn's Raadstue, den 30 Martii 1796.

Til

Muurmesterne Martens, Hans Møller,
Andreas Sihm, Henrich Delffs, Jo-
han Martin Qvist, Georg Adam
Gross, Thim Langemarek, og Johan
Hendrich Bachhaus.

Pro

Pro Memoria.

Ved at tilstille Kommissionen indlagde Bienpart af den Instruction, som vi under Dags Dato have meddeelt de Muurmestere, hvilte til Taxations-Forretninger over Fundamenterne paa de Grunde, der til Gadernes Udvidelse skulde udlegges, blive udnævnte, skulde vi ikke undlade at melde, at de allerede passerede, og indkomne slige Forretninger desuagtet kunde antages til Følge ved Afregningerne med vedkommende Grundeiere; men at derimod de, som herefter maatte indkomme, i Overensstemmelse med denne Forskrift maatte være indrettede, naar de ved Afregningen for gyldige skulde antages.

Kjøbenhavns Raadstue, den 30 Martii 1796.

Urne. Munk. Schiört. Lange. Voltelen. Baadt.
Kaasböl. Thomsen. Læssøe. Wofemoese. Mylius.
Skibsted. Pontoppidan.

Til

Kommissionen angaaende Afregningen
med de Brandlidte om Erstatningen
for deres afftaaede Grunde.

Ligeledes blev og af Magistraten tilstillet Vandmestrene en Forskrift for Taxationen over Vandets Forslötning, saaledes lydende:

Forskrift for Vandmestrene til Taxation over
Vandets Forslötning.

Da Taxations-Forretningerne over Beköstningerne ved Vandet paa de afbrændte Grunde, hvor Indrykning skal skee,

Pris. I Henseende til Fundamenterne, da var og Nies medet at komme den egentlige Værdie af de Fundamenter der bleve forrykkede, saa nær som mueligt. Godtgjørelsen kunde allene være sigtende til de gamle Fundamenter, og ikke til de nye, som i deres Sted skulde lægges; thi den, hvis forrige Bygning var af Bindingsværk, og der havde saa godt som slet intet Fundament, kunde ikke med Billighed vente at erholde saa stor Godtgjørelse, at derfor kunde lægges et saadant som en Grundmuur af forestrevne Tykkelse kunde udfordre.

Det kom altsaa ene an paa at kunne bestemme de gamles Bestaaffenhed.

I Regulerings Kommissionen havde man, til Forsøg paa at bestemme et Beløb for en Gades Indrykning, med Areal og Fundamenter, og dertil taget et Exempel i Vestergade, antaget denne Beregning som Regel: Man anslog Dybden af Fundamenterne paa dette Sted til 3 Allen; de ydere Mure af $2\frac{1}{2}$ Steens Tykkelse at koste med Materialier og Arbeidsløn, efter da værende Priser, per Kvadrat Allen 2 Rdlr. 11 Sk.; Mellem-Murene med Gavle $1\frac{1}{2}$ Streen, à 1 Rdlr. 24 Sk. Men til almindelig at besølges, fandtes denne Regel ikke anvendelig. De fleste vare og af den Formening, at det var rigtigst, at der foretoges af udnævnte Mestere en ordentlig Burderings-Forretning, hvilken og blev iværksat; men Udsaldet viiste, at Hensigten ikke derved opnaaedes. De indkomne Forretninger vare affattede efter beste Skionsomhed, og ikke efter nogen synderlig bestemt Regel, saa at Beregningernes Noiagtighed vare tilfældige, og derfor blev foranførte Instruction givet Muurmesterne.

Da

Da Grundens Dybde var paa forskjellige Steder meget ulige, sølgelig og Fundamenternes Høide, synes det at have været allerrigtigst, at man havde søgt Fundamenternes kubiske Indhold, og deraf beregnet Godtgjørelsen. Men da Fundamenternes Høide eller Dybde til den Ende skulde maales, og det vilde have været meget vanskeligt og usikkert at finde samme ved Eftergravning, og man lettelig kunde have søgt for dybt, ei at tale om, at denne Eftergraven var forbunden med mange Vanskeligheder og megen Tidsspilde, da der paa mange forskjellige Steder maatte have været graver, og endda uvis om den sande Høide; saa, for at undgaae de deraf flydende muelige Misligheder, foresloges, blot at søge Fundamenternes Quadrats Indhold, hvortil Maalingen faldt let og Beregningen ikke saa store Feil underkastede. Man kunde og lettere dømme om Rigtigheden, da Fundamenternes Overflader vare synlige og let at eftermaale.

Bed denne Leilighed var det ogsaa kommet under Qvæstion, om der burde tilstaaes nogen Godtgjørelse for Indrykning af saadanne Fundamenter, som enten vare saa bræstfældige, at de ikke kunde benyttes igien; eller som manglede den ved Bygnings-Anordningen foreskrevne Tyktelse for nye Fundamenters Anlæg.

Bed første Diekast kunde det vel synes rigtigt, at deslige Ciere ikke burde tilstaaes nogen Godtgjørelse for saadanne Fundamenter, som de dog alligevel vare nødte til at optage, hvad enten deres Grunde vare blevne indrykkede eller ei; men naar man derhos betænkte, at disse Ciere ligesaa vel som andre vare af Brandkassen blevne dekorterede

10 pro Cento af Brand-Assurancen for disse Fundamenter, der saaledes vare dem anviste som god Betaling for den skeete Dekort, saa blev det uden for al Tvivl, at Eterne, som ved Indrykning mistede disse Fundamenter, ogsaa havde Ret til at fordre den samme Betaling, som de selv havde modtaget dem for. De som da paa denne Maade erholdt mere i Godtgjorelse for deres indrykkede Fundamenter, end de virkelig vare værd, havde desuagtet endnu tabt mere ved den i Brandkassen skeete Dekort, saavel for Fundamenter som Ruderne. Paa Grund heraf var det da bestemt, at alle indrykkende Fundamenter, uden Hensyn til deres større eller mindre Soliditet, skulle beregnes til Godtgjorelse efter det foreskrevne Forhold.

I Henseende til den Post, at de der erklærede sig at ville benytte sine Fundamenter, skulle lade sig dekortere $\frac{1}{2}$ af Godtgjorelsen for Fundamenterne, og i andet Fald, skulle afleveres til Stadens egen Raadighed, da var saadant ikke allene forbunden med mange Besværligheder, baade ved Modtagelsen af samme, som og ved at optage, og igien afhænde dem ved Salg til andre; men Vedkommende yttrede sig alle misfornøiede dermed, hvorfor og Magistraten, efter Kommissionens Førestilling, indstillede til Hs. Majestæt, om ikke denne Dekort af $\frac{1}{2}$ maatte falde bort.

Under 9de April blev saadant bevilget ved en Kongelig Resolution af følgende Indhold:

Pro Memoria.

I Anledning af de Vanskeligheder, som ere forefaldne ved den begyndte Afregning med de Brandlidte, som skulde

af

afgive deres Grunde, har Kiøbenhavn's Magistrat i Skrivelse hertil af 6te denne Maaned indstilt, om ikke Fundamenterne, for hvis indeholdte Materialier der i Følgeden under 14de August f. N. faldne Kongelige Resolution skulde affortes $\frac{1}{3}$ Deel i den bestemte Godtgjørelse, hellere, da næsten ingen paa disse Vilkaar vil beholde dem, maatte overlades de Grundeiere, som ikkuns udlægge endeel til Gaden, uden Paastand om Betaling derved, imod at disse forbindes til, paa egen Bekostning, deraf at borttage, hvad i Gadens Broelægning maatte kunde være til Ginder, og at opfylde det udlagte med Gruus, ligesom med Horizonten, saa at Deforten af $\frac{1}{3}$ Deel allene fandt Sted for Eiere, hvis hele Grund affiøbes, naar de enten maatte befindes at have benyttet, eller herefter ville benytte Fundamenterne, samt at den Resolution, som herom tages, ogsaa maatte være gieldende til Fordeel for de Faa, med hvilke Afregning allerede er skeet. Efter at have ladet sig denne Sag foredrage, har det behaget Hs. Kongelige Majestæt ved Resolution af Gaars Dato, i alt at bifalde Forslaget. Cancelliet skulde altsaa herved tienskligt tilmelde velbemeldte Magistrat denne Kongelige Resolution til behagelig Efterretning.

Det Kongelige Danske Cancellie, den 9 April 1796.

C. v. Brandt.

Schow. Colbiörnfen. Reiersen.

Til
Kiøbenhavn's Magistrat.

Til

	Rdlr.	Mk.	St.	Rdlr.	Mk.	St.	
Snarens-Quarteer							
for Areal	"	7297	3	"			
Fundamenter	"	10360	4	9½			
Band	"	576	3	7			
					18234	5	½
Vester-Quarteer							
for Areal	"	29871	4	12			
Fundamenter	"	24309	2	11			
Band	"	687	4	13			
					54869	"	4
Nørre-Quarteer							
for Areal	"	20630	"	8			
Fundamenter	"	24349	4	3½			
Band	"	1889	3	"			
					46869	I	11½
Friemands-Quarteer							
for Areal	"	1701	5	4			
Fundamenter	"	1377	4	"			
Band	"	621	"	8			
					3700	3	12
		*) Summma			293443	3	6½

Kom:

*) At denne Sum faa nær stemmer overeens med et omtrent af 3 Tønder Guld, som jeg i Førstningen anslog Erstatningen til, maae mere tilskrives det Tilfældige end det Nøe. Imedens man endnu var i Beraadslagning for at bestemme sig til den tienligste Brede af de indrykkende Gader, forlangte Præsidenten af Cancelliet Geheimeraad Brandt af mig, ungefær at anslaae en Sum for den hele Beføstning efter den Gadebrede som sidst var foreslaaet, og som siden er bleven bestemt. Paa Grund

Kommissionens Forhandlinger, som bestod i 3de Protokoller, med vedlagde Dokumenter og vedfølgende Taxations-Forretninger med tilhørende Attester og Beviisligheder bleve derpaa i alt til Magistraten overleverede.

Saaledes søgte Kommissionerne i Forening med Magistraten, idelig og ved hver Leilighed, af deres anstillede Ventilationer, Undersøgelser og Bestemmelser, at udbringe et Resultat, der kunde bestaae med Stadens i Almindelighed, og hver angaaende Borgers Interesse og Fordeel i Særdeleshed. Ikke deskomindre var det Tilfældet her, som det ellers ofte er og altid maae være, at man af Mangel paa Kundskab og tilstrækkelig Oplysning om Sagen, dommer om det som seer, urigtigt; ei at tale om, hvad man vrangeligen fortolker for at laste alt. Den opmærksomme Tilskuer, som er uvidende om alle de mødende og ofte uovervindelige Hindringer, om alle de Vanskeligheder og Anstødsstene der skulle ryddes af Veien, kan og have Grund til at standse ved mangt, som man med Føie kunde have ønsket anderledes. Jeg vil derfor søge at oplyse en og anden Omstændighed der er mødt ved Udførelsen, og som har forvoldet det der har tiltrukket nogles og maa skee alles Misnoie. Jeg vil og kan kun anføre nogle, dem nemlig, hvorom man har spurgt mig, og forlangt Forklaring.

Før denne Ildbrand inderaf, forundrede alle sig meget over, hvorfor de meget stieue Bader og Grunde, udi

den Grund af de Beregninger, som til den Tid vare foretagne, opgav jeg ovenansførte Sum, som ved Approximation fandtes at ville udkomme, hvilken Sum Cancellies derpaa lagde til Grund for dets Underhandling med Finants-Kollegiet.

den 1728 afbrændte Deel af Staden, ikke bleve rettede og gjorde mere regulære, da dog dertil den Gang var saa god Anledning. Men ogsaa denne Gang forblev alt ligesaa skævt og uregelret som tilforn; hvilket har opvaakt hos mange for nærværende Tid ligesaa stor Forundring. Vore Efterkommere vil og sikkert sige det samme om os, som vi have sagt om hine vore Forgiængere. Ved nærmere Overveielse og Bekjendtskab med Tingene vil man finde, at den formeente Regulering ikke var muelig, uden overordentlige store Omkostninger.

Vi ville til et Exempel antage den afbrændte Strækning af skæve Grunde langs opad Amagertorv, og hele Bimmelkafstet igiennem. Disse Grunde ligge mellem sig efter deres Længde nogenledes parallelle. Den egentlige Skævhed som saameget vansker Forhusene eller Gadebygningerne, reiser sig deraf, at Gadeliniens Direktion overstkaar alle disse Grunde meget skævt eller paa skraa, saa at hverken Fremrykning eller Tilbagerykning havde kundet hiulpet betydeligt herpaa, naar ikke Linierne efter Grundenes Dybde kunde gives en bedre Retning; hvilket havde forvoldet en total Forandring og Omveltning i det gamle Anlæg. En stor Deel af de paa disse Grunde forhen staaende Bygninger havde Fundamenter fra den Tid, da man ødslede med Materialier, fordi man ikke vidste at give dem den netto fornødne Tykkelse; af hvilke nu værende Eiere strax kunde benytte sig. Fundamenters Forskyttelse eller Anlæg fra nyt af er forbunden med store Bekostninger og megen Tidsspilde. Foruden disse, havde Broelægning og Vandets Omlægning meget vildet, forøget Udgifterne. Regulering havde

havde altsaa ikke fundet have Sted, med mindre Staden havde tilkøbt sig det Hele, og igien parselleret Grundene ud til hver især, hvorved mange Vanskeligheder havde indfundet sig. Dette var denne Gang Aarsagen, hvorfor der ikke engang blev tænkt derpaa, har og sikkert været Aarsagen efter forrige Ildbrand.

Endskjønt den approberede Plan tilholdt, ikke at foretage nogen Forandring blot til Ziir for Staden, men at alt havde sit Forblivende ved de krumme Linier opad denne Side; saa vovede jeg ikke desto mindre at foreslaae Magistraten at rykke ud med Grunden No. 63 paa Hjørnet af Amagertorv og forrige Høibroestræde et Par Alen ud paa Amagertorv, saasom dens Dybde til Lærstrædet var meget liden, og endda skulde anlægge Straahjørner til Torvet og Lærstrædet, hvilket i Betragtning heraf blev indvilget, og denne, tilligemed de 4 næstliggende Grunde opad Amagertorv, udrykkede efter denne Linie, hvorved de forrige Bugter i denne Strækning bleve regulerede. Derimod foresandt mit Forslag med at rykke ud med den indgaaende Krumning af forrige store Færgestræde, saavidt som Aquaduken i Gaden det tillod, megen Vanskelighed; thi efter at det var bleven tilladt, modsatte sig dog Eieren af No. 40, hvis Grund itkun kom til at rykke frem med det ene Hjørne, og desaaarsag alligevel maatte forrykke sine Fundamenter. Eieren paastod derfor en betydelig Godtgjørelse for samme, og for de endda staaende hvælvede Kældere. Derimod rykkede de Grundeiere i Bugten, som derved profitterede nogle Alen villigen frem. Efter mange Deliberationer indvilligede Magistraten en Godtgjørelse

der-

derfor. Den meget indgaaende krumme Linie havde ellers mangfoldig vilddet vanzire denne skionne Plads. Bugten som endnu findes, har sin Grund deri, at Linien ikke for Aquadukens Skyld kunde komme videre ud.

Disse Omstændigheder indtraf paa flere Steder. De Eiere, hvis Grunde der laae tilbage og kunde rykke betydelig frem, forlangte ingen Godtgjorelse, de derimod som ikkun proffiterede lidet, vare ikke fornoiede med saadan Forandring. Desslige Kettelser, som ikke i Planen vare besaaede, maatte man ved Mægling og mildelig Akford drive igiennem. Heraf reiser sig Aarsagen, hvorfor de nye anlagde Gadelinier gaae saa besynderlig ud og ind i deres Flugt. Man har undret sig over, hvorfor man ikke har givet Bygninger, der for Størstedelen laae i en lige Flugt, en bedre Retning, saasom de i Wiingaardstrædet, og flere saadanne Steder. Men man har ikke tænkt paa, at naar en Grund's Linie blev forandret, maatte ogsaa dens Fundamenter det. Godtgjorelse derfor kunde man ikke beregne, dette havde været mod Anordningen, og af sig selv vilde Eierne det ikke. De vidste Gadernes bestemte Brede, gave derfor ikke det ringeste til Priis af sin Grund for en lige Flugt, og tvinge dem dertil kunde man ikke, saasom de havde Anordningens Medhold. Følgen blev altsaa denne: at den ny anlæggende Gadelinie fik samme Krumninger, som den gamle paa hiin Side; de bleve nemlig parallelle. Hvor Gadens Brede tillod at rykke noget ud paa samme, for at rette paa Flugten, fandt man sig i; men at rykke tilbage noget paa egen Grund, var det endog et Par Tommer, var enhver uwillig til.

Mit Forslag at sløise den smalle Række af Bygninger mellem Heibroestrædet og store Færgestrædet til en aaben Plads ansaaes i Forsikningen som et slygtigt og ikke noie nok overtænkt Indfald. Mange ansaae det endog vel dristigt at foreslaae de skionneste og meest nærsomme Pladser i Staden sløisede, og som i den Henseende vare ubetalelige. At Pladsernes Beliggenhed var fortrinlig fordeelagtig for deres Eiere, kunde ingenlunde undgaae min Opmærksomhed; men i det Dieblik jeg tænkte paa denne Forandring, havde jeg allene Stadens og ikke enkelte af dens Beboeres Interesse for Dinene; og da jeg holdt mine Bevæggrunde dem overveiende der kunde siges mod disse, fandt jeg det ikke betænkeligt at yttre en Mening, som jeg efter min Overbeviisning holdt for at vare rigtigst. Mit Forslag vandt derfor og høiere og allerhøiest Bisald. Dog var det som en Klausul anmærket, at Magistraten skulle søge at disponere de mod Pladsen stødende Grundeiere, hvilke saa meget vandt ved denne Forandring, til at understøtte Udførelsen af Forslaget med et frivilligt Bidrag. Som en Følge heraf, tegnede sig strax efterfølgende for høstfrevne Summer.

Banko-Kommissær Cramer har betalt	•	800 Rdlr.
Directeur Schults	•	500 "
Hørkræmmer Christian Stæhr	•	150 "
Klædekræmmer Carl Christian Borup	•	500 "
Klædekræmmer Jens Ibbe Jensen	•	100 "
Marta, sal. Bertelsens	•	100 "
Heimann Josefs Søner	•	150 "
Bager N. Rasmussen	•	150 "
Major Wilster	•	300 "

Tilsammen 2700 Rdlr.

Denne Sum var vel ikke klækkelig, ikke desto mindre var der gjort alt for at gøre det øvrige Tilskød af Staden saa lidet trykkende som mueligt.

Til Nytte og Ziir for denne Plads, insinuerede jeg Magistraten et Udkast og Overslag paa at forflytte Bandspringet fra gammel Torv, som nu, da der intet symmetrerer derimod paa den anden Ende af Nyetorv, og førstnavnte Torv, hvor den meste Lummel er af Bønder og Bøgne, formedelsk dette Bandspring er saare snævert, just ikke er saa passende. Jeg havde i min Tegning viist, hvorledes Bitterværket, Basinet og den runde Fod, hvorpaa Bandkummen hviler, kunde benyttes, og hvad Tilserning endnu maatte gøres, for at give det Hele Form af et Monument tillige, der kunde vidne om denne Ildebrand, og at Staden fik ved denne Anledning denne skønne Plads. Jeg havde inventeert Basinet og Springvands-Kørene saaledes, at enhver med Lethed kunde betjene sig af Vandet, ved at lade det astrappe, eller og springe i noget, og paa den Maade være til Gavn for Publikum, og ei blot til Lyst. Men formedelsk Omkostningerne, der beløbe sig efter Overslaget til 1600 Rdlr., blev mit Project ikke antaget; men i dets Sted indvilget, at 2de Poster skulde hensættes paa Pladsen til almindelig Brug.

I Henseende denne Pladses Navn, har og Meningerne været deelte. Forrige Politimester Hr. Etatsraad Cold holdt for, at det var rigtigst, at den skulde hede Söibroes-Plads; hvorfor og Hr. Directeur Schulz lod dette Navn sætte paa sin Gaard paa Hjørnet af Pladsen og Læhrsædet. Ikke desto mindre vedbleve de fleste at kalde den nye Amas-

ger-Torv. Nærværende Politimester Hr. Justitsraad Haagen er af den Mening, at denne Plads bør kaldes nye Amager-Torv, allerhøjest man har i Sinde at forflytte Torvet, eller de Sælgenes Stæder fra gammel Amager-Torv hen paa denne Plads. Og da man under dette Navn forstaaer et Sted, som er bekiendt for at der sælges af Amagerne al Slags Grønt, foruden endeel andre Boder, og denne Handel nu bliver forlagt; saa vil det og vel blive derved, at denne Strækning herefter bliver kaldet nye Amager-Torv.

Forslaget om ikke meer at opføre Raadhuus paa dets gamle Tomt, fandt heller ikke alles Bisald. Benyttelsen af de gamle Fundamenter, og de hvelvede Kiellere, hvilke man troede ogsaa at kunde benytte, anførte man som Argument, hvorfor Raadhuset burde forblive paa sit gamle Sted. Ikke desto mindre fandt mit Forslag Gehør. Hvad og Staden har vundet i Skionhed ved denne store og herlige Plads, falder hver Mand i Minde, og ikke mindre have de angrændsende Beboere profiteret ved denne friere Udfigt.

Allevegne hvor Linierne mellem Naboerne vare krumme, og havde Bugter og smaae Huffer, har jeg gjort mig Umage for, at de ved Forening mellem sig skulle antage en ret Linie, saaledes at hver gav lige Grund; hvilket og har lykkedes mig nogle Steder, men for største Deel kunde saadant ikke skee, formedelst Fundamenterne som derved bleve forrykkede, og af hvilke man ellers kunde betjene sig. Paa andre Steder bleve Naboerne ikke enige om Linien; enten lagde den ene eller og den anden Hindringer i Veien.

Wiingaardstrædets frem og tilbage springende Flugt, har tiltrukket sig Alles Opmærksomhed. Det er Publikum ubegribeligt, at denne nye Gadelinie gaaer frem og tilbage. Aarsagen hertil ligger i Besparelsen, som Regulerings-Kommissionen bestandig maatte have for Dinene. Den Nad Bygninger som skode lige over for Nicolai Kirkegaard, vare næsten alle nye opbyggede for Branden, og havde sølgelig gode Fundamenter, hvis Godtgjørelse tillige med det for Arealet, var bleven betydelig. Man raisonerede altsaa saaledes: Paa Kirkegaarden som Staden har udlagt til Kirken, og Staden igien maae anvise Sted til samme, naar den, efter alles Ønsker, bliver forlagt uden for Staden, udvides Gaden med liden Bekostning. For Arealet, som af Kirkegaarden blev udlagt, blev nemlig betalt ikkun 4 Mk. per Quadrat Allen, istedet for at der paa den anden Side skulde været betalt 4 Rdlr. per Allen, og derforuden en betydelig Sum for Fundamenterne. Da man nu vandt ved at rykke ind paa Kirkegaarden, agtede man ikke paa, at denne Gade gik krum, ligesom saa mange andre.

Forspringet som forrige Steenbukt Gaard No. 253 ved Stranden har mod Fortunstrædet, har samme Aarsag. Denne Grundts søvare Fundamenter, og samme Steds høie Grundtært, havde ikke lidet vildet forøge Bekostningerne for de andre Forandringer, som absolut vare nødvendige.

Betreffende de Gader der bleve undtagne for Udvidelse, eller de Bevæggrunde mod sammes Indrykning, da er derom allerede foran givet Underretning, og de grundede Aarsager anførte Kommissionen havde til at bygge dens Forestilling paa,

paar, om at fritage disse Gaders Grundeiere for Indrykning, hvorom de og indstændigen ansøgte, baade for at vinde Tid, som og for at skaane deres snævre og indstrængede Grunde eller Tomter.

Disse her anførte Bevæggrunde for de Beslutninger der ere bragte i Udøvelse, og hvorom man har yttret Meininger der gave tilkiende, at man om disse her anførte og andre lignende Tilfælde, ikke have kundet domme rigtig, fordi den fornødne Dplysning manglede, haaber jeg vil være fyldestgiørende. Jeg vil i det Følgende stræbe at vise Midlerne der ere brugte, for at lette og befordre Udførelsen af den lagde Plan, samt hvilke Foranstaltninger der bleve føiede, for at tilveiebringe den fornødne Fonds, og dens Afbetaling igien.

Under 27de Nov. 1795 var af Hs. Majestæt Kongen nedsat en Kommission, for at undersøge, hvorledes de Fonds kunde tilveiebringes, der ville medgaae til Erstatning for dem af Stadens Indvaanere, der til Gadernes Udvidelse maatte afgive en Deel eller alt af deres afbrændte Grunde; samt til at bestride Omkostningerne ved Brandvæsenets bedre Indretning. Og hvorvidt saadant kunde skee ved Forøgelse af Stadens offentlige Indtægter, eller Besparelse i dens Udgifter.

Som en Følge af denne Kommissions Undersøgelser og Forslage, blev under 20de April 1796 udnævnt Kommissionen for de Fonds, som ere henlagde til at afbetale de til Gadernes Udvidelse afkøbte Grunde. Det Kongel. Kommissorium lyder saaledes:

Til

Kammerherre og Overpræsident Hr. Christian Urne, Statsraad og Vice-Borgemeester Johan Thomas Flinde, Justitsraad og Kommitteret Ove Malling, Justitsraad, Raadmand og Raadstueskriver Svenning Lange, Assessor i Finans-Kollegium Christian Wilhelm Lange, Bankedirector Lars Larsen, og Grosserer Jens Lauritzen.

Christian den Syvende. Vor synderlige Bevaagenhed tilforn! Under 27de November f. A. befalede Vi Oss elskelige Statsminister og Geheimeraad Hr. Ernst Henrich, Greve af Schimmelmann, Konferentsraad og Deputeret Jacob Edvard Colbjørnsen, Dig Statsraad Flinde, Justitsraad og Kommitteret Peder Wormskjold, Eder Justitsraaderne Malling og Lange, Bankedirector Larsen, og Grosserer Lauritzen, at sammentræde i en Kommission, for at undersøge, og giøre Forslag om, hvorledes Erstatningerne til dem, som til Gadernes Udvidelse i Vor Kongelige Residents-Stad Kiøbenhavn tabe af deres Grund, samt Beføstningerne til det nye og forbedrede Brandvæsen, kunne udredes og afbetales:

1. Ved Hielp af de Grunde, som Vi ved Resolutionen af 11 Septbr. f. A. have skienket Staden i Rosenborg Hauge, saavelsom de 2de ved Gammelstrand og Hyskenstrædet beliggende Grunde af de afbrændte Præsteboliger.
2. Ved Foregølse af Stadens offentlige Indtægter, eller Besparelse i dens Udgifter, samt muelige Forandringer i de Kilder, hvoraf Indtægterne drages, og

3. Ved Ligning paa Staden, saavidt fornødent maatte be-
findes.

Iden fra bemeldte Kommission, i Følge heraf, ind-
komne, og Os foredragne Forestilling, har samme meldet:
at Erstatningssummen til dem, som til Gadernes Udvidelse,
tabe af deres Grund, formenes, at ville blive omtrent
300000 Rdlr., og Beføstningerne til det nye Brandvæsens
første Indretning omtrent 30000 Rdlr.; men at der, til at
tilveiebringe disse Kapitaler, strax ingen Muelighed vides,
hvorfore der maatte sørges for en aarlig Indtægt, ved
hvilken Renten kan udredes, og Afbetalingen skee successtive
i en Rad Aar, dog uden nogen Udgift paa Stadens Gaar-
de og Huse, da disse nyligen, formedelst Brandassurancen,
ere paalagte en betydelig Afgift mere end forhen. Og i
Doereensstemmelse hermed, har Kommissionen indstilt, at
der til disse Summers Tilveiebringelse, uden Ligning paa
Stadens Gaarde og Huse, maatte indrettes et Afbetalings-
og Rentefond, ved Hielp af de offentlige Indtægter, Sta-
den nu har, eller af dens Eiendomme, ved disses Forbe-
bring og bedre Benyttelse, kan udbringes, og at deels for
dette Afbetalings- og Rentefond, saalænge det er nødven-
digt, deels til Forøgelse i Stadens Indtægter, naar hiin
Gield er afdraget, maatte søies følgende Indretninger og
Foranstaltninger:

1. At de Staden ved ovenmeldte Vor Resolution af 1ste
Septbr. f. A. skienkede Byggepladse i Rosenborg Hauge,
samt de 2de Grunde til de afbrændte Præsteboliger maatte
realiseres.

2. At det Staden tilhørende Vidstruppe Gods maatte i Overensstemmelse med de Grundsætninger, som i de senere Tider paa adskillige deels offentlige, deels private Gudsfer, ere fulgte, gives en baade for Gudssets Besboere, og for Staden fordeelagtigere Indretning.
3. Af de Staden tilhørende Grunde uden for dens Porte, bebygte, og ubebygte maatte tilbydes de nærværende Fæstere til fuld Eiendom, eller og paa anden bedre Maade benyttet.
4. Af de Staden tilhørende og længere bortliggende Bønger, nemlig Raadmands-Bangen og Nye-Bangen, samt de trende som have i Fæste af Bryggerne, Bognmændene, og Slagterne, især de trende sidstnævnte, der nu bære en aldeles ubetydelig Afgift, maatte søges enten ved forholdet aarlig Afgift, at gøres saa nyttige, for det første, for Afbetalingsfondet, og siden for Stadens Kasse, som disse Jorders Værdie i nærværende Tid giver Formodning om, at de kunne blive, frem for hidtil, og Omstændighederne ellers tillade.
5. At naar til den jevnlige Exerceerplads for det Militære herefter, som hidtil, anvendes de betydeligste Fælleder, nemlig Øster, Blegdams og Nørre Fælleder, de øvrige Fælleder maatte indfredes, og benyttes paa den fordeelagtigste Maade.
6. At de hidtil ved Kiøbenhavns Porte erlagte Passagepenge maatte forandres til Vej- og Broepenge, samt erlægges i Overensstemmelse med Forordningen af 15 Febr. 1786, imod at garantere Renovations-Kassen dens af Passagepengene hidtil havde aarlige Indtægt af 6000 Rd.

7. At den Ns elskelige Justitsraad Mathiesen i Bor Stad Altona, som forhen varende Borgemeester i Kiøbenhavn af Stadens Kasse tillagde Pension af 700 Rdlr. maatte fra 1ste Januarii d. A. overdrages paa Pensions-Fondet, og en lige Sum af Stadens Kasse aarlig udtalles til Afbetalingsfondet.
8. At Stadens Kasse fremdeles maatte udbetale de 7000 Rdlr., Veiens Vedligeholdelse efter et Giennemsiget af 10 Aar har kostet, og at der i Henseende til sammes Tilstandsattelse for Fremtiden maatte overlægges med Bor-Bei-Kommission om en mindre kostbar Plan, samt at det, som derefter maatte blive tilovers, skulle komme Afbetalingsfondet tilgode.
9. At til samtlige forbemeldte Indtægter for Afbetalingsfondet end videre maatte søies:
 - a. Det som herefter i Stadepenge, især formedelst Torvenes Udvidelse formodentlig vil kunne indkomme.
 - b. Af de Omkostninger, som hidtil ere medgangne til Raadhusets og Slutteriets Vedligeholdelse aarligen 1300 Rdlr. fra 1ste Julii f. A.
 - c. Assurancesummen for Raadhuset og Slutteriet, og denne Sum nu for Tiden kun forskudsvis, da samme i Tilfælde af, at den maatte udfordres til et nyt Raadhuus og Arresthuus, blev fra Afbetalingsfondet at give tilbage, og da at udredes af dens øvrige Hjelpekilder.
 - d. Det halve af Renovationskassens aarlige Overskud fra 1ste Januarii 1799, og

e. Besparelsen ved de offentlige Rendessteenskifters og Dødsstifters Licitation fra 1ste Julii d. A. Alt under de høiere Bestemmelser, som Forestillingen, hvoraf her ved følger en rigtig Gienpart, nærmere udviser.

Da nu derhos er foreslaaet, at der, foruden en Kommission, til at paatage sig Interims Bestyrelsen af det Bidstruppe Gods, i hvilken Vi under Dags Dato have befalet Dig Kammerherre Urne, de 2de Deputerede i Bort Rentekammer, Konferentsraaderne Hansen og Colbiørnsen, Dig Etatsraad Flindt, Justitsraad og Kommitteret Wormskjold, samt Eder Justitsraad Lange, Bankedirector Larsen og Grosserer Lauritzen at indtræde, skulle tillige nedsættes en Kommission for ovenmeldte Afbetalings- og Rentefond. Og Vi, efter nøie at have overveiet samtlige foreslaagne Poster, i alt bifalde dem; Saa er hermed Vor allernaadigste Villie og Befaling, at I sammentræder som Kommissarer, for at indrette og bestyre ostmeldte Afbetalings- og Rentefond; til hvilket Niemeed Vi efter de i Forestillingen anførte Grundsætninger, ville have Eder be- myndigede til:

1. At bortselge de af Os skienkede Rosenborg Hauges Grunde, og de 2de Præsteboligers Grunde.
2. At afhandle og slutte Foreninger om Eiendoms Overdragelse, eller nye Fæste mod høiere Afgift af samtlige Stadens Grunde, Bænger og Fælleder, saavidt disse sidste kunne blive til Eiendom eller Fæste at overdrage, naar Stadens Kasse bliver forsikret dens hidtil af disse Eiendomme havte aarlige Indtægt.

3. At imodtage samtlige bestemte og ubestemte Summer, som i foransførte Indstillingspunkter ere foreslagne at henlægges til Afbetalingsfondet, samt at bestyre og anvende dem paa bedste Maade til deres Niemeed.
4. At foranstalte de nye Veie og Broepenges Oppebørsel ved antagne Folk, eller ved Forpagtning saaledes som fordeelagtigst, og af samme at afgive den bestemte aarlige Sum til Renovationskassen.
5. Imod de 7000 Rdlr. aarlig af Stadens Kasse, om hvilke i det foregaaende er meldet, at foranledige efter Overlæg med General-Vei-Kommissionen det fornødne iværksat, i Henseende til Stadens Veiarbejde, med saadan Indstrækning i Bekostningerne, at et Overskud af 2000 til 3000 Rdlr. aarligen for Afbetalingsfondet kan have, og Veiene dog til Fornødenhed istandholdes, baade med nyt Arbejde og med Reparationer; samt
6. Saafernt I under Eders Forhandlinger maatte kunne udfinde nogen nye Indtægtskilde for Fondet, eller nogen bedre Benyttelse af dem, den anvises, eller noget i anden Maade, hvorved Fondets Niemeed i kortere Tid kunde opnaaes, da derom at giøre Forslag til Bort Danske Cancellie.

Naar I have tilendebragt de Eder saaledes befalede Forretninger, have I at afgive samtlige Eders Protocoller og Documenter, tilligemed Bestyrelsen af de Eder anbetrede Eiendomme og Fonds til Kiøbenhavns Magistrat; ligesom I og haver, saalænge Kommissionen vedvarer, aarligen igiennem Bort Danske Cancellie til Os at indgive Beretning om Fremgangen i Eders Forretninger, af hvil-

ken Beretning Magistraten skal meddeles en Gienpart til Underretning for sig og Stadens 32 Mænd.

Til at føre Protocollerne, og forrette Secretariatet i ovenmeldte Kommissioner, ville Vi herved udnævne for Realisations-Kommissionen, Fuldmægtigen i Bort Finants-Kollegium, Peder Federsen, og for det Bidstrupske Godsæs Administrations-Kommission Fuldmægtigen i Bort Rentes Kammer, Emanuel Ravn, hvilke Vi ville, at skulle for deres Arbeide i Kommissionerne, saalænge de vedvare, nyde af Realisationsfondet hver aarlig 200 Rdlr.; fremdeles ville Vi, saalænge disse Kommissioner vedvare, bevillige, at, der af benævnte Realisationsfond maae udredes 300 Rdlr. til en paalidelig Fuldmægtig, som Du Justitsraad Lange efter Befindende kan benytte Dig af til Lættelse i Dine sædvanlige og nu overtagne Forretninger. I øvrigt er Bort Finants-Kollegium fra Bort Danske Cancellie tilmeldet Vor Resolution om, at den, Justitsraad Mathiesen af Stadens Kasse tillagde Pension af 700 Rdlr. herefter skal udredes af Pensionsfondet. Tilligemed ovenmeldte Kommissions Forestilling, følge ligeledes de øvrige indsendte Beregninger og Oplysning til Afbetiening under Eders Forretninger. Derester I Eder allerunderdanigst have at rette. Befalende Eder Gud. Skrevet i Vor Kongel. Residents-Stad Kiøbenhavn, den 20 April 1796.

Under Vor Kongelige Haand og Signet.

Christian Rex.

(L. S.)

C. v. Brandt.

Schow. Colbiörnsen, Reiersen.

Disse

Disse her benævnte Poster indeholde de Rulder, der skulle tilveiebringe den Sum, som til Afdrag paa Erstatningsfonden aarligen skulde udredes, alt i Dvereenstemmelse med den lagde og her bekiendtgjorte Plan, samt i Hensyn til de Forudsætninger om Besparelse og nye Indtægtskilder. Kommissionen som til denne Plans Udførelse er nedsat, foretog strax de Forandringer ved den hidtil brugte Bestyrelse, der meest og fordeelagtigst stemme overeens med dens Niemed.

For at sætte mine Læsere istand til at domme om, hvorledes, hvorvidt og omtrent naar Erstatningsfonden kan ventes at vorde afbetalt, vil jeg anføre en ekstraheret Beretning af den Indberetning, som Kommissionen er paalagt aarlig at indkomme med til Hs. Majestæt Kongen, om dens Fremgang og Foranstaltninger, til nærmere Kongelig Approbation.

For Aaret 1797 indsendte Kommissionen en Beretning om dens til den Tid gjorte Fremgang, og deri meldes: at Kommissionen henfører sine Activa til 3 Klasser, nemlig:

1. Dem, som allerede ere ophørte at være Indtægts-Rulder.
2. Dem, som i Tiden kunne forventes at vorde udbragte til ny Indtægt; og
3. dem, som allerede afgive Indtægter for Erstatningsfonden.

Til den første Klasse henføres Overskudet af Port- og Passagepengene ved Kiøbenhavns Porte, hvorom Kommissionen havde giort Forslag, i Følge hvilket og Forandringen med disse Penges Erlæggelse Overskudet skulde beløbe sig til 1600 Rdlr. Men da samme ei af Hs. Majestæt blev

blev bifaldet, falder den anslaaede og ansførte Indtægt bort.

Kommissionen henregne og til denne Klasse det Halve af Renovations-Kassens aarlige Overstud fra 1ste Januar 1799, som blev anslaaet til 500 Rdlr. aarlig; men da Kassens Indtægt vil formindskes formedelst de Gaaendes fritagelse for at erlægge Portpenge, vil maaskee Overstudet falde bort, og kan derfor ikke bringes i Anslag til Indtægt.

Til den anden Klasse henfører Kommissionen:

1. Den Strækning af Rosenborg Have *), som Hs. Majestæt Kongen skienkede Staden til Byggeplads. Kommissionen har udsat Salget af disse Pladse, saalænge der endnu laae saa mange afbrændte Grunde ubebyggede. Imidlertid er den fornødne Opmaaling og Plan dertil affattet.

2. Det

*) I Følge Kongel. Resolution af 26de August 1795 skulde af Rosenborg Have udlægges et Stykke parallel med Adelgaden, fra Gottersgaden indtil Sølgaden, i en Brede af 69 Alen. Denne Strækning skulde inddeles i passende Byggepladse, og bebygges med Façade ud mod en, mellem Haven og disse Pladse, anlæggende Gade af 20 Alens Brede, og stødende med de opførende Bygningers Baghuise, mod de fra Adelgaden. Denne ny Gade, som strækker sig i Længden fra Gottersgaden til Sølgaden, gives ved en Tvergade Kommunikation med Sorte Christianskrog, i lige Brede med Dronningens Tvergade. Efter Opmaaling findes Længden af denne Strækning 644 Alen, og indeholder 44436 Kvadrat Alen, foruden den som skal udlægges til Gade.

2. Det Bidstrupske Gods som Staden er tilhørende, og som ved Arvefæster er overdraget Gaardsbrugerne mod vis aarlig Afgift. Forinden den for dette Gods nedsatte Kommission kan foretage nogen Forandring i den Plan, efter hvilken Arvefæster ere udstadde, og Indkomsten derved fixeret til 7000 Rdlr., uden Hensyn til de Forbedringer, som ved Godsset kan foretages, vil ingen Indtægt tilflyde Erstatningsfonden.

3. Stadens bebyggede og ubebyggede Grunde, som uden for dens Porte ere beliggende, med samt dens Bænger og Fælleder, hvilke enten ved Salg til Eiendom eller Bortfæstning til høiere Afgift skulle udbringe et Overflud over nærværende Afgift, til Bedste for Erstatningsfonden. Kommissionen havde en Plan under Arbejde for Jordernes bedre Benyttelse, og de Vilkaar, paa hvilke de til Eiendom eller Fæste kunde overdrages, og forinden dem var fuldført, indlod den sig ikke med de Enkelte, som derom alt havde anmeldt sig. Da den Opmaaling og Jordarternes Bonitering, som Kommissionen havde foranstaltet, var tilendebragt, kunde den med Planens Udførelse snart giøre Begyndelse.

Kommissionen har søgt ei allene at konservere den Leilighed, som Stadens Indvaanere har havt til at faae deres Creature græssede, men endog til at forskaffe bedre Græsning, og har derfor antaget til Bestemmelse, at der til hvert Hoveds Græsning, Umager Fælled undtagen, skulde regnes $1\frac{1}{2}$ Tønde Land; og da der paa denne Maade ikke kunde græsses faa mange Hoveder som tilforn, maatte en Forhøielse stee fra 1 Rdlr. 4 Mk. til 3 Rdlr. for en Koe,

og fra 2 Rdlr. til 4 Rdlr. for en Hest. Ved denne Operation troede Kommissionen at have vundet 206 Rdlr. 20 Sk. aarlig, da Græsspengene, efter et Middeltal af 10 Aar, hidtil ikkun har indbragt 1060 Rdlr. 36 Sk. aarlig, men i det afvigte Aar 1266 Rdlr. 56 Sk.

Af de Jorder som ere blevne fæsteledige, har Kommissionen bortforpagtet paa 10 Aar saadanne som ellers maatte have henlagt udyrkede, og deraf ingen Afgift være bleven erlagt.

Forpagtningens Afgift af disse beløber sig til 720 Rdlr.
 Forrige Afgift i Forpagtning paa Livstid var 773 "

53 Rdlr.

Hvad her indbringes mindre, maae vindes fordoblet, naar Jorderne til ny Fæste ere opdyrkede.

Til den tredie Klasse henføres :

1. De afbrændte Præsteboeliger, og andre ved Indrykning tiloversblevne Grunde, som af Kommissionen ere solgte ved offentlig Auction til Byggepladsse tilsammen for 9202 Rdlr. 16 Sk. For denne Sum har Kommissionen Pant i Bygningerne.
2. Justitsraad Matthiesens Pension 700 Rdlr. som fra 1ste Jan. s. A. er falden Erstatningsfonden til Indtagt.
3. I Følge Kongel. Resolution paa General Veikommissionens Forestilling af 23 Nov 1796, efter hvilken Stadsens Veie herefter skulle vedligeholdes for 5000 Rdlr. aarlig, bliver Besparselsen om Aaret at regne til 2000 Rdlr.

4. De besparede Omkostninger ved Raadhusets og Sluttesriets Vedligeholdelse, i alt 1300 Rdlr. aarlig, fra 1ste October 1797 at regne; thi paa det som var forfalden fra 1ste Julii 1795 indtil ult. Sept. 1797, har Magistraten fundet sig besejet til at giøre Indsigelse. Dog har Magistraten heri for saavidt frasalidet denne Paa-stand, at den af de 2925 Rdlr., som i ovenmeldte Tid vare henfaldne til Erstatningsfonden, udbetaler 595 Rdlr. 76 Sk.

5. Assurance-Summen, som udgiør

for Raadhuset	"	"	"	22400 Rdlr.
for Slutteriet	"	"	"	4000 "
				26400 Rdlr.

Hvorpaa er indbetalt i 1796 og 97: i Kapital, Renter og Annuiteter 22601½ Rdlr. Kommissionen anmærker, at den ikke seer sig i Stand til at naae sin Hensigt med at afbetale paa Kapitalen, førend Aar 1801.

Den beretter fremdeles, at Renterne af de udstædte Obligationer for de til Udvidelsen af Gaderne affiøbte Grunde, ere af Magistraten udbetalte ved Hielp af de Forskudde, som af Hs. Majestæts Kasse ere requirerede, og som i alt have udgiort 22000 Rdlr. Herpaa er igien afbetalt 17000 Rdlr., følgelig skyldte Fondet herpaa

5000 Rdlr.

derimod har Kommissionen afbetalt paa Kapital Gielden

4653 "

som ere komne til Afdrag paa de af Hs. Majestæts Kasse forskudte 17253 Rdlr. til Brandvæsenets nye Indretning;

altsaa blev herpaa allene et Deficit af

347 Rdlr.

Fonden er ellers kommen til Indtægt det sparede for Bedligholdelsens Omkostninger for Raadhuset og Sluttoriet fra 1ste Julii 1795 til ult. Sept. 1797, i alt 2925 Rd.

og efter Kammerens Extract for Jordafgifter 275 = 38 St.

	3200 Rd. 38 St.
hvortil lægges Kassebeholdningen	4000 " " "

Tilsammen 7200 Rd. 38 St.
 Saavidt Kommissionens Indberetning til Hs. Majestæt for Aaret 1797.

Om det Passerede i Aaret 1798 indberetter Kommissionen: at den endnu ikke har bragt det saavidt, at den med Bished kan skionne, hvorvidt de anviste Kilder ville vende tilstrækkelige til at udrede den Fond, som til Erstatning og Brandvæsenets Indretning er anslaaet til 318800 Rdlr.

De til Indtægt anviste Kilder har Kommissionen bragt under 2de Hoved-Klasser, nemlig:

1. De af hvilke der først i Tiden kan ventes Indtægt.
2. De af hvilke Indtægter allerede haves.

Angaaende de til 1ste Klasse henhørende Indtægts Kilder, gives følgende Forklaring:

a) Med Salget af Rosenborg Have er det Fornødne besørget, kun er der intet afgjort, hvorledes det skal forholdes med den Lybningsret, som de paagrændsende Naboer have, desangaaende staaer Kommissionen endnu i Correspondence med Rentekammeret.

b) Angaaende det visrupske Gods, som Administrations-Kommissionen indberettet, at samme har indbetalt i

den

den Kongel. Kasse 3200 Rdlr., som tildeels ere indkomne for nogle Jorders Salg, men tildeels Overskud. Renterne af denne Sum kan kun komme Afbetalingsfondet til Indtægt, saasom Kapitalen selv endnu kunde behøves til Godset i uforudseete Tilfælde.

Andre Bespareser har man endnu ikke fundet tilveiebringe Kassen til Indtægt.

Angaaende de til 2den Klasse henhørende, hvorunder Stadens Jorder, gives følgende Beretning:

I Følge den Plan, som allerede er indleveret, har Kommissionen ladet de af 5 Lønder Lands Størrelse udparcellerede Jorder opdraabe ved offentlig Auktion til Forpagtning paa 15 Aar. Efter visse opgivne Vilkaar er der i forrige Aar bortforpagtet 197 Edr. $5\frac{1}{2}$ Skppr. Land, hvoraf indbringes i aarlig Afgift 1757 Rdlr. 34 Sk., isteden for at samme tilforn kun indbragte 405 Rdlr.

Ved de allerede afhændede bebyggede Grunde til Eiendom, har man erfaret, at den Rekognition, som Stadens Kasse er reserveret ved Forandring af Eier, udgjør for de folgte 8 Grunde 128 Rdlr., isteden Indsæstningen var tilforn kun 29 Rdlr. Afgiften var tilforn 52 Rdlr. 48 Sk.; men den Jordskyld Staden herefter faaer, beløber sig til 99 Rdlr. 48 Sk. Foruden denne Forøgelse i aarlig Indtægt, har Stadens Kasse endnu vundet i Kapital 1907 Rdlr. 52 Sk., som er udbragt ved Kiøbesummen.

Af de Grunde, som ved Indrykning ere blevne tilovers, og som Staden ere tilhørende, er solgt en Grund i Lavendelstræde for 1009 Rdlr. 16 Sk., som med de foran nævnte 9202 Rdlr. 16 Sk., tilsammen udgjør 10211 Rdlr.

32 St., som afbetales i 28 Aar med 6 Procent Kapital og Rente.

Af de Omkostninger som forhen ere medgaaede til Raadhusets og Slutteriets Vedligeholdelse, er sparet, og Erstatningsfonden til Indtægt beregnet 595 Rdlr. 74 St.

Paa Assurance-Summen for Raadhuset og Slutteriet, er til afvigte Aars Udgang i alt udbetalt 1) for Raadhuset: Kapital contant 13200 Rdlr.; Renter 1884 Rdlr.; Annuiteter 10200 Rdlr.; tilsammen 25284 Rdlr. 2) For Slutteriet Kapital contant 200 Rdlr.; Renter 352 Rdlr. 48 St.; Annuiteter 2000 Rdlr.; tilsammen 4352 Rdlr. 48 St.

Kommissionen indberetter desuden, at de af den Kongel. Kasse erholdte Forskud til Renters Betaling af de for afkøbte Grunde udstædte Obligationer, ere tilbage betalte paa 1000 Rdlr. nær. Paa Kapital-Gielden er allerede afbetalt 4653 Rdlr., hvormed først i 1801 skulde være begyndt.

Som Bidrag til at opdyrke Christianshavns Fællede, har Grosserer N. Brock frivillig givet 35 Rdlr.

Af disse Kommissionens Indberetninger erfares, hvad Fremgang dens Bestræbelser allerede har havt, og deraf ville vi kunne slutte, hvad der med Tiden kan ventes udbragt, naar alt er realiseret Staden til Interesse. Efterstaaende af Kommissionen udkastede Plan giver en Udsigt over Fremtidens Forventning.

Da fornævnte Kommission er bemyndiget til at indgaae Foreninger om Eiendoms Overdragelser, eller og til Fæste at overdrage Stadens samtlige Grunde, med Forbeholdenhed at udbringe dens hidtil havte aarlige Indtægt
eller

eller 7000 Rdlr.; saa har Kommissionen udkastet en Plan til fordeelagtigere Benyttelse af Hovedstadens Jorder, for i Følge samme at handle og at gaae frem efter faste og sikke Regler.

Dens Hovedsiemed skulle bestaae i følgende Poster:

1. At udbringe af Stadens Jorder noget klækkeligt til at afbetale den under Kommissionen henlagde Erstatningsfond, som skal udrede omtrent 330000 Rdlr. for afkøbte Grunde og indrykkende Fundamenters Godtgierelse, samt til det ny Brandvæsens Indretninger.

2. Med Liden at tilvejebringe Stadens Kasse, naar Kommissionen har fyldestgjort sit Niemed, en forøget Indtægt.

3. At forskaffe dem som paa Fæstegrunde have opført Bygninger fuld Raadighed over Grundene, og at befries fra den Uvisshed, som hidtil har havt Sted ved de sædvanlige Fæstekontrakter.

4. At Jordenes Kultur kan vorde forbedret, saa at desflere Produkter kunde vindes for det Almindelige.

For at erholde nøie Kundskab om Jordenes Areal og Bonitet, har denne Kommission ladet Jorderne opmaale og bonitere. I Følge samme er deres Kvadrat Indhold, for saavidt de ei hidtil allerede ere overdragne til Eiendom, 2066 Tønder Land, geometrisk Maal, beregnet til 14000 Kvadrat Alen. Boniteten af de nærmest Fæstningens Volde er befunden bedre, end de bedste paa Fridriksborgs og Kronborgs Murer, hvilke ere beteguede med 24, og tilkiendegiver Godhedsgraden, og saaledes nedad lavere. I Overeenstemmelse med deres mere Godhed, ere disse Stadens Jorder ansatte til Udrykstallet 36; de øvrige i Sammen-

ligning

ligning til 24, 18, 12 og derunder eller derimellem. Reduseres Jordernes Areal 2066 Edr. Land til 36, udkommer et Kvadratmaal af 1395 Tønder Land.

Fæstefgiften og Græsleien har hidtil beløbet sig aarslig til 8822 Rdlr.; nærværende høie Priser, som viser en forhoiet Indtægt, lader formode, ved forbedret Indretning, at udbringe en forhoiet Afgift.

Samtlige Stadens Jorder lade sig henføre til 3 Hoved-Klasser: 1) Grunde som ere bebyggede og ikke uden Tab kunne stilles ad, udgiøre 227 Edr. Land, reduceret til $36 = 181$ Edr. 2) Fælleder som bruges til Græsning og Exercitie, udgiøre 970 Tønder Land, reduceret til $36 = 628$ Edr. 3) De større Bænger, som benyttes af Laugsinteressenterne, udgiøre 629 Edr. Land, reduceret til $36 = 432$ Edr. Land.

Kommissionen har fundet Grunde for sig til ikke at afhænde alle Stadens Jorder til Eiendom, men at saadant for det første kun kan skee med en Deel af dem. Ved at undersøge og bestemme, hvilke Jorder der kunde overdrages til Eiendom, og hvilke der kun til Leie vare at overlade, har man i Hensyn til Befkaffenhederne og de mødende Omstændigheder først foretaget:

A. Jordene i første Klasse.

Med disse Jorder har det sig den Befkaffenhed, at de Tid efter anden ere blevne bebyggede af deres Fæstere, hvilke Bygninger overdroges, ved nyt Fæste, til Eiendom; eller den ny Fæster maatte tilkiøbe sig de paa Grunden staaende Bygninger af den fratrædende Fæster. Almindelig skeede

For-

Foreningen først med Besidderen, og naar Kjøb var sluttet om Bygningerne, og nogen Godtgjørelse tilstaaet for de paa Have og Marker anvendte Bekostninger, eller bedre Opdyrkning, ansøgte Magistraten om Fæste paa saadan saalunde tilkjøbt Fæstegrund. Ved Bortfæstningen beholdt Magistraten sig paa Stadens Vegne, i et udi denne Anledning udstædt Fæstebrev, følgende Forbindtligheder og Pligter: a) At den ny Fæster skulle betale i Indfæstning og aarlig Afgift, hvad Stadens Magistrat maatte finde for godt og billigt at paalægge. b) I Tilfælde at Fortifications-Væsenet skulde behøve til Fæstningens Brug, enten en Deel eller det Hele, skal samme afgives, endog forinden Fæstetiden er udløben, uden Godtgjørelse og Bederlag for det tabte Fæste, og for de paa Fæstegrunden anvendte Omkostninger. Disse for Besidderne ubestemte Villkaar, hvorved Jorderne naturligtviis forringedes i Værdie, har Kommissionen søgt at hæve, ved at forvandle Fæstet til Eiendom, og ved at faae Fæstningsværkernes Grændser nærmere bestemte. Ved Resolution af 10 Januarii 1799 har Hs. Majestæt Kongen til det Kongelige Finants-Kollegium afgivet følgende Erklæring: "at, naar Nogen maatte tilkjøbe sig Eiendom af de Grunde, som ligge uden for Staden i den Omkreds, hvor Fortificationen har Ret til at fordre sig deslige Grunde udlagte, maae ham gives den Forsikkring, at, saafremt nogen af disse Grunde nogensinde fordres til nødvendig Benyttelse af Fortificationsvæsenet, da skal for saadan Benyttelse, som ansees uundværlig for Stadens Sikkerhed og Fortification, af den Kongelige Kasse gives en billig Erstatning efter uvillige Mænds

Exaration, imod at af den fulde Riobesum for detslige Grunde afgives til Kongens Kasse 5 Procent, hvoraf ved Op- samling af Renter og Renters Rente skal dannes en fra Fi- nanserne affondret og uafhængig Fond, som allene til denne Brug skal anvendes". Fra det Kongel. Generalitet har Kommissionen modtaget den bestemte Erklæring, at den Omkreds, i hvilken Fortificationen kunde forlange Grund udlagt til Fæstningens Behov, strækker sig i en Fra- stand af 300 Alen fra Glaciet.

Kommissionen er herved sat i Stand til, som fuld Eien- dom at kunde overdrage de Grunde, som den, for det før- ste, har foresat sig at afhænde. I Henseende til Betalings- Summen har den taget Hensyn til nuværende Priser for Grunde i Nærheden af Staden, som af andre i denne Tid ere solgte; og haver samme deraf uddraget følgende Be- stemmelser:

A. For Jorder i første Klasse, 227 Tdr. Land geometrisk Maal, eller 181 Tdr. Land bedste Jord.

I. Det tilbydes de nuværende Fæstere at erholde Eiendom paa disse Førstejorder paa følgende Vilkaar:

a. Alle Grunde og Pladser, som til Bygning, Gaards- rum eller Indkørsel ere indtagne, betales med 12 Stk. per □ Alen.

b. Den Jord og Grund, som til ethvert bebygget Sted udgjør end videre indtil $\frac{1}{2}$ Td. Land, eller 7000 □ Al. geometrisk Maal, anslaaes til 6 Stk. per □ Alen, og den, som til et saadant Sted derover forefindes, til 4 Stk. per □ Alen bedste Jord, og den ringere Jord dertil reduceret.

c. Fra

- c. Fra det Beløb, som udkommer af de saaledes anslagne 12, 6 og 4 Sk. per □ Alen, fraregnes en Kapital, hvis Rente til 4 Procent svarer til den hidtilværende årlige Fasteafgift. Det øvrige ansees som Kiøbesum for Eiendom.
- d. Af denne Kiøbesum betales strax i det mindste 100 Rd. per Td. Land, eller af hver 14000 Alen geometrisk Maal. Den øvrige Deel af Kiøbesummen udbetales, om Kiøberne saa ville, ei; men dens Rente til 4 Procent lægges til den, der svarer til den hidtilværende årlige Afgift; og disse Renter udgiøre for Fremtiden den ny årlige Afgift, som forlods hæfter paa Grunden. Vil nogen afbetale meer i Kapital end 100 Rd. per Td. Land, aftager den årlige Afgift i Forhold til Renten.
- e. Istedet for den Indfæstning, som ved hver Forandring af Faste hidtil har havt Sted, bestemmes en Recognition, som svares ved hver ny Eiers Tiltrædelse, og hver Gang bliver liig 4 Procent af den ved Eiendoms Overdragelse efter □ Maal beregnede Sum. Ved Eiendommens Erhvervelse betaler Fæsteren ei denne Recognition, men de siden tilkommende Eiere.
- f. Sælges Jorderne i Fremtiden stykkeviis i mindre Lødder, deles saavel den årlige Afgift, som Recognitionen forholdsmaessigen, og disse Afgifter hæfte saaledes paa Grunden selv.
- g. Opfores nogen ny Bygning herefter paa nogen saadan Grund, da skal, af den saaledes anvendte Grund, strax eengang for alle betales Differencen mellem de

- 4 eller 6 Sk., som ved Eiendommens Overdragelse er anslagne til Sum for ubebyggede Grunde, og de 12 Sk. Allen, som ere ansatte for Bygningspladser.
2. Vil Noget, som tilkøber sig Eiendoms-Ret over nogen af de Grunde, som ligge mellem Glacierne og Søerne, eller i en Frastrand af 300 Allen fra Glaciet, tillige udløse Grunden fra den Forpligtelse, som i Henseende til Fortificationsvæsenet hidtil har hvilet paa Fæstegrunden, da gives ham den i Hs. Majestæts Resolution af 10de Januarii 1799 indeholdne Forsikkring, imod at han til den Kongel. Kasse erlægger de deri befalede Procent.
 3. De besynderlige Forpligtelser, som hidtil ved Fæstekontrakter have været paalagde enhver Grund, i Henseende til Grøfternes Rensning, Træers Plantning, og saadant mere, vedblive som hidtil, og indføres i Skioderne.
 4. Det staaer Enhver frit for paa foranferte Vilkaar at tilkøbe sig Eiendom, eller at vedblive sit Fæste, saalænge Fæstekontrakten varer. Erhverver han ikke Eiendom inden et Aars Forløb fra den Tid ham tilbydes Eiendom, da kan han vente, at Grunden, ved næste Fæsteledighed, enten overdrages en Anden til Eiendom, eller paalægges forhøiet Afgift i Forhold til den Bærdie, Grunden nu kan anslaaes til. De som fra Begyndelsen af Aaret 1796 ere komne i Besiddelse af Fæstejorder, skulle, saafremt de ei ville tilkøbe sig den tilbudne Eiendom deraf, foruden den Indfæstning, som bestemmes, betale den fulde Afgift, som svarer til Renten af forbeholdte Kapital-Bærd. Be-

Beregner man nu, hvad af disse Jorder kan udkomme, a) for Erstatningsfonden, medens Kommissionen vedvarer, og b) for Stadens Kasse siden, naar den ophører, og man sammenligner den Indtægt af disse Jorder, som Staden hidtil har havt, og den, som den i Tiden faaer, da bliver Beregningen omtrent saadan:

Paa de 181 Edr. Land findes 131 bebyggede Steder, hvert Sted i Giennemsnit anslaaet til 1 Skieppe Land til Bygninger og Gaardsplads, i alt 16 Edr. 3 Skpyr. til 1750 Rd., eller 12 Sk. per □ Alen, gjør 28656 Rd. 24 Sk.

Den Jord som er beliggende til et hvert bebygget Sted, uden for Gaard- og Bygnings-Pladsen, indtil $\frac{1}{2}$ Ed. Land, udgior omtrent 45 Tønder, til Tønden 875 Rd. eller 6 Sk. per □ Alen 39375 " " "

Det dernæst tiloversblivende Areal af 119 Edr. 5 Skpyr. à Ed. til 583 Rd. 32 Sk., eller 4 Sk. per □ Alen = 69781 = 24 Sk.

Altsaa indeholder Stadens udenbys bebyggede Jorder herefter Værdien af 137812 = 48 " "

Af denne Sum udbetales kontant til Erstatningsfonden 100 Rd. til Ed. Land, som for samtlige 227 Edr. udgior = 22700 " " "

Jorderne forbliver, mod aarlig Afgift, eller i frugtebringende faste Kapitaler 115112 = 48 " " som til 4 Proc. indbringer en aarlig Sum af 4604 = 48 " "

Hidtil har Staden af disse Jorder havt i aarlig Indtægt 1899 = 80 " " folgelig bliver et aarligt Overflud af = 2704 Rd. 64 Sk.

som

som indtil Erstatningsfonden har fyldestgiort sin Bestemmelse, tilfalder samme, men dernæst vil blive en foreget Indtægt for Stadens Kasse, foruden den Foregelse, som Indtægter af de øvrige ubebyggede Jorder, under Kommissionens Bestyrelse, allerede ere, eller herefter kunde vord: udbragte til.

B. Den anden og tredie Klasse af Jorder, de store Bønger nemlig, og Følleberne, 1599 Tdr. Land reduceret til bedste Jord:

1. Almindeligen sælges disse Jorder ikke til Eiendom, men bortleies, bortkæstes eller forpagtes til Dykning og Græsning, saaledes som efter Tid og Omstændigheder findes fordeeligst for Kassen, og hensigtsmæssigt for disse Jorders Kultur til Gavn for Stadens og Forstædernes Indvaanere.
2. Dog anseer Kommissionen sig beseiet til, hvis enkelte Dele af disse Jorder, især visse Udkanter eller Hjørner kunde afhændes, uden mærkelig Gavn i Græsning, eller og til noget besynderligt nyttigt Anlæg, og lige Vilkaar derfor, som for Jorder af første Klasse, kunne holdes, ogsaa paa saadanne Dele at overdrage Eiendom.

Saavidt Kommissionens Indberetning om dens Underhandlingers og Bestræbellers Fremskridt. Jeg har troet det overensstemmende med min Plan, og at det i Tiden vil interessere, maa skee meer endnu, her samlet at finde alt det som staaer i Forbindelse med, og ere Følger af de Messures der tages for at tilveiebringe Erstatningsfonden, og paa hvad Maade, og hvorved, samme skulde igien afbetales.

For

For at give denne min Beretning om seneste store Ildbrand al muelig Fuldstændighed, har jeg i Sinde at meddele et Anhang, der kunde udgiøre et Heelt med dette, om det endelige Resultat, og hvad meer der kan udbrede Lys og Rigtighed i denne Sag.

Al foransførte erfares de Midler og Hiøpskilder man udsandt for at tilveiebringe den Fond der udfordredes til Erstatning for dem af de Brandlidte, der enten maatte afgive det Hele, eller og kun en Deel af deres Grunde, med samt de, i Anledning af Indrykningen, forrykkende Fundamenter.

Al efterstaaende vil man erfare Maaden Brandforsikrings-Kassen betiente sig af, for at rede sig ud af det indtrufne Uheld, da Brandskaden oversteg Kassens Formue, uddraget af Hs. Majestæt Kongens i den Anledning givne Anordning af 17de Julii 1795.

Brandkassens Foretagender i dette Tilfælde, var en vigtig Gienstand for hver af Stadens Beboere, der vare i Besiddelse af faste Eiendomme, men især for de Brandlidte. Som en Følge af Ideernes almindelige Anstrængelse, fremkom offentlig adskillige Forslage og Planer til at veilede Brandkassens Beslutninger. Selv fra Brandkassens Side blev fremlagt og Hs. Majestæt forestilt en Plan om at udstæde rentefrie Credit-Beviser for $3\frac{1}{2}$ à 4 Millioner, der ved Lov maatte befales at gaae i Omlob som rede Penge, indtil de i sin Tid kunde indløses, eller og at erholde af Kongens Kasse rentefrit Laan af en lige Sum, for efterhaanden at tilbage betale.

Efter opgiort Regnskab til 11 Sept. 1795 var Kassens Behold og Eiendom 2009269 Rdlr. 23½ Sk., foruden udestaaende Restancer, af Præmier og Renter som beløb sig til 1490 Rdlr. 77½ Sk. Assurance-Summen for de 944 afbrændte Gaarde og Huse beløb sig til 4629550 Rdlr.

Af Kassens Midler var udlaaent paa 1ste Prioritet i de afbrændte og beskadigede Eiendomme 516100 Rdlr. Kassen kunde altsaa ikkun udrede det Halve af Brandskaden.

For altsaa at opretholde Brandkassen, betrygge samtlige Interessentere, og at kunde give billig Erstatning, sandt H. Majestæt Kongen for Godt at anordne og befale, saaledes lybende:

I.

Om Kiøbenhavns Brand-Forsikkring i Almindelighed, og om Midlerne til dens Oprettelse.

1. Kiøbenhavns Brand-Forsikkring, og den dermed forbundne Brandkasse vedbliver, udreder billig Erstatning til dens nuværende brandlidte Interessentere, og forsikkrer imod tilkommende Brandskader.

2. For at kunne udbetale til de Brandlidte den høiere Erstatnings-Sum, hvortil Kassens hidtil opsparede Formue er utilstrækkelig, tillade Vi den, at udstøde efterhaanden, som det behøves, Annuitets-Beviser, der betrygges ved Borets Garantie, lyde paa Navne, eller Ihandehaver, efter som det af Vedkommende ved Udstedelsen forlanges, deles, ligeledes efter Forlangende, i Summer ikke under 25 Rdlr., ikke over 1000 Rdlr., bære 3 Procent aarlige Renter, som udbetales hver 11 December-Termin; af hvilke

hvilke Annuiteter aarligen fra det første Aar, efter at der er begyndt med at udgive dem, udtrækkes og udbetales en vis Sum, ikke under, men i sin Tid over 2 Procent.

3. Til at forrente og afbetale forbemeldte Annuitets-Gjeld, som Brandkassen, for at vedligeholde sig og sin Kredit, paadrages, og for at kunne besfride Udgifterne til herefter mueligen indtreffende Brandskader, henlægge Vi herved til det Fond, den nu har

A. en aarlig Sum af 35000 Rdlr., som Vi fra 1ste Julii d. A. af at regne, ville af Bores Kasse til Brandkassen lade udbetale, saalænge til Annuitets-Gjelden er afbetalt.

B. Et Garantie for 500000 Rdlr., som Vi til Brandkassen strax ville lade udstæde, til Beryggelse for dens nye Assurance-Fond.

C. $\frac{1}{2}$ Procent = Skatten af de Kapitaler, Kassen nu har udestaaende, saalænge de ere dens Eiendom.

D. De nye Tilskudde af Brandkassens Interessentere. Disse Tilskudde bestemmes herved til $\frac{4}{100}$ Procent aarlig af de Forsikkrings-Summer, som nu ere tegnede, eller herefter tegnes; af hvilke $\frac{4}{100}$ Procent de $\frac{3}{10}$ skulle, i Forening med foransførte 35000 Rdlr., som af Bores Kasse aarligen udbetales, anvendes til at forrente og afbetale Annuitets-Gjelden, og vedvare saalænge, Tilskuddet af Bores Kasse gives: dog, dersom under Administrationen, enten ved Tilvæxt i Assurance, eller ved andre Hielpemidler, saameget for Kassens synkende Fond kan indvindes, at det gaaer til 10000 Rdlr. aarlig over Renterne af den fulde første Annuitets-Sum, og over de 2 Procent, som af An-

nuitets-

nuiteterne skulle aarligen inddrages, da maae Os naermere allerunderdanigst Forslag fra Brandkassen giores om forholdsmæssig Medsaettelse i bemeldte Afgift.

Den $\frac{1}{10}$ Procent henlægges til den ny Assurance-Fond, som ved Borens Garantie for de 500000 Rdlr. betrygges.

Begge Tilskuddene af $\frac{4}{100}$ Procent erlægges aarlig i 4 Terminer, hver Gang med en fjerde Deel, af hvilken den første herved bestemmes til 11te Sept., den anden til 11te December d. A., og saa fremdeles hver 3die Maaned; hvorimod alle, efter Brandkassens hidtil værende Indretning, forfaldne Forsikkrings-Premier fra 11te Martii d. A. og derefter ophøre; ligesom og fra samme Tid af den Udgift, Brandkassen hidindtil har havt til Brandvæsenet, samt for visse Bygninger til Lygte- og Sproite-Skat, ikke længere finder Sted, men bør herefter bæres af vedkommende Gaard- og Huuseiere selv.

II.

Om Skades Erstatning for dem, som Skade ved Ildebranden den 5te Junii og efterfølgende Dage er tilføiet.

4. Naar Brandforsikringen gjør Afregning med de Skadelidende for total Skade, aflortes dem i den forsikrede Sum, for Grund og Rudera lige med Jorden eller Horizonten, 10 Procent, og for Rudera over Horizonten, ligeledes 10 Procent, i alt 20 Procent, for hvilke 20 Procent bemeldte samtlige Grunde og Rudera kunne og bør anees for fuld Erstatning.

5. Den Sum, enhver Brandlidt faaer tilgode, efter forbemeldte Afdrag, betales ham af Brandkassen fuldt ud, Halvdelen contant, Halvdelen i Annuiteter, saaledes:

a) Den contante Betaling faaer han i indeværende, og de 3 næstfølgende Aar en Fjerdedeel aarlig i 2 Terminer, hvilke Terminer i indeværende Aar blive 11te Sept. og 11te Decbr. næstkommende, og i de 3 følgende Aar 11te Junii og 11te Decbr.

b) Betalingen i Annuiteterne gives ham ligeledes med en Fjerdedeel aarlig i samme Aar og i samme Terminer.

c) Indtil begge Slags Betalinger skee, svarer Brandkassen fra 11te Junii d. A. af Renter, af de contante Summer med 4 Procent, af Annuitets-Summer med 3 Procent.

6. For at enhver kan vide med Visshed, hvad han af Brandkassen har at kræve, og have Beviis i Hænde til sin Kredits Bedligholdelse m. v., skal Brandkassens Direktionen strax, saasnart Afregning er giort, til ham udstæde et General-Beviis for den fulde Sum, han, efter forbemeldte Afregning, faaer tilgode, og deri desuden anføre, hvorledes Betalingen skeer, og i hvilke Terminer, samt med hvilken Rente. Disse Beviser tillade vi, at udstædes paa ustemplet Papiir.

7. Partial-Stade over 1000 Rdlr. betales og afgives paa samme Maade og efter samme Regler, som i det Foregaaende om total Stade ere anførte, allene med den Forskiel, at for den affortes kun de hidtil sædvanlige 2 Procent. Partial-Stade under 1000 Rdlr. erstattes saaledes, som før, efter Brandforsikrings Reglerne, har været brugeligt.

Af forestaaende Paragrapher af Anordningen angaaende Brandforsikringen, erfares Erstatningsmaaden og Planen for Afbetalingen til den Kongelige Kasse for de af samme forundte Laans Udbetalinger.

Assurance-Summen paa det til Dato igien Opbygte belever sig til 8589450 Rdlr., hvori er indbegreben andre siden 11te Sept. 1795 assurerede Bygninger, som ikke have været afbrændte. Men da der endnu henligge henved 50 Tomter ubebyggede, saa kan man regne, ved at sammenligne den ny Assurance-Sum med den fra Branden, at Værdien af den igien opbygte Deel er dobbelt mod den for de gamle Bygninger.

Af efterfølgende vil man erfare Brandassurance-Kompagniets paa Vare og Effecter for Staden Kjøbenhavn, dets Operation for at udrede Godtgjørelsen for det lidte Tab ved Ildbranden, hvis Beløb var henved 300000 Rdlr.; hvilken Sum blev udbetalt, uden at Kompagniets Obligationer af Kapital 275425 Rdlr. bleve rørte.

For at oprette dette Tab bemeldte Kompagnie saaledes leed, blev følgende vedtaget i den udi denne Anledning holdte Generalforsamling.

- i. For de værende gamle Actier blev gjort et Indskud af 100 Rdlr. per Actie, og samme Indskud betaltes i de 4 paa-

- paafølgende Terminer med en Fierdedeel hver Gang,
 hvilket Tilskud beløbe sig til = 60000 Rdlr.
2. Dernæst foregedes Kompagniets Fond
 med 600 nye Actier, for hvilke blev ind-
 skudt = = = = = 60000 =
- Og i Betragtning af den Fordeel de nye
 Actier-Eiere erholdt, ved at faae Deel i
 Octroiens Beneficia, maatte samme er-
 lægge til Kompagniets Fond per Actie
 100 Rdlr., der beløber sig til = 60000 =
- Hvilken Sum ligeledes betaltes i 4 Terminer.
3. For enhver af disse 1200 Actier er stilt
 Caution for 350 Rdlr., hvilken Sikker-
 hed beløber i alt til = = 420000 =
-
- Kompagniets Fond beløber altsaa til = 600000 Rdlr.

Paa denne Maade udbetalte Kompagniet den fulde
 Assurance-Sum for de assurerede Vare og Effecter, saa at
 ingen Brandlidt, der skod i Kompagniets Forsikring, leed
 noget Tab i denne Henseende.

I hvorvel Brandassurance-Direktionen søgte at holde
 dens brandlidte Interessentere skadesløs, ved fuld Udbeta-
 ling, uden Decord pro quota, hvilket man har erfaret af
 det Extraherte af Kompagniets Fundats; saa ikke desto-
 mindre vare de fleste af dem der byggede i stor Forlegen-
 hed for Prioritet, da alle behøvede, formedelst deres Byg-
 ningers mere Kostbarhed end før, høiere Prioriteter, end
 de tilforn havde havt i de afbrændte, og at ingen af de
 offentlige Kasser, just af samme Aarsag, formaaede at ud-

laane meget over de gamle prioriterede Summer, uagtet alle de Udveie man paa sandt, hver Kasse især, for at udvide deres Virkekreds.

Dette foranledigede Oprettelsen af en Kredit-Kasse for Huus-Eierne i Kiøbenhavn, hvis Hoved-Hensigt alene var, med Pengelaan at hielpe, fornemmelig saadanne Huuseiere, som af Forlegenhed for rede Penge, hindredes fra, efter Ildbranden igien at opbygge, eller fordeelagtigen at indrette deres Huse, eller og ved Opsigelse af Prioritet kunde vorde nødte til at sælge deres Eiendomme under den rette Bardi. Dette var Kredit-Kassens velgiørende Hensigt; og saalunde udtrykker Fundatsen sig ved at angive Bestemmelsens Hensigt.

Denne Kasses Fond bestemmes for det første til 300000 Rdlr., hedder det videre, som den høieste Sum, hvortil Indskud for nærværende Tid antages. Dog kan denne Fond, efter erhvervet Kongelig Approbation, i Fremtiden forsøges, naar Omstændighederne maatte raade dertil. Men Institutet tager sin Begyndelse, saasnart der er subskriberet paa en dertil klækkelig Sum, endstønt den er mindre end den ovenmeldte.

Enhver som vilde træde ind som Interessent, antegnede sig for en vis Sum, som skulde indskydes til en bestemt Tid, hvorfor han blev deeltagen i Forhold af sit Indskud til den hele Fond. For de indskudte Summer beholdt Eieren et af de Kommitterede og Administrator underskrevet Interims-Beviiis, som siden omverledes med Kredit-Kassens Obligationer, ligeledes underskrevne af de Kommitterede og Administrator, samt forsynede, i Følge Kongel.

Resolution af 13de Januarii 1797, med det Kongel. Finants-Kollegii paategnede Forsikring om Kongelig allernaadigst Garantie, og lydende paa Ihændehaberens, bærende 4 Procent aarlig Rente. Obligationerne kunne udfærdiges paa hvilke Summer hver Interessent forlangte, dog paa hele Hundrede.

I Følge en Kongel. Resolution af 30te Nov. 1796 var Kredit-Kassen fritagen for at udstæde sine Obligationer paa stemplet Papiir, men ikke Kassens Debitorer til samme.

De Interessentere, som havde giort Indskud, og i Følge deraf tillige garanterte i Forhold til det giorte Indskud, kunne desuden ogsaa tage Deel for visse Summer, som blot garanterende, paa den forhen bestemte Maade, og saaledes forsøge deres Interessentskab i Kredit-Kassen.

Kredit-Kassens garanterende Fond maae stige saa høit, som den ved blot garanterende Interessentere kan komme, og overgaae den virkelige Fond, baade den, der allerede er udlaant, og den subscribeerte, naar en Deel deraf endnu ikke er brugt. Dette har ingen videre Følge, end at et mueligt indertræffende Tab vorder deelt paa en desto større Fond, for Ex. naar den udlaante Fond er = 200000 Rdlr. saa er samme, i Følge Fundatsens 16de

Post, af Kassens Debitorer garanteret					
med	=	=	=	=	200000
Kommer nu hertil for blot garanterende Interessentere	=	=	=	=	200000
Saa er i alt garanteret	=	=	=	=	600000 Rdlr.

Falder nu et Tab af 1 Rdlr. per Mille af den udlaaante Fond, eller 200 Rdlr., erstattes det af de samtlige Garanterende allene med 2 Mk. af hvert 1000 Rdlr.

I Følge Kongel. Resolution af 11te Nov. 1796, er Kredit-Kassen allernaadigst tillsagt Godtgjørelse af Dvartprocentfatten af de Kapitaler, samme, indtil et Beløb af 300000 Rdlr., udlaaner imod Pant i saadanne Bygninger, som ere, eller blive opførte paa Grunde, som i Jildebranden 1795 ere afbrændte, eller i Anledning af samme ere eller blive udlagte; dog saaledes, at Dvartprocentfatten af Debitorerne, som sædvanlig erlægges til Rodemesterne, hvorimod den anvises Kredit-Kassen af den Kongel. Kasse efter en speciel Fortegnelse.

Ved Udlaan af Kredit-Kassen iagttages følgende Grundfætninger:

1. Der sees ikke saameget paa, om det er første, eller anden, eller en følgende Prioritet, Laanet forlanges paa, som om, og hvorvidt den pantsættende Eiendoms assurerede Værdie, med Hensyn til Eiendommens Beliggenhed og Indretning, giver antagelig Sikkerhed for den derpaa laante Kapital og et Aars Rent.
2. Naar de to tredie Dele af den assurerede Værdie giver denne Sikkerhed, tilstaaes Laanet i Almindelighed paa de sædvanlige Vilkaar ved en Pantsættelse.
3. Gaaer det over to tredie Dele til det Hele af Assurance Værdie, maa Laaneren udtrykkelig forpligte sig til et aarligt Afdrag paa hans Giæld, som erlægges i 2 Terminer, tilligemed Renten, alt i Forhold til det Hele.

Denne Fundats og Convention, hvoraf det anførte er det Væsentligste der betræffer de Brandlidte, er af Kongen approberet ved Resolution af 1ste Martii 1797, og udstædt igiennem Finants-Kollegiet den 4de Martii 1797.

Foruden disse af Regieringen sanctionerede Foranstaltninger, til at fremme de Brandlidtes Læve, til at ophjælpe den almindelige Industrie, og til at befæste den offentlige Kredit, frembod sig endog ved private Understøttelsesanstalter, en hjælpsom Haand, der endog strakte sin velværdige Omfarg endnu videre, end til det som af de offentlige kunde beforders. Ved Hr. Professor Abraham Kall bekendtgjortes offentlig, at ham var overdraget Bestyrelsen af en Kredit-Kasse, hvor Brandlidte ikke allene kunne faae Prioriteter i opførte Bygninger paa afbrændte Tomter, men endog paa 2den og 3die Prioritet, hvilket kom den aldeles Uformuende saa saare til Hielp, der selv ikke havde noget at sætte i Bygningen, eller at give den til Hypothek, som forestrakte med de Summer, som ikke kunde bekommes paa første, vanskelig paa anden, og aldeles ikke paa tredie Prioritet.

Om Brandforter, i Anledning af Brandvæsenets bedre Indretning.

Ved denne hastig overhaandtagende og uimodstaaelige Ildbrand, tiltrak Brandanstalterne og Brandvæsenets almindelige Bestyrelse alles Opmærksomhed. Man havde vel strax efter Slotsbranden 1794 kastet et løseligt Blik til Brandanstalterne, men de mødende Omstændigheder og denne Bygnings overordentlige høie Masse fiernede al videre

Efter-

Eftertanke om Anstalternes Tilstrækkelighed eller Utilstrækkelighed, og opretholdt alt ved sit forrige formeente Værd.

Lages og enkelte Tilfælde og Steder i Betragtning, saa har vore forrige Brandanstalter ofte udrettet Under. Fra disse gunstigere Tilfælde har man sluttet: Kan man blive færdige med at forhindre Udvidelsen af Ilden fra enkelte Steders Brand, saa kan det ikke komme til nogen overhaandtagende Ildbrand. Slutningen er og logisk rigtig; thi man tænkte sig kun Udbrud fra enkelt Huus eller Gaard, men om en Ildmasse, som den der tændte Staden i Brand denne Gang, har undgaaet Vedkommendes Eftertanke. For saadant heftigt Angreb vare Brandanstalterne ikke indrettede, og Brandvæsenets Bestyrelse ikke ordnet og organiseret. Dette indtrufne bedrøvelige Exempel gav en sørgelig Erfaring. Brandvæsenets bedre og kraftfuldere Indretning blev nu en Gienstand for Regjeringens Opmærksomhed, hvorfor og en Kommission blev anordnet til at undersøge sammes Bestaafenhed, og at foreslaae Forbedringer. I saadan Hensigt blev en Kommission nedsat, bestaaende af Kammerpræsidenten Grev Reventlow, Overpræsident Kammerherre Urne, Generalmajor og Kommandant Peymann, Etatsraad og Borgemeister Flindt, Brandmajor Boye Junge, Professor Abildgaard, Professor og Politimester Cold, Søekapitain Hoyer, og Fontainemester Friis.

I denne Anledning bekiendtgjorte Hr. Etatsraad Thetens 1796 en Præmie for Afhandlinger om den bedste Indretning for Kiøbenhavns Brandvæsen. Hvilke Afhandlinger til forbemeldte Kommission skulde indleveres.

Der skal og virkelig være indkomne 28 Afhandlinger, hvoraf de 27 have været Tydske. At ikke flere Danske have grebet sig an ved denne Leilighed, er sandelig meget paafaldende. Prisen blev tilkiendt Professor Wallentiner i Kiel af det Kongel. Videnskabernes Selskab den 3die Marts 1797.

Mærkeligt er det ellers, at Forfatteren til denne kronede Afhandling, nedsætter, udi §. 1, Nytten og Nødvendigheden af det som af Kommissionen saameget var anbefalet, og af Regjeringen strængelig paabuden, nemlig at opføre alle Gavle og udvendige Sider af Brandmuur.

Den nedsatte Brandkommission begyndte strax, efter dens ivrige Præsidents Exempel, at gaae frem med megen Anstrængelse, og søgte, saasnart det var mueligt, at forestille enkelte af dens Forhandlinger, og om sammes Iverksættelse at udvirke Kongel. Bevilgning, for skridtviis og snarest muelig at virke til Gavn for Staden. Men med Publikationen af den hele Brandforordning, som havde været Kommissionens Gienstand, henstod det indtil den 19de Juli 1799, da en Kongelig Forordning udkom angaaende Brandvæseuet i Kiøbenhavn. Hvilken Forordning dog ikke skulde træde i Kraft før 3de Maaneder, efter at den er bekiendtgiort.

Som en Følge af Kommissionens vidtomfattende Plan for Brandvæsenets bedre Indretning, var det med en af dens Ideer, at der over den hele Stad burde have Brandkarter, der i paakommende Tilfælde kunde tiene til Oplysning og Anviisning. I Anledning heraf, meddeelte Kommissionen mig sin Plan, og forlangte af mig Betænkning
med

meddeelt i Henseende til dens Udførelse. Da dette Arbejde er noget Nytt, og disse Brandkarter de første i sit Slags, saa turde det maaskee være interessant for enhver især her at finde en udførlig Underretning om samme. Jeg finder og her det bekvemteste Sted til at giøre Rede for Optagelsen af den generale Plan, som til fuldkommen Dplysning bør følge denne Beretning; samt det mere Udførlige om Brandkarterne, baade i Henseende til deres Indretning og Brug.

For at møde den Anmærkning, som let kunde gøres, har Magistraten og Stadskonduktøren ikke havt Karter over Staden? Maae jeg svare: at der over Staden blev optagen i Aarene 1741 og 42 Karter over hvert af de 12 Qvarterer. Brouillonkarterne i en Maalestok af 20 duodecimale Tommer til 100 Alen.

Til Brug ved Stadskonduktor-Kontoiret, blev en Protokol i Folio indrettet for hvert Qvarter, hvori hver enkelt Grund's Figur og Størrelse blev indført efter den halve Maalestok af Brouillonerne; hvorhos Beregningerne over Areal og Grundtaxt ere tilførte. Disse specielle Karter bleve atter formindrede til det Halve, for at sammensætte Karter for hvert af Stadens 12 Qvarterer.

Af disse Karter over de 12 Qvarterer troede Kommissionen at man kunde have betient sig, for at lægges til Grund ved Brandkarternes Uffatning. Dette kunde vel ogsaa have ladet sig giøre, for saavidt de kunde have tient som Situationskarter. Men da Branddistrikternes Inddeling og disses Afdeling igien i mindre Planer ikke kunde stemme overeens med Qvarterernes Inddeling, saa flød
deraf,

deraf, at de særskilte Karter over samme først maatte sammensættes til et Heelt, forinden nogen for Branddistrikterne passende Inddeling kunde foretages; hvilket var ganske ugiørligt.

Saavidt jeg har kundet erfare, vare Brouillonens enkelte Dele optagen med megen Noiagtighed; men paa disses Sammensætning til et Heelt har nok ikke været tænkt; i det ringeste var dertil ikke taget de fornødne Prækautioner. Tillige fattedes nogle Stykker. Kvarteerkarterne vare vel sammendragne af oftmeldte Brouilloner, men ingenlunde i det Viemed, at disse nogensinde skulde kunde kombineres. Antages endog, at de havde havt den Noiagtighed, saa havde endda Kombination været lige umuelig; thi man havde, som sædvanlig, for at give Karterne Styrke, klistret Lærred under dem, hvorved Tegningen deels ved Papirets ulige Indkræmpning, deels formedelst dets Kunstler, ganske havde fortrukket sig.

Da jeg havde overbeviist Kommissionen om disse Karters Utienslighed til at lægges til Grund for de intendeerte Brandkarter; foreslog jeg at optage et ordentlig Skeletkart over Staden, og af dette at udtegne de specielle Planer, efter en passende Inddeling. Denne Fremgangsmaade var vel forbunden med større Udgifter, men jeg troede, at Staden i saadant Tilfælde ikke burde regne paa at lægge noget til, for at bekomme en fuldstændig Plan, der kunde tiene i hvert andet Tilfælde, end at giøre en betydelig Bekostning paa en Plan, som ikkun var tienslig til dette Brug alene. Vi eie saa ikke nogen rigtig Grundtegnning af Staden. Kommissionen fandt mine Grunde antagelige, og

beslut-

besluttede en ordentlig Opmaaling, som blev mig overdraget, og Maalestokken til Skelettet og de øvrige Kartter bestemt til 5 duodecimale Tomme til 100 Allen.

Fremgangsmaaden ved Opmaalingen, Kartets Indretning og de fornødne Signaturer blev derpaa aftalt og nøie fastsat, hvilke Poster jeg nu vil stride til at beskrive.

J Henseende til Fremgangsmaaden ved Skelettets Opmaaling, da har jeg antaget Gottersgaden, forlængt over Isen til Christianshavn, som Basis, hvorfra jeg gaaer ud med Sidelinier igiennem de tilstødende Gader. Da jeg betiener mig af Mensulborde, der ere 3 Fod lange og 2 Fod brede, saa rummer et saadant Karteblad 700 Allen i Længden, og henved 500 Allen i Bredden. Denne usædvanlige Størrelse har jeg valgt, for at have saa mange færre Kombinationer, og for paa hver Mensul at faae desto flere tilstødende Gader af dem der komme paa næste Blade; følgelig saa mange flere Forenings-Punkter, og saa mange flere Anledninger, ved Sigte og Maal at prøve Opmaalingsens Rigtighed; thi Længden af hver Gade, og Sigte til de for Enden af hver Gade, eller dens Hoved-Krumninger udstukne Stofke, give sikke Prøver paa Akkuratessen. Hvor til endnu kommer denne Prøve, at der for Enden af hver Gade, eller hvor tvende krydse sig, tages Station og Sigte, samt Maal til hvert af Hjørnerne. Ved Kontoiret havees nøie Maal paa hver Grund's Brede mod Gaden, følgelig den hele Længde fra Hjørne til Hjørne, hvilket Maal maae stemme overeens med Maalet mellem de paa Mensulen bestemte Hjørnepunkter. Den ringeste Forskiel mærkes strax.

For at bestemme Bugterne og Krumningerne i Gaderne, fulgte jeg i Forstningen giennem et Par Gader, den Maade som var brugt ved den generale Opmaaling 1741, nemlig ved Diagonaler og sammenhængende Triangler, mellem hver kiendelig Bugt i Gaden; men jeg mærkede snart, at en Feil udi en af Trianglerne havde Indflydelse paa de øvrige, og forrykkede det Hele. Jeg brugte derfor siden at stille Mensulen paa Hjørnerne, og naar det var indrettet ved Sigte til det ved en Stok markerede Punkt i den anden Ende, rettede jeg en anden Person, som med en Biseerskok skilte sig, saa meget muelig, lige for en Bugt i Gaden, ved at sigte giennem Diopterlinialen, der var lagt an ved den til Gaden svarende Linie, og hvorved Biseerskokken nøie blev bragt ind i Sigtelinien. Derpaa blev Maal taget fra Stationspunktet til den indrettede Biseerskok, og fra denne til Bugten. Saaledes avanseertes fremad med Biseerskokken, hvorved hver kiendelig Bugt i Gaden blev bestemt til begge Sider af Sigtelinien. De Evermaal der bleve tagne til Bugterne, toges, saa meget mueligt, perpendicularar paa Sigtelinien giennem Gaden, saa som en Afvigning fra Perpendikularen i dette Tilfælde ikke kunde give nogen Feil, esterdi Husenes Brede, eller Distancen mellem 2de markerede Bugter vare ved Maal bekiendte, og man med samme kunde overskiære Perpendiklet. Havde disse Maal ikke været bekiendte, da vilde et ikke nøie perpendicularar taget Evermaal have ført Bugten enten for meget frem eller tilbage.

Saalunde aflagdes Husenes Gadelinie, eller Gadens begge Sider suldkommen nøie paa Mensulen, og gav et
 Skælet

Skelet af Gadernes Figur og indbyrdes Beliggenhed mod hinanden. Ligesom et Karteblad var udfyldt, blev det strax limet til de alt sammensatte, efterat Maal og Liniers Flugt nøie var prøvet, formedelst lange Linialer, og naar den var meget lang, saasom Gottersgaden, da ved en udstrammet Traad.

Naar som Linialer ere over 5 à 6 Fod lange, er det meget vanskelig at faae dem fuldkomne rette. Man maae hertil have 2de lige lange Linialer, hvilke skydes med en Langhovel paa eengang, den ene ved Siden af den anden. Paa denne Maade bliver man den ringeste Krumning vaer, naar de paa engang stregne Sider lægges sammen. Ved en udstrammet Traad kan Linialen og prøves, men bedre ved at trække en Linie, og ved samme anlagge Linialen paa ny ranverseret.

Paa det Skelettet ikke skulde blive alt for uhandeligt, sammenliimtes ikkun de Blade der faldt paa hver Side af denne Grundlinie.

For at kombinere Christianshavn med Kiøbenhavn, har jeg maalt paa Isen en Linie fra Bommens Vagt, indtil Forlængningen af Gottersgaden, paa hvilken Linie jeg havde tænkt at antage Stationer, og fra disse staaret faste Punkter paa Byens og paa Holmens Side. Et Par Hoved-Triangler vilde jeg have beregnet trigonometrisk. Men Isens alt for hastige Dgang forhindrede mig at blive færdig hermed. Dette Arbeide staaer mig da tilbage ved en anden beqvem Leilighed. Ved en Linie over Knippels Broe, fra hvis Endepunkter trigonometrisk bestemmes nogle Punkter til hver Side af Broen paa Byens og paa Christianshavns Side, tænker jeg at kombinere disse

Dele.

Dele. Langs Tommerpladserne har jeg i Sinde at maale en Verifikations-Basis. Denne Fremgangsmaade maae give Skelettet den udfordrende Nøiagtighed.

At forebygge de Feil, som Papirets Indkrympning forvoldte, har forarsaget mig det meste Bryderie. Paa store Mensulblade kunde jeg lettere og snarere blive saadan Feil vaer. Jeg fandt nemlig, at Indkrympningen var i 3 Fods Længde $2\frac{1}{2}$ Linier, eller paa 700 Alen 4 Alen paa den formindrede Maalestok; endskiont Papirets Opspænding skede med mindst muelige Anstrammelse. Denne Forskiel var betydelig, og vilde have havt stor Indflydelse paa Akkuratessen med nogle Halvtredssindstrye Karteblades Sammensættelse. Efter adskillige anstillede Forsøg, fandt jeg denne Maade at være den bedste: Jeg opspændte Papiir paa Mensulerne, og naar det var bleven tørt, skar jeg det af igien, og forvarte derpaa de affkaarne Blade vaersom paa et Sted. Naar nu saadant Blad havde henlagt nogle Uger, udsat for Luftens forskiellige Afverlinger, trak Papiret sig tilbage i dets forrige Tilstand, og dermed horte Aarsagen til Indkrympning bort. Naar jeg vilde bruge et Blad, lagde jeg det vel udstrammet paa Mensulen, og fæstede dette tørre Blad saaledes med Mundslim til Bordet. Den eneste Vanskelighed, som i Brugen havde Sted, var denne, at Papiret bubblede sig noget meer end sædvanlig i taaget og fugtigt Veir. Men naar der kan vindes i Akkuratesse, maae man ikke lade sig fortryde, at nogle Uleiligheder møde. Et Forraad af opspændte og affkaarne Blade maae have i Forraad. Rieden har jeg maattet justere een Gang om Ugen, da den ellers gav mig et urigtigt Maal.

At finde de nedslagne Væle igien fra en Dag til den anden, naar de ved Kierfel bleve forslidte, og skiulde med Skarn, forvoldte mig megen Sinkelse; saasom jeg hver Gang maatte søge dem ved en Krydsbue af tvende Liniers Maal, som til Vælen tages fra Hjørnerne af Gaderne eller og nærmeste Bygninger.

For at giøre mit Skeletkart brugeligt, endog for vore Efterkommere længe hen i Tiden, har jeg brugt en Invention, som jeg ikke veed at være brugt tilforn. Man veed, hvormeget en Tegning lider, i Henseende til Akkuratessen, naar Kartet eller Papiret faaer mange Læg og Krøller, da alle Linier forkortes, og det Hele fortrækkes meer eller mindre, ligesom Papiret er mindre glat. Selv ved ofte at kopieres, taber det sin Noiagtighed, efterdi alle Punkter udvides.

For nu at forebygge disse Marsager til Urigtighed, draager jeg punkterede Diagonaler saaledes fra de igiennem Gaderne førte Liniers Endepunkter, at derved fremkommer vel-dannede Triangler. De dragne Diagonaler udmaales ved en Stangpasser, og Maalet paa skrives Linierne. Paa denne Maade er det hele Skelet inddeelt i sammenhængende Triangler, hvis Siders Maal ere paa skrevne. Ved Hielp af disse ved Tal udtrykte Triangelsider, kunne ligedannede Triangler igien konstrueres, i hvor meget Kartet end kan være forkrøllet, naar kun Tallene ere læselige. Det er altsaa ikke mueligt, at saadant Skelet kan tabe sin Akkuratesse.

Ligesom et Mensulblad er færdig, indtegnes udi Quarreerne der dannes mellem Gaderne, hver enkelt Grund's Figur og Størrelse, efter de Maaletbreve som havees over hver
 bebyggt

bebyggt og ubebyggt Grund i Staden, eller rettere efter Opmaalings-Protokollerne, hvori de fornødne Diagonaler der bestemme Grundens geometriske Figur, ere antegnede, hvilke Diagonalers Maal, tilligemed Liniernes der indslutte Perimeteren, ere ved Tal hos skrevne. I Henseende til Kombinationen af disse Grunde, der ofte ved de meest forviklede Figurer ligge i og om hinanden, tiene de ved Kointoret havende Brouilloner fra den generale Opmaaling til Veiledning. Ved disse Liniers Maal og Beliggenhed mod hinanden, havees atter en usvigtelig Prøve paa Quareernes rigtige Dannelselse; thi er deres Omkreds eller Gadelinien ikke akkurat, vil den indvendige Detail ikke passe til samme. De indvendige Liniers Maal vil enten sammentrække eller og udvide Quareen, og gjøre Gaderne, i første Tilfælde for brede og i sidste for smalle. Naar Grundene ere indtegnes de, er Skeletkartet færdigt.

I Henseende til Bygningsdetaillen, som her er Hovedsagen, da ere visse Signaturer antagne, for at udtrykke de forskjellige Ting, som i Ildbrands Tilfælde kunne komme i Betragtning. Hvilke disse Gienstande ere, og hvorledes de ved Signaturer betegnes, faaer jeg siden Anledning til at tale om.

Da det er antaget, at en Plan ikke maae være over 24 Tommer i Heiden og 26 à 27 i Længden, saa deles den Strækning, som et Distrikt indtager paa Skelettet, ind efter denne Betingelse, i nogle visse Planer. Figuren paa hver Plan er meget forskjellig og irregular, saasom den der paa aftegnede Strækning, altid har Gader til Omkreds. Efter saadan antagen Inddeling, kopieres af Skelettet

Strækningen for hver Plan; og ubi dette Kople, der tie-
ner til Brouillon, indtegnes Bygningsdetailen.

Til at optage denne Detail, der viser, hvorledes hver
enkelt Grund er bebyggt, har jeg antaget nogle af Garniso-
nens Officerer, som efter en given Instrux for Opmaalin-
gen, og et Schema for Signaturerne, optager og opteg-
ner alt det, som er fornødent at anmærke paa Brandkar-
tet. Naar Brouillonon er færdig, afskopies den 9 Gan-
ge, paa Blade som ere klistrede paa fint Lærred. Men
paa det, at det Aftegnede ikke skal fortrække sig, klistres
Papiret først paa Lærred, og paa disse Blade afpuktes
Brouillonon. Et saadant reentegnet Exemplar paaskrives
og anlægges med sine Farver.

Dette er omtrent det Væsentligste i Henseende til
Brandkarternes Af fattning. Men for at vise deres Nytte
og Brug, maae jeg endnu tilføie efterfølgende.

Det er indlysende, at naar Brandanstalterne ere go-
de, Brandkorpsen organiseret efter Stedets Bestaaffenhed,
at det da fornemlig kommer an paa en planmæssig Frem-
gangsmaade i Bestyrelse af Folk og Ting. Og denne
grunder sig paa en nøie Kundskab om det Lokale: hvorle-
des hver Grund er bebyggt; hvorledes Bygningerne ere be-
staaende; hvorledes Udgangen er til samme, eller og kunne
forskaffes; hvorfra og hvorledes det fornødne Vand kan
haves paa nemmeste og korteste Maade; paa hvilke Ste-
der man lettest og med meest Fordeel kan bryde need; hvor-
fremmed med mindst Noie og ringest Arbeide, kraftfuldest kan
standses i dens videre Udbredelse.

En saadan Kundskab kan erhverves kun ved nøie at studere det Lokale, og gjøre sig bekiendt med dets Fordele og Nafdele, samt ved Kartet der vise Plantegninger af alt det Bebyggede, og som sølgelig give al behøvende Anviisning og Oplysning, og vejlede til de sikkerste og rigtigste Dispositioner. Endog den bedste Lokal-Kundskab ville, uden. deslige Kartet, være utilstrækkelig. Man vilde ikke, endog ved den meest levende Indbildning, kunde forestille sig eller gjøre sig noget tydeligt Begreb om alletings Beliggenhed, Kombination og Beskaffenhed. Kartet gjør, skiont idealt, selve Tingen anskuelig, og foranlediger Ideer, som man ved at undersøge selve Stedet, ikke saldt paa uden megen Besværlighed og Tidsspilde. Kartet gjør alle Ting paa eengang overskuelig.

Det er altsaa af største Bigtighed at have Kartet over den hele Stad, der ei allene vise hvorledes hver Grund er bebyggt, men tillige Bygningernes Beskaffenhed. Om de ere af Grundmuur eller af Bindingsværk; hvor mange Etager høie; om de have Giennemkorsler eller blot Giennemgange; hvor Giennemfarter lettest kunne have, eller i en Hast gøres fra en Naboe til den anden, fra en Gade til den anden; hvor aabne indvendige Pladser eller haver lette Adkomsterne og Passagen; hvor Vand have og hvad Slags; hvorfra det mere kunde forskaffes &c. Ere Kartterne saaledes beskafne, at man ved kiendelige Signaturer kan læse sig til Beskaffenheden om de forskjellige Gienstande, som i Tilfælde af en farlig Ildbrand kunne komme i Betragtning; og veed man rigtig at gjøre Brug af dem, da

er man i Stand til, endog i sin Stue, at udkaste alle paa ethvert Sted meest passende Dispositioner.

Man vil af Kartet let erfare de farligste Steder, enten formedelst deres Sneverhed, eller og vanskelige Udkomst andensteds fra; hvor Brædersture kunne forplante Ilden, og længe give den Næring; hvor Syster drives og Dplag have, der kunne være farlige for Ilden; hvorledes og hvor Spreiter og Mandskab bedst kunne anbringes og fordeles, for hastigst at slukke Ilden, eller og at forekomme ny Antændelse.

Alt hvad der kunde tiene til Oplysning og Veiledning, bør man ved Signaturer kunne see og skionne i en planemetrisk Afbildning. Og disse ere de Hoved-Egenskaber, som de affattede Brandkarter skulde være egne. Signaturerne findes anførte og forklarede udi efterstaaende Tabelle.

Da Vandledningerne ere en væsentlig Gienstand for Brandvæsenet, saa bør Brandkarterne ogsaa derom give Oplysning. Alle Hovedreder og Sidegrene bør være afslagne paa Kartet. Og da jeg om Røndernes Anlæg intet tilforladeligt Kart kunde bekomme, gjorde jeg strax efter Ildbranden Brand- og Vandkommissionen opmærksom paa denne ikke ubetydelige Omstændighed, og foreslog, da der i den afbrændte Deel vilde blive gravet efter Vand næsten paa ligesaa mange Steder, som der ere Grunde afbrændte, saa var dette en god Leilighed til at faae en rigtig Tegning over denne Deel af Staden. Brandvæsenets Bestyrere maatte det nemlig paalægges at drage Omsorg for, at Vandmesterne toge for hvert Sted, Maal fra et Punkt i Rønden til Hjørnerne af nærmeste Gaard eller Huus. Ved
disse

diffe Liniers Maal kunde dette Punkt paa Renden ikke alene aflægges paa Kartet, men Stedet eller Renden søges og bestemt findes igien i andre Tilfælde. Tillige maatte Rendens Dybde under Broelagningen maales og antegnes. Sagttages dette overalt hvor der graves efter Renderne i Byen, bekom man for hver Gang et sikkert Punkt i Renden, og saaledes med Liden et akkurat Kart over Vandledningerne. Dette Forslag gientog jeg siden for den nedsatte Kommission om Brandvæsenets bedre Indretning; hvilket og havde den Følge, at Vandinspektionen bleve paa- lagde at optage de berørte Maal, og at udlevere Optegnelser derom til mig.

Det er til megen Bekostnings Besparelse baade for Staden og Grundeierne, at man nøiere kiendte til Rendernes Gang i Gaderne og inde i Gaardene. Det er ikke sieldent, at der paa flere Steder opgraves for at finde det rette. Aarsagen til denne Uvisshed ligger deri, at dette vigtige Arbejde er foretaget af Folk, der intet videre forstode deraf, end at grave og at nedlægge en Rende istedet for den gamle. Disse have stølet paa Hukommelsen, og raadført sig med den i andre Tilfælde. Saaledes havde man et levende Kart i afdøde Vandmester Hiort, der af mange Aars Erfaring dog vidste noget. Ved et og andet Brandkompagnie er vel gjort Optegnelser, men utilstrækkelige til Oplysning om det Hele.

Denne uplanmæssige Fremgangsmaade ved Renders Omlægning, har forvoldet, at de paa sine Steder ere forsynkede og paa andre hævede meer end før. De Kartter man har over Vandledningen, ere okulære, og ikke efter Maal affatte.

affatte. Man har af frie Haand trukket Linien paa Kartterne igiennem de Gader, hvor Kenderne gaae, saa at hvad man veed, er ifkun deres Gang i det Hele.

Sandske en particulier har jeg begyndt paa et Vandlednings Kart, efter Anmodning af Hr. Inspector Giæde, hvis ualmindelige Driftighed har oppippet mange gamle forfaldne Sager, og ved hans uafsladelige Bestkæftigelser dermed endnu paadrivder mange Undersøgelser og Ventilationer.

Jeg har fulgt Hovedrenderne fra Pøblinge-Søen af, for store Vestergades og Farvegadens Kompagnier, hvorover Kart egentlig skulde forfattes, efter den Anviisning, som Vandmester Hiort har kundet give paa Stedet. Kartet er en Plantegning af dette Distrikt, der viser, hvorledes hver Grund er bebyggt, og hvorledes Kenderne gaaer igiennem og mellem Bygningerne; hvilket og kun er af frie Haand, saasom han ikke efter Maal vidste at give Anviisning. Naar saadan Kart haves for det første, og deri indtegnes de nøiere Bestemmelser selv, vil man dog med Tiden kunde erholde et fuldstændigt Kart over alle Vandledninger.

Naar de Opmaalinger som jeg har under Arbeide over Grændserne af Pøblinge-Søen og de tilstødende Lodseiere, som hidtil har været uvis, og hvorom der strides med endeel, og det kan komme til Forening i denne Sag, er der til Vandværkens Forbedring gjort et betydeligt Fremskridt. Ogsaa i denne Anledning viser Hr. Giæde sin sædvanlige Iver og Driftighed.

Den vigtige Sag om Søernes Oprensning staaer endnu tilbage, og hvori den indtrufne Ildbrand nok har gjort Standsning, Allerede for nogle Aar siden traadde General

Peiman, Prof. Woldike og jeg sammen i en Kommission, for at opgive den bedste Maade til at foretage Drensning paa. Resultatet af vore Ventilationer gik ud paa at begynde med de nærmeste Søer, saasom Pøblinge- og Sortedams-Søe, hvorved ikke allene Vandforraadet blev forøget, men Staden tillige forsynet med sundt og godt Vand; Lillebø-Møndens Drensning vilde skaffe Staden Vand nok, og flamske Vandholdssteder godt Vand.

Som en Følge af Ildbranden, ere og Kartter blevne optagne over alle Stadens Jorder og Fælleder. Kommissionen for de Fonds, som ere henlagte til at afbetale de til Gadernes Udvidelse afkøbte Grunde, fandt det nødvendigt at have Kart over alle Stadens Eiendomme uden for Fæstningens Bolde, for efter og paa disse at kunde udkaste de fornødne Dispositioner til Jordernes bedre Benyttelse, som og for samlet at kunde overse hver enkelt Deels Sammenhæng og Forbindelse, hvorover ikkun særskilte Tegninger havde. I den Anledning tilskrev Kommissionen mig om at optage et saadant Kart, opgav den yderste Nøiagtighed og Udførlighed, og udbad sig Overflag paa Bekostningerne.

Bed at tilkiendegive Kommissionen, at jeg var villig til at foretage den intendeerte Opmaaling, gjorde jeg den endnu opmærksom paa nogle Omstændigheder, som jeg troede kunde iagttages til ydermere Sikkerhed for et nøiagtigt Maal i Fremtiden. Da Kommissionens Underhandlinger havde Stadens Interesse i Almindelighed til Dæmmed, saa troede jeg det og overeenstemmende med samme, at saadan Opmaaling blev foretaget paa den Maade, at

Sta

Staden i hvert andet Tilfælde, i hver forskjellig Hensigt, kunde giøre Brug af det Kart, som Staden ved denne Anledning anvendte Beføstning paa at optage, om endog Arbeidet blev noget udførligere og omstændeligere, selvgelig kostbarere, end det af Kommissionen forlangtes, eller til dens nu værende Hensigters Opnaaelse behøvetes; thi jeg holder for, at Pengeudgifter er Pengebesparelser i sige Tilfælde. Paa Grund af denne min Formening, yttrede jeg for Kommissionen den Tanke, at jeg troede det fornødent, at der paa sine Steder, hvor Omstændighederne kunde fordrø det, Mærkestene bleve satte ned i Jorden, paa det man i Fremtiden kunde have tilstrækkelig mange faste Punkter, fra hvilke man kunde gaae ud ved foretagne Eftermaalinger, naar nemlig Stadskonduktoren skulle tilmaale hver Mand's Grund sit rigtige Maal; thi naar Grundenes Grændselinier, som ofte kun ere Plankværker og Grøfter, bleve forrykkede, var det vanskeligt, og som oftest gandske umueligt, at udfinde et rigtigt Maal for hver tilstødende Naboegrund, saasom man i saa Tilfælde ikke havde andre faste Punkter at rette sig efter, end en eller anden Bygning. Denne Omstændighed har ofte forvoldet mange Tvistigheder, dem Stadskonduktoren og vanskelig har kundet stielne mellem.

Foruden at Grøfter og opkastede Diger ikke give bestemte Punkter og Linier, naar det kommer an paa Tommer, og at man selvgelig let kan antage en Linie i Alen for lang eller og for kort, saa har selve Opmaalingsmaaden i forrige Tider forvoldet Urigtigheder i Liniers Længde og Fladers Areal-Maal. Alle Opmaalinger uden for Staden, eller paa dens Jorder, bleve, før den Tid at der eris

fkerede

sterede nogen Stadskonduktor, foretagne af Stadens Ræm-
nere, som hvert andet Aar afvejlde med at forrette dette
Embede, og hvortil nu en, nu en anden Borger blev ta-
gen, kunne sølgelig ikke være kyndige og øvede i Landmaa-
ling. Følgen deraf var og denne, at naar en Linies
Længde skulde maales, fulgte man alle dens Bugter og
Krumninger, og denne saalunde maalte Linie blev da an-
givet i eet Maal, eller udtrykt ved et Tal, som allene be-
tegner en ret Linies Længde. Ved saaledes beskrevne Maal
blev hver Grund's Figur, eller dens Perimeter angiven i
Fæstebrevene, uden nogen Diagonal. Indtrufne Tilfælde
have noksom bevist, at det angivne Maal ingenlunde har
været nogen ret, men en krum og slangagtig Linies Læng-
de. Det er nu indlysende, at man ved en Eftermaaling
ikke var i Stand til at udfinde en Grund's sande Figur og
Størrelse. Tildeels vilde Liniernes Længde ikke passe til
Naboernes Maal, og tildeels var man uvis paa, fra hvil-
ket Punkt Maalet skulde tages. Den mest Bryderie og
Forsinkelser ved Grundes Eftermaaling, reiser sig af de mange
Naboegrunde, som maae maales i samme Anledning.

Den urigtige Maalingsmaade, og Mangel paa faste
Punkter, hvor endog Liniernes Maal have kundet været rig-
tige, er Aarsag i, at der i de senere Tider er opstaaet Tvi-
stigheder imellem Fæsterne og Grundeierne af de mod Pe-
blinge- og Sortedams-Søe stødende Blegdamme, samt an-
dre Grunde, og Vandværset; saasom nogles Maal stræk-
ker sig til, ja endog ud i Søen, da dog Søerne skulle
have deres Doffering. Hvortil endnu kommer dette, at
man i forrige Tider ikke har regnet et Stykke Jordsmon

faa noie, tilbeels fordi det ikke var i nogen synderlig Priis, og tilbeels fordi en stor Deel om Staden var sumpig og moradslig, og laae øde hen til Jngens Nytte.

For nu at kunde forebygge alle de muelige Urigtigheder der kunne møde i Tiden, foreslog jeg de berørte Märker og Grændsefestene, saaledes som skeet er ved Grændse-Bestemmelsen mellem Blaagaards Eiendomme, og Søens Doffering, og ved Fabrikør Hittings Grund.

Under 7de September 1796 tilkiendegav Kommissionen mig, i Anledning af mit i næst forrige Maaned indgivne Pro Memoria, at den ansaae det nødvendigt, at Opmaalingen blev foretaget endnu samme Efteraar, og saavidt mueligt, fuldført; og den ansatte Betaling af 1200 Rdlr. høiere, end at Kommissionen kunde see sig bemyndiget til at indvilge, og at den sølgelig maatte see disse Jorder opmaalte paa en anden Maade. Og under 17de næst efter gav man mig tilkiende, at kyndige og erfarne Mand havde tilbudet sig, mod Halvdelen af det, som jeg havde forlangt, at ville paatage sig Arbeidet, og fuldføre det endnu samme Aar. Udsaldet blev og saaledes, at Opmaalingen overdroges de Paaberaabte, dog under langt lettere Vilkaar; og at Magistraten paalagde mig, paa Embeds Vegne, at verificere Arbeidet. Imidlertid bleve de første Kartter ikke færdige, før i August 1797, som da rigtig nok havde conveneret mig meget, hvis den Tid var bleven mig forundt, saasom jeg da for største Delen selv havde kndet foretaget Opmaalingen.

Bed foretagne Estermaaling befandtes Kartterne at have den Nøiagtighed, som de i Følge Opmaalingsmethoden

den

den og for den Betaling kunde have. Den af Landmaas- lere ved oekonomiske Karter brugelige Fremgangsmaade, nemlig ved Sigte og Oversnit fra en Grundlinie, er i aab- ben og frie Mark tilstrækkelig; men igiennem et bebyggt Ter- rain, hvor Grundlinierne ofte brydes, og hvor man fra Sidelinier maae bestemme den mangfoldige indvendige De- tail; Bestemmelser der grunder sig paa Sigte til Kroger og Hukker af Bygninger og Plankeverk, kan et saalunde optaget Kart ikke have geometrisk Strængthed, helst hvor der regnes paa Tommer.

Bed at anslaae Bekostningerne for dette Arbeide, har jeg ingenlunde havt Hensyn til egen Fordeel, da jeg i saa kort Tid som den mig opgivne, ikke selv kunde fuldføre Arbeid- det, men maatte beregne samme saaledes, at jeg kunde være sikker paa at faae det forrettet derfor af andre.

Sammenligner man den af mig forlangte Betaling med den for Landmaalerne ellers fastsatte, saa vil den vel synes overdreven; men naar derhos betragtes, deels den store Noiagtighed som her udfordredes og som mig var op- given, at nemlig hver Linie skulle maales, og deres Læng- der paa skrives i Karterne, deels at Byggepladserne ikke kunne optages med Instrument, men maatte maales med Riade og Stokke, og alle Vinkler og krumme Linier opta- ges ved Diagonaler, som paa de fleste Steder ere over- maade vanskelige, og at hver Grund's Figur derefter maatte konstrueres med Passeren, saa vil ingen, som har forsøgt Arbeidet, nægte, at man lettere og snarere er i Stand til at opmaale 8 à 10 Tønder Land paa frie Mark, end her 1 Tønde, og saa var Betalingen ikke overdreven. Det var

var desuden vanskelig at udfinde nogen Maalestok, hvorefter et saadant Arbeide kunde rigtig bestemmes. Tildeels havde jeg grundet min Betaling paa den, som Lieutenant Gerken og Landmaaler Eler havde faaet 1771, da de samme Jorder bleve opmaalte, dog langtfra ikke saa opbygte og afdeelte, som var 800 Rdlr., efter Hr. Lieutenant Gerkens skriftlige Tilstaaelse.

Jeg har ikke kundet forbigaae at berøre det Passerede i Anledning af denne Opmaaling, da det paa den Tid opvakte Manges Opmaerkksomhed, at den blev overdragen andre, og i Tiden vil man maaskee endnu meer undres derover, og mueligen tolke det ud mig til Laast.

Saaledes har jeg søgt ved forestaaende Beretning, at samle alt hvad jeg har troet der kunde tiene til Oplysning om det Passerede, i Anledning af denne Ildbrand, baade i Henseende Staden, som og dens Igienoprettelse. Jeg har samlet omhyggelig alt hvad jeg har kundet vide, og indhentet Efterretningen om det Dvrige hos Vedkommende, før samlet at kunde have en Prospektus over det hele Ildbrandsvæsen, som og for at opbevare et og andet fra Forglemmelse, som maaskee mere vil interessere vore Efterkommere end os. Udi Collegial-Tidenden for disse Aaringer vil mangt findes udførligere, end jeg her burde give det. Kan Regjeringens og Stadens Underhandlinger og Foranstaltninger tiene vore Efterkommere til Veiledning, da vil det blive dem lettere, end det var os, at finde Exempler.

F o r k l a r i n g

o v e r

Signaturerne paa Kiøbenhavn's Brandkarter.

 Grundmuur, en grov trukken Strøg.

 Bindingsværk, en fin trukken Strøg.

 Gavle, den ene Grundmuur, og den anden Bindingsværk.

 = = begge Grundmuur.

 = = begge Bindingsværk.

Af 2de Ma-
boe-Huse.

 Bræder-Gavl for oven eller og heel.

 Plankeværk og Stakit.

 Huus med Gang.

 Gaard med Port og fri Giennemkørsel.

 Gaard med Port uden Giennemkørsel.

 Een Etage uden Kielder.

 Een Etage med Kielder.

 To Etager med Kielder.

 Tre Etager med Qvist.

 Tre Etager til Gaden og to til Gaarden.

 Gebrokkent Tag eller Mansard Etage.

 Huus med Altaen.

 Huus, hvis eene Side er overbygget.

 Huus med Svale- og Trappegang udvendig.

 Hoved-Trappe.

 Neben-Trappe.

 Brønd.

 Post eller Pompe.

 Friskvands- eller Publik-Pompe med 2de høie Tude.

 Springvands-Pompe med høi Tud og Laas for.

 Slag- eller Brand-Pompe ved Kanalene med Laas for.

 Springvand.

 Sukker-Affinaderie.

 Vager-Gaard.

 Brygger-Gaard.

 Apothek.

 Hørsvingerie.

 Brændeviinsbrønderie.

 Pakhuus.

 Trånbrønderie.

 Sæbesyderie.

 Offentlig Sprøite.

 Kompagnie-Sprøite.

 Trykværk.

 Samlings-Huus som sættes paa Gaden.

 Hoved-Nende.

 Arm til Huset.

 Virkelig Giennemkørsel.

 Virkelig Giennemgang.

 Hvor Giennemkørsel kan forskaffes.

 Hvor Giennemgang kan forskaffes.

 Vandliste i Gaden.

 Vandets Løb.

} Fra en Grund, fra
en Gade til den
anden.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3000

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3000

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3000

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3000

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3000

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1215 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3000

Nærmere Forklaring over Brandkart=Signaturerne.

Bindingsværkshuse, eller om kun een af Siderne er af Bindingsværk, ere lysrøde anlagde; men de Huse eller Bygninger, som til alle Sider have Grundmuur, ere anlagde fiendelig stærkere rød, paa det de Steder der længst modstaae og tiene som Traverser mod Ilden, kunne udmærkende falde i Dinene.

Endskjønt Gavlen kan være Grundmuur i de underste Etager, men Bindingsværk i øverste eller i Taget, saa er dog den hele Gavl anseet og antydet som Bindingsværk; og er det Øverste af Bræder, da er den antydet, som om den heel var af Bræder, saasom Ilden udbreder sig, efter Gavlens Beskaffenhed meer eller mindre let. Bræder=Gavl betegnes som Bindingsværk, ved en fin Strøg, med Gault ved Siden.

Etagerens Antal er paaskrevet med smaa Tiffre, baade til Gade og Gaard, hvor Forskiel findes ved flere Etager til en af Siderne, og Huusnummeret med større Tiffre. Kielder og I Etage er betegnet med 2; men I Etage uden Kielder med I. Huus med en Qvist er betegnet ved en Angel, hvorhos Tallet som tilkiendegiver Etagerens Antal.

Somme Steder findes Porte sperrede, enten ved en Afbeling, en Trappe i Porten, eller ved andet som hindrer en frie Giennemkørsel; saadanne Porte ere betegnede ved punkterede Buer og en punkteret Strøg tvært over Porten. Andre, hvor fri Passage er for Bogn, have trukne Buer.

Giennemgange i Huse ere betegnede som Portrum, men uden Buer. Giennemfarer i Tver- og Baghuse, ere betegnede ved 2de punkterede Linier.

I Side- og Baghuse findes ofte, at anden Etage er bygt ud over første, saa at der nedenunder er fri Gang og Kjørsel, deslige Overbygninger er det, som ved en punkteret Linie er antydet. De udvendig paa gamle Bygninger anbragte Svalegange og Trappe-Opgange af Bræder, findes betegnede ved en punkteret Linie udenfor Bygningen og med Bruunt anlagt. Bræderstuur er fiint optrukken som Bindingsværk, men anlagt bruunt.

Hoved- og Neben-Trappe er antydet paa det Sted i Bygningen, hvor de findes, saa at alle Opgange kunne erfares af Kartet.

Havepladse og Kirkegaarde ere anlagde grønne, Træer noget stærkere, men Gaardsrum staae hvide.

De forskjellige Syssler og Handteringer der kunne komme i Betragtning som farlige i Tilfælde af Ildbrand, ere alle betegnede med foranstaaende Signaturer, og hensatte paa det Sted i Grunden og Bygningen, hvor de findes.

Hver Grund's Figur eller Grændse er betegnet ved en SlagsFygge af Tuff, der er lagt saaledes rundt om Grunden efter dens Figur, saa at man ved paa Kartet at følge denne TuffesFygge, kan finde alle dens Hukker og Kroger. Uden denne Grændse-Betegning ville man vanskelig kundet skjønne, om et eller andet Baghuus, Gaardsplads, Have, hørte til denne eller hiin Grund, og hvor altsaa Ind- og Ud-gange dertil skulle søges, saasom en Grund ofte gaaer langt bagen om, ind imellem andre og ud til flere Gader.

Til mere Tydelighed er ikkun hver anden Grund anlagt eller betegnet med Skyggestrøg, hvorved dog Tilfælde kunne indtræffe, at 2de Grunde ved Siden af hinanden kan være Skyggede.

Paa det man af Kartet let kan erfare, hvor og hvorledes Giennemfærter og Giennemgange findes fra en Grund ind til den anden, fra en Gade ud til den anden, hvilket paa sine Steder er Tilfældet, og som ved en Ildbrand med Fordeel kunne benyttes, angives deslige virkelige Giennemfærter og Giennemgange efter Tabellen med en trukken eller punkteret Linie, der lægges an med Bruunt.

Mange Steder kunne deslige Giennemfarter let forskaffes og Kommunikation tilveiebringes ved at rive et Plankverk ned, ved at slaae Nabning paa en Muur, enten til Vandtransport eller og til Biergning. Hvor deslige Kommunikationer lettest og kortest kunne forskaffes i Ildbrands Tilfælde, dertil kan Kartet give den bedste Anviisning ved trukne og punkterede, men uanlagde Linier, efter Tabellen.

De bequemeste og nødvendigste Steder i hver Quaree for virkelige og muelige Giennemfarter, og som kunne behøves at antydes, vil vedkommende Brand-Officerer, hver i sit Distrikt, bedst kunne skønne og anwise, da samme af mig efter Opgivende, betegnes paa Kartet. Man vil da paa Kartet strax kunne see deslige Giennemfarter, ligesom Veie paa et Situations-Kart, uden at sinke Tid med at søge dem paa Stedet, naar det kunde udfordres at bryde giennem til Lettelse for Transporten.

For saavidt, at Vandledningen, som paa Brandkarterne skal aflægges, ikkun skulle tiene til at vise, igiennem
hvilke

hvilke Gader Hovedrenderne gaae, og hvorhen Vandet løber, samt hvilke Kompagnier de tilhøre, saa kunde det i den Henseende være nok, at de kun omtrent og ofular bleve lagde giennem Gaderne; men da det i andre Tilfælde kan være nyttigt, om de nøiagtig og efter Maal vare aflagde, saaledes at man paa Kartet kunde maale sig til deres rigtige Beliggenhed, hvortil for Haanden de fornødne Data fattes; saa vorder nu Hoved-Renderne for det første indtegnede efter den Anviisning, som haves af de over Vandledningen forfattede Kartet, indtil bestemte Data ved Opmaalingen bekommes, hvorom foran er talt, og ved hvilke Rendernes Beliggenhed nøie bestemmes paa Kartet.

For altsaa at kunde adskille de nøie bestemte Punkter eller Stykker ubi Hoved-Renderne, bliver det som kun omtrent er aflagt betegnet med 2de punkterede Linier, og det som ved Maal er bestemt, ligeledes, men anlægges med Blaas, og derhos sættes, hvor dybt Renden ligger paa det Sted under Broelægningen. Vandets Løb betegnes ved en Piiil.

Nota. Paa 10de Side i Fortalen, istedet for 8589450 Rdlr., skal være 9665450 Rdlr.